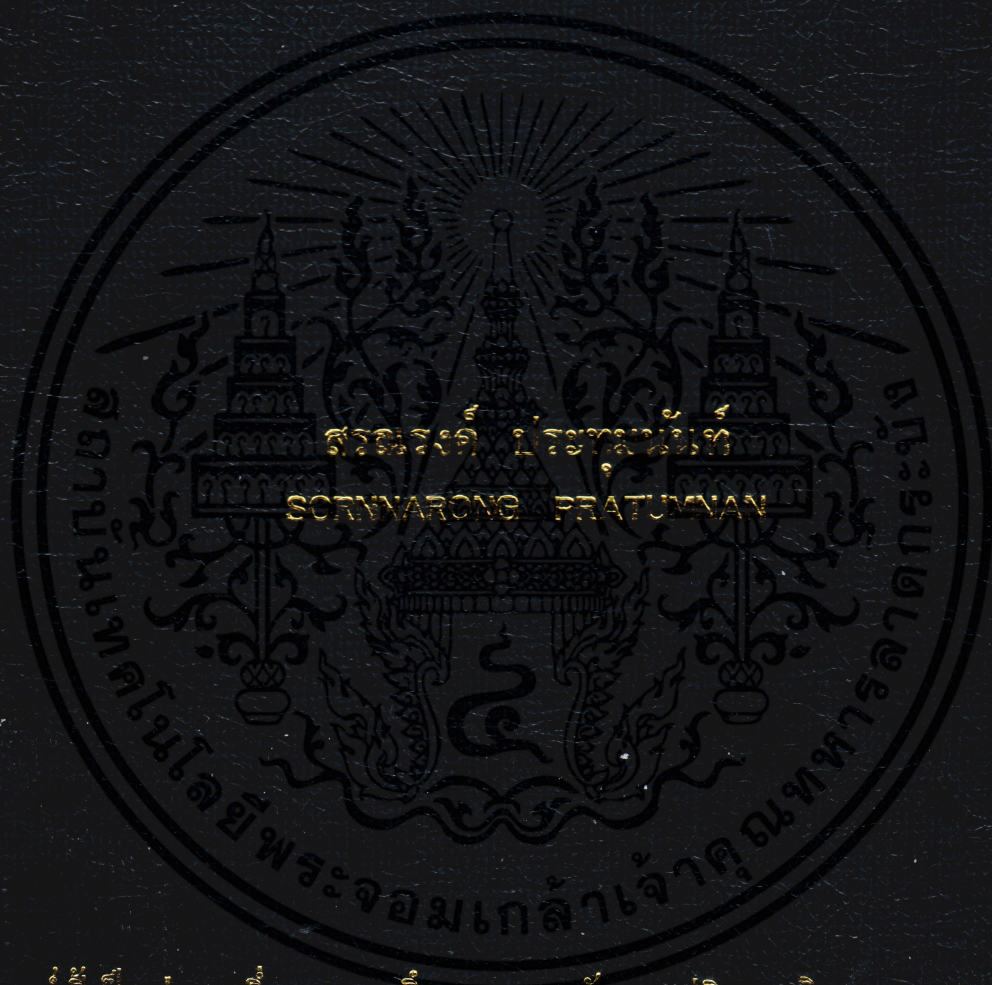

การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตร
ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดชลบุรี

FARMER PARTICIPATION IN THE AGRICULTURAL LEARNING
CENTER UNDER SUFFICIENCY ECONOMY CONCEPT,
CHONBURI PROVINCE

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของกรณีศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพัฒนการเกษตร

คณะเทคโนโลยีการเกษตร

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ. 2553

KNTL-2010-AG-M-091-041

สำนักหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตร
ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดชลบุรี

FARMER PARTICIPATION IN THE AGRICULTURAL LEARNING
CENTER UNDER SUFFICIENCY ECONOMY CONCEPT,
CHONBURI PROVINCE

T110304

สรณรงค์ ประทุมนันท์

SORNNARONG PRATUMNAN

ตขหญ.....
เลขทะเบียน.....110304
วัน,เดือน,ปี.....- 1 พ.ย. 2553

b.....
i.....

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพัฒนาการเกษตร

คณะเทคโนโลยีการเกษตร

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้าวิจัยเท่านั้น ไม่ใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา พ.ศ. 2553

ถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

KMITL-2010-AG-M-091-041

**FARMER PARTICIPATION IN THE AGRICULTURAL LEARNING
CENTER UNDER SUFFICIENCY ECONOMY CONCEPT,
CHONBURI PROVINCE**

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENT FOR THE DEGREE OF
MASTER OF SCIENCE PROGRAM IN AGRICULTURAL DEVELOPMENT
FACULTY OF AGRICULTURAL TECHNOLOGY**

KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

2010

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

KMITL-2010-AG-M-091-041

COPYRIGHT 2010

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

FACULTY OF AGRICULTURAL TECHNOLOGY

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

คณะเทคโนโลยีการเกษตร
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ใบรับรองวิทยานิพนธ์

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง
จังหวัดชลบุรี

Farmer Participation in the Agricultural Learning Center Under Sufficiency
Economy Concept, Chonburi Province

นักศึกษา นายสรณรงค์ ประทุมรัตน์

รหัสประจำตัว 48065801

ปริญญา วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชา พัฒนาการเกษตร

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รศ.ดร.ทิพวรรณ ลิ้มงูร

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ผศ.ดร.ปัญญา หมั่นเก็บ

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์		ลายมือชื่อ
ผศ.ดร.สมศักดิ์	อุหาสวรรค์เวช	
ผศ.ดร.ไพบุลย์	แจ่มพงษ์	
รศ.ดร.ทิพวรรณ	ลิ้มงูร	
ผศ.ดร.ปัญญา	หมั่นเก็บ	
รศ.อภิชาติ	ศรีสันติธรรม	

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

วัน/เดือน/ปีที่สอบ 25 พฤศจิกายน 2552 เวลา 09.30-12.30 น.

สถานที่สอบ ณ ห้อง C 402/2 (ชั้น 4 อาคารเจ้าคุณทหาร)

คณบดีรับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์ศักดิ์ชัย ชูโชติ)

คณบดีคณะเทคโนโลยีการเกษตร

วันที่ 31 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2553

สำนักทะเบียนและประมวลผล สจล.

วันที่ส่งเล่มวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์

วันที่ 4 เดือน พ.ค. พ.ศ. 53

ถึงชื่อ.....

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตร ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดชลบุรี
นักศึกษา	นายสรณรงค์ ประทุมนันท์
รหัสประจำตัว	48065801
ปริญญา	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	พัฒนาการเกษตร
พ.ศ.	2553
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	รศ.ดร.ทิพวรรณ ลิ้มงูร
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	ผศ.ดร.ปัญญา หมั่นเก็บ

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วม และปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดชลบุรี รวมทั้งปัญหาข้อเสนอแนะ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 280 คน ที่เข้าร่วมในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงปี 2550 และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ t -test, F -test และ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.15) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมในด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติ ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการติดตามประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อาชีพการเกษตร พื้นที่ถือครองการเกษตร ระยะเวลาทำการเกษตร และการเป็นสมาชิกกลุ่ม มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดชลบุรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) ส่วนปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ส่วนใหญ่ร้อยละ 90.6 ไม่มีปัญหา มีปัญหาเพียงร้อยละ 9.4 เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่าปัญหาด้านการติดตามประเมินผลมีปัญหามากที่สุด ร้อยละ 19.1 รองลงมาด้านการรับประโยชน์ ด้านการปฏิบัติ ด้านการจัดกิจกรรมของศูนย์ฯ ด้านการวางแผน และด้านปัญหาส่วนตัวของสมาชิก คิดเป็นร้อยละ 11.5, 11.1, 5.5, 5.4 และ 4.1 ตามลำดับ

Thesis	Farmer Participation in the Agricultural Learning Center Under Sufficiency Economy Concept, Chonburi Province.
Student	Mr.Sornnarong Pratumnan
Student ID	48065801
Degree	Master of Science
Programme	Agricultural Development
Year	2010
Thesis Advisor	Assoc.Prof. Dr. Tippawan Limunggura
Thesis Co-Advisor	Assist.Prof. Dr. Panya Mankeb

ABSTRACT

The purposes of this research were to study the level of the participation and factors which affected the participation of farmers in the Agricultural Learning Center under Sufficiency Economy Concept in Chon Buri Province, including their problems and suggestions on the operations of the center. A survey research approach was used an interview form to collect the data from 280 samples selected from the farmers who participated in the Agricultural Learning Center under Sufficiency Economy Concept in Chon Buri Province in 2007. Data analysis were used descriptive statistics such as frequency, percentages, means and standard deviations while hypothesis tested using t-test, F-test and Pearson's product-moment correlation coefficients.

The findings of this research were as follows: The participation of the farmers in the Agricultural Learning Center under Sufficiency Economy Concept in Chon Buri Province was at medium level (average score = 3.15). Considering in aspects of the participation, it was found that their participation in the aspects of planning, actual practicing, profit receiving, monitoring and evaluation was at medium level. The results of hypothesis testing indicated that the personal factor related to farmer participation in the Agricultural Learning Center under Sufficiency Economy Concept in Chon Buri Province with statistical significance ($p < .01$) were as follows: farmer occupation, farming land, duration of doing farming and membership of group. The problems of operation center, majority of 90.6% there was no problem while the problem only

9.4%. In addition, when considered each aspect of the problem, mostly were monitoring and evaluation (19.1%), profit receiving, actual practicing, activity setting, planning, and personal problems of the members which were at 11.5%, 11.1%, 5.5%, 5.4%, and 4.1 % respectively.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างยิ่งของ รศ.ดร.ทิพวรรณ ลิ้มงูร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ผศ.ดร.ปัญญา หมั่นเก็บ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ร่วม ที่สละเวลาให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำที่ทรงคุณค่าตลอดระยะเวลาการศึกษามาโดยตลอด ผู้วิจัยตระหนักและซาบซึ้งในพระคุณของท่านเป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณเกษตรจังหวัดชลบุรีและเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ให้การสนับสนุน และอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล เพื่อการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณผู้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนทุนการทำวิทยานิพนธ์ ได้แก่ หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาการเกษตร คณะเทคโนโลยีการเกษตร และบัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ที่ได้ให้ทุนอุดหนุนการวิจัยครั้งนี้ มา ณ ที่นี้ด้วย

ท้ายนี้คุณงามความดีอันใดที่เกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้กับบิดามารดา ซึ่งเป็นที่รักและเคารพยิ่ง ตลอดจนครูอาจารย์ สาขาพัฒนาการเกษตร ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ถ่ายทอดประสบการณ์และให้กำลังใจ แก่ผู้วิจัยเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา

สรณรงค์ ประทุมนันท์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	II
กิตติกรรมประกาศ	IV
สารบัญ	V
สารบัญตาราง	VII
สารบัญภาพ	XII
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
1.3 สมมติฐานของการวิจัย	2
1.4 ขอบเขตการวิจัย	2
1.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย	3
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะของการวิจัย	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม	7
2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจ	18
2.3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อสื่อสาร	20
2.4 ศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง	21
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	26
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	26
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	27
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	30
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	30

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับครูใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งยังเป็นลิขสิทธิ์ของเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลและวิจารณ์ผลการวิจัย	33
4.1 ปัจจัยส่วนบุคคล.....	33
4.2 ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง.....	41
4.3 การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง.....	48
4.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้ การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง.....	57
4.5 การทดสอบสมมติฐาน.....	59
4.6 วิจารณ์ผลการวิจัย.....	88
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	93
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	93
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	97
บรรณานุกรม	98
ภาคผนวก	102
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บแบบสัมภาษณ์การวิจัย.....	103
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์งานวิจัย.....	105
ประวัติผู้เขียน	115

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
4.1	จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล.....	34
4.2	จำนวนและร้อยละของการได้รับข่าวสารความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามความถี่ของช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคล.....	39
4.3	จำนวนและร้อยละของการได้รับข่าวสารความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงจาก สื่อมวลชนต่าง ๆ จำแนกตามความถี่ของช่องทางการสื่อสารมวลชน.....	40
4.4	ระดับความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงด้านภาพรวม.....	41
4.5	จำนวนและร้อยละจำแนกตามระดับความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ด้านภาพรวม.....	42
4.6	จำนวนและร้อยละจำแนกตามความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความพอประมาณ.....	43
4.7	จำนวนและร้อยละจำแนกตามระดับความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความพอประมาณ.....	44
4.8	จำนวนและร้อยละจำแนกตามความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความมีเหตุผล.....	45
4.9	จำนวนและร้อยละจำแนกตามระดับความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความมีเหตุผล.....	46
4.10	จำนวนและร้อยละจำแนกตามระดับความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความมีภูมิคุ้มกัน.....	47
4.11	จำนวนและร้อยละจำแนกตามระดับความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความมีภูมิคุ้มกัน.....	48
4.12	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้ การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงภาพรวม.....	48
4.13	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วม ในการวางแผนของเกษตรกรในศูนย์การเรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง.....	49
4.14	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วม ในการปฏิบัติของเกษตรกรในศูนย์การเรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง.....	51

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.15 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ของเกษตรกรในศูนย์การเรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง.....	55
4.16 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลของเกษตรกรในศูนย์การเรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง.....	56
4.17 จำนวนและร้อยละจำแนกตามปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง.....	57
4.18 การวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างเพศกับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง.....	60
4.19 การวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างอายุกับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง.....	60
4.20 การเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามอายุ.....	62
4.21 การวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างสถานภาพการสมรสกับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง.....	63
4.22 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมปฏิบัติของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามสถานภาพการสมรส.....	64
4.23 การวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างระดับการศึกษากับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง.....	65
4.24 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามระดับการศึกษา.....	66
4.25 การวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างการประกอบอาชีพการเกษตรกับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง.....	67
เอกสารนี้เป็น 4.26 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมวางแผนของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งนี้ การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามการประกอบอาชีพการเกษตร.....	68

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.27	การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามการประกอบอาชีพการเกษตร.....	69
4.28	การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการรับผลประโยชน์ในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามการประกอบอาชีพการเกษตร.....	69
4.29	การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการติดตามประเมินผลในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามการประกอบอาชีพการเกษตร.....	70
4.30	การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมด้านภาพรวมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามการประกอบอาชีพการเกษตร.....	71
4.31	การวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างพื้นที่ถือครองทำการเกษตรกับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง.....	72
4.32	การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมวางแผนของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามพื้นที่ถือครองทำการเกษตร.....	73
4.33	การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามพื้นที่ถือครองทำการเกษตร.....	74
4.34	การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการติดตามประเมินผลในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามพื้นที่ถือครองทำการเกษตร.....	75
4.35	การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของเกษตรกรด้านภาพรวมในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามพื้นที่ถือครองทำการเกษตร.....	75

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยเท่านั้น ไม่ควรนำข้อมูลไปใช้
 ใจว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น ศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามพื้นที่ถือครอง
 ที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.36 การวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างระยะเวลาในการทำการเกษตรกับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกร ในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง.....	76
4.37 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมด้านการวางแผนของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามระยะเวลาในการทำการเกษตร.....	78
4.38 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติงานของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามระยะเวลาในการทำการเกษตร.....	79
4.39 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของเกษตรกรด้านการติดตามประเมินผลในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามระยะเวลาในการทำการเกษตร.....	79
4.40 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมด้านภาพรวมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามระยะเวลาในการทำการเกษตร.....	80
4.41 การวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างรายได้กับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง.....	81
4.42 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมด้านการวางแผนของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามรายได้.....	82
4.43 การวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างการเป็นสมาชิกกลุ่มกับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง.....	83
4.44 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมกับระดับการมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ ของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง.....	84

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.45 คำสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงใน ด้านความพอประมาณกับระดับการมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ ของเกษตรกรในศูนย์ เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง.....	85
4.46 คำสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงใน ด้านความมีเหตุผลกับระดับการมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ ของเกษตรกรในศูนย์ เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง.....	86
4.47 คำสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงใน ด้านความมีภูมิคุ้มกันกับระดับการมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ ของเกษตรกรในศูนย์ เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง.....	87
5.1 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย.....	96

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	4
2.1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน	14
2.2 การมีส่วนร่วมในอุดมคติ	15
2.3 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	25

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) เป็นแผนที่ได้นำแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ โดยยึดหลักทางสายกลาง ความพอประมาณอย่างมีเหตุผล มีการสร้างภูมิคุ้มกันและพึ่งตนเองได้ เพื่อให้ประเทศรอดพ้นวิกฤติ สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุล มีคุณภาพและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และสถานการณ์ต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

นโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) ได้เน้นการปรับโครงสร้างด้านการผลิตภาคการเกษตรเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยดำเนินการใน 2 แนวทางควบคู่กันไป คือ ด้านการผลิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และการผลิตเพื่อการแข่งขัน นอกจากด้านการผลิตแล้ว ในด้านเกษตรกรและองค์กรเกษตรกรได้เน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตัวเกษตรกรและสมาชิกในครัวเรือนเกษตรกร และสร้างรากฐานความเข้มแข็งขององค์กรเกษตรกรในด้านการจัดการทรัพยากรในไร่นา เพื่อการพึ่งตนเองรวมทั้งสนับสนุนให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการเกษตรทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

กรมส่งเสริมการเกษตร (2550) ได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาปรับปรุงแนวทางการส่งเสริม และการถ่ายทอดความรู้ให้เหมาะสมกับเกษตรกรและสถานการณ์อยู่ตลอดเวลาจึงได้ จัดโครงการศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงขึ้น

ศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดชลบุรี ได้จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นสถานที่ ๆ เกษตรกรสามารถเรียนรู้ ฝึกทักษะความชำนาญที่เหมาะสมกับศักยภาพของตนเอง และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนในแต่ละพื้นที่ ได้แก่ พื้นที่ราบชายฝั่งทะเล พื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำ พื้นที่ลูกคลื่นและเนินเขา พื้นที่ภูเขาสูง (มากกว่า 300 เมตร) ซึ่งการที่จะยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรให้มีความผาสุก โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการพัฒนาภาคการเกษตร จะต้องอาศัย การมีส่วนร่วมของเกษตรกรเป็นสำคัญ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางในการวางแผนส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาอาชีพและคงไว้ซึ่งอาชีพเกษตรกรกรรม สนองนโยบายภาครัฐในการยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรให้มีความสุข โดยใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเครื่องนำทาง

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดชลบุรี

1.2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดชลบุรี

1.2.3 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดชลบุรี

1.3 สมมุติฐานการวิจัย

1.3.1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพการเกษตร พื้นที่ถือครองทำการเกษตร ระยะเวลาในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม รายได้ และการเป็นสมาชิกกลุ่ม ต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน

1.3.2 ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านประชากร คือ เกษตรกรที่เป็นสมาชิกของศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ในจังหวัดชลบุรี จำนวนประชากร 920 คน ในพื้นที่ 10 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองระยอง บ้านบึง พานทอง พนสนิมคม บ่อทอง หนองใหญ่ กิ่งอำเภอเกาะจันทร์ บางละมุง สัตหีบ และศรีราชา

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาในระดับที่มีส่วนร่วมและปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ และ ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

1.4.3 ขอบเขตด้านเวลา โดยเก็บข้อมูล ระหว่าง เดือน ธันวาคม 2551 ถึง เมษายน 2552

1.5 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถกำหนดตัวแปรและกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้ (ภาพที่ 1.1)

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) คือ ตัวแปรที่คาดว่าจะมีผลกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย

1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพการเกษตร พื้นที่ถือครองทำการเกษตร ระยะเวลาในการทำการเกษตร รายได้ การเป็นสมาชิกกลุ่ม และการติดต่อสื่อสาร

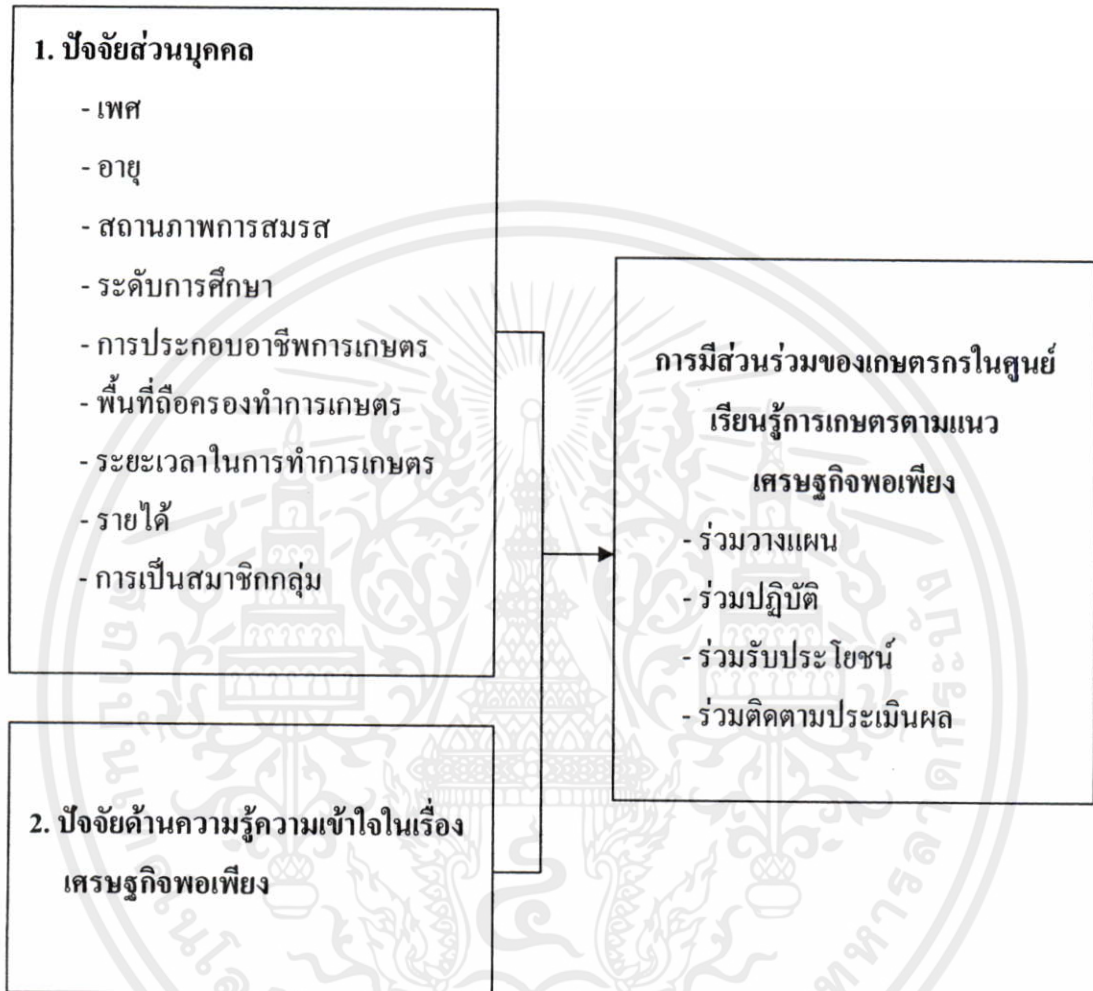
1.2 ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ การมีส่วนร่วมในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดชลบุรี คือ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะของการวิจัย

การมีส่วนร่วมของเกษตรกร หมายถึง การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับประโยชน์และร่วมติดตามประเมินผล ในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า การมีส่วนร่วมในการวางแผน หมายถึง การที่เกษตรกรมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน ไม่ว่าจะถี่ ใจกว้างแค่ไหน อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้ ตัดสินใจ กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินงาน ค้นหาปัญหาสาเหตุและจัดลำดับกิจกรรม

การเกษตรและการแสดงความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ หมายถึง การที่เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการรับฟังการชี้แจง รายละเอียดและขั้นตอนการปฏิบัติงาน ร่วมฝึกปฏิบัติ เรียนรู้ในกิจกรรมต่าง ๆ โดยร่วมช่วยเหลือด้านวัสดุอุปกรณ์ ทุนทรัพย์ หรือแรงงาน เป็นต้น

การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ หมายถึง การที่เกษตรกรได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินงานของกิจกรรมหรือโครงการ ในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล หมายถึง การที่เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามความก้าวหน้าในกิจกรรมต่าง ๆ ตรวจสอบและประเมินผล เสนอปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง เสร็จสิ้นลง

ศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ศูนย์เรียนรู้การเกษตรพอเพียงของกรมส่งเสริมการเกษตร เป็นสถานที่ ๆ เกษตรกรสามารถเรียนรู้ ฝึกทักษะความชำนาญที่เหมาะสมกับศักยภาพของตนเอง สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนในแต่ละพื้นที่ โดยพัฒนาฟาร์มสาธิต/แปลงเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน ให้เป็นศูนย์เรียนรู้การเกษตร โดยเน้นให้เกิดการบริหารจัดการ การวิเคราะห์และวางแผนฟาร์ม การจัดทำบัญชีฟาร์ม ร่วมกันและดำเนินการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรทฤษฎีใหม่ ภายใต้เทคโนโลยีการผลิตและการจัดการที่เหมาะสม ตามแผนการผลิต เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ตรงกับความต้องการของตลาด โดยใช้เวทีชุมชน และกระบวนการเรียนรู้ในการถ่ายทอดความรู้ เกษตรกรได้มาเรียนรู้ร่วมกัน และนำไปปฏิบัติในฟาร์มของตนเอง สามารถผลิตอาหารหลากหลายชนิด บริโภคอย่างเพียงพอในครัวเรือนและชุมชน เมื่อมีปัญหาและอุปสรรคต่างๆ เกษตรกรสามารถ พุดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แก้ไขปัญหาร่วมกันในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การทำการเกษตรโดยยึดหลักการพึ่งตนเองในการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดผลผลิตที่เพียงพอต่อการดำรงชีพในครัวเรือนหรือชุมชน โดยการผสมผสานทั้งพืช ปศุสัตว์และประมง ให้เกิดกิจกรรมการเกษตรที่หลากหลายในพื้นที่ สร้างความมั่นคงเพียงพอในปัจจัย 4 ของชีวิต เมื่อมั่นคงแล้วจึงผลิตเพื่อขายหารายได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่เผยแพร่ในวงจำกัด ห้ามเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต การใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความรู้ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การที่เกษตรกร รู้แล้วเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยยึดหลักทางสายกลาง ความพอประมาณอย่างมีเหตุผล มีการสร้างภูมิคุ้มกันและพึ่งตนเอง

การติดต่อสื่อสาร หมายถึง การส่งข่าวสาร รูปภาพ ข้อมูล จากผู้ส่งสารแหล่งข่าวสาร ไปยังผู้รับสาร โดยมีความดีในการรับข่าวสารที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงผ่านอุปกรณ์ หรือเครื่องมือ เพื่อช่วยให้ข้อมูล ข่าวสาร นั้น ๆ ไปถึงผู้รับตามที่ต้องการ

เจ้าหน้าที่ของรัฐ หมายถึง เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรของกรมส่งเสริมการเกษตร หรือหน่วยงานอื่นในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เท่านั้น

รายได้ หมายถึง ผลตอบแทนทั้งหมดที่เกษตรกรหาได้ในรอบปี ทั้งจากภาคการเกษตรและนอกภาคเกษตร

การเกษตรเชิงเดี่ยว หมายถึง การทำกิจกรรมทางการเกษตร โดยปลูกพืช หรือการเลี้ยงสัตว์ หรือประมง เป็นต้น เช่น ปลูกมันสำปะหลัง ปลูกอ้อย เลี้ยงปลา และเลี้ยงวัว

ไร่นาสวนผสม หมายถึง การทำกิจกรรมเกษตรหลายอย่าง เช่น การปลูกพืชหลายชนิด การปลูกพืชร่วมกับการเลี้ยงสัตว์และหรือการประมง เพื่อลดความเสี่ยงจากภาวะราคาผลผลิตตกต่ำและความแปรปรวนของดินฟ้า อากาศ ซึ่งกิจกรรมแต่ละกิจกรรมที่ทำร่วมกันนั้น ไม่จำเป็นต้องเกี่ยวเนื่องกันกับกิจกรรมอื่นๆ ที่ทำร่วมกันในฟาร์ม

เกษตรผสมผสาน หมายถึง การประกอบอาชีพการเกษตร โดยการทำกิจกรรมการเกษตรหลาย ๆ ชนิด ทั้งกิจกรรมการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ประมง และกิจกรรมการเกษตรอื่นๆ ที่สามารถเกี่ยวเนื่องประโยชน์ซึ่งกันและกัน โดยการใช้ทรัพยากรการผลิตที่มีอยู่ในฟาร์มของเกษตรกร คือ ที่ดิน ทุน และแรงงาน อย่างเหมาะสม เช่น การเลี้ยงปลาในนาข้าว และการเลี้ยงไก่บนบ่อปลา เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดชลบุรี ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย ดังนี้

- 2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม
- 2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจ
- 2.3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อสื่อสาร
- 2.4 ศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมเป็นสิ่งที่สำคัญต่อความสำเร็จของการพัฒนาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นระดับนานาชาติ ระดับประเทศ ระดับท้องถิ่นหรือระดับชุมชน ไม่ใช่ของใหม่แต่เป็นเรื่องเก่าที่ทำกันมาหลายทศวรรษ การมีส่วนร่วมเกิดจากปัญหาความล้มเหลวของการดำเนินงานพัฒนาชนบทในอดีตซึ่งเป็นการให้ความสำคัญกับบทบาทของ คนภายนอกชุมชน แต่ละเลย ศักยภาพและความสามารถของคนในชุมชน ดังนั้น จึงได้มีการหันมาทบทวนถึงประสิทธิภาพ การพัฒนาที่ผ่าน มาทำให้ได้ข้อสรุปว่าประชาชนหรือชุมชน น่าจะเป็นผู้กำหนดเป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนา โดยมีส่วนร่วมในการวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผล

2.1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

ได้มีผู้ให้ความหมายของคำที่เกี่ยวข้องกับ “ การมีส่วนร่วม ” ไว้พอสรุปได้ดังนี้

ยูว์ฌน์ วุฒิมณี (2526) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายความว่า การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ และการร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบมาถึงตัวประชาชนเอง และยังกล่าวอีกว่า การที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท อันเป็นชุมชนที่ตนอาศัยอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ นั้น ในทางยุทธวิธีจะต้องมีการแสวงหาผู้นำ เพื่อให้เป็นตัวแทนของประชาชนในการระดมพลัง ความคิด และการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

เมื่อประมวลความหมายของการมีส่วนร่วม จากผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการ สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกิจกรรมนั้น ไม่ว่าจะเป็นผู้แทนภาครัฐ เอกชน หรือชุมชน เข้ามาร่วมคิดตัดสินใจวางแผน ร่วมปฏิบัติงานดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมรับประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผล อย่างเป็นอิสระหรือทั้งหมดในฐานะที่มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมกัน ในสถานะที่เท่าเทียมกันและด้วยความสมัครใจของทุกฝ่าย เพื่อให้กิจกรรมนั้นบรรลุผลสำเร็จ

2.1.2 ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

Cohen and Uphoff (1980) ได้จำแนกขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็นเรื่องของ การตัดสินใจ (Decisionmaking) การดำเนินการ (Implementation) ผลประโยชน์ (Benefits) และการประเมินผล (Evaluation) ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกระบวนการของการตัดสินใจนั้นประการแรกที่สุดที่จะต้องกระทำก็คือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญต่อจากนั้นก็เลือกนโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจช่วงดำเนินการวางแผนและการตัดสินใจช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานโครงการนั้น จะได้มาจากคำถามที่ว่า ใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้าง และจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงานและประสานงานและการขอความช่วยเหลือ

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์นั้น นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังจะต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย ผลประโยชน์ของโครงการนี้รวมทั้งผลที่เป็นประโยชน์ในทางบวก และผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคมด้วย

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้นสิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกต คือความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectations) จะมีอิทธิพลสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้

World Health Organization (1981) ได้เสนอรูปแบบของการมีส่วนร่วมไว้ในหนังสือเรื่อง "Community Involvement in Health for Primary Health Care" ว่าการมีส่วนร่วมต้องประกอบด้วยกระบวนการ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวางแผน คือ ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา จัดอันดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมาย กำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีการติดตามประเมินผล และประการสำคัญคือ การตัดสินใจด้วยตนเอง

2. การดำเนินกิจกรรม คือ ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการ และการบริหารการใช้ทรัพยากร มีความรับผิดชอบในการจัดสรรควบคุมทางการเงิน และบริการ

3. การใช้ประโยชน์ คือ ประชาชนจะต้องมีความสามารถในการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์เป็นการพึ่งตนเอง และควบคุมสังคม

4. การได้รับประโยชน์ คือ ประชาชนจะต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จาก ชุมชน ในพื้นฐานที่เท่ากัน อาจจะเป็นผลประโยชน์ส่วนตัว สังคม หรือวัตถุก็ได้

วิทยา กันตถาวร (2547) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการปลูกข้าวของสมาชิกศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวในเขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร ไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการวางแผน
2. การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการปฏิบัติ
3. การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการร่วมรับประโยชน์
4. การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการร่วมติดตามประเมินผล

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2529) สรุปการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
4. การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล

ปรารมภ์ ยานะวิมุติ (2541) ได้ศึกษาถึงขั้นตอนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมแปรรูปผลผลิตเกษตรของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ซึ่งได้แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมคิด คือ ร่วมในการประชุมปรึกษาหารือเพื่อดำเนินการวางแผนกิจกรรมต่าง ๆ

2. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ คือ กิจกรรมต่างๆ ที่กลุ่มเสนอ จะต้องนำมาพิจารณาและตัดสินใจเลือกทำกิจกรรมที่เหมาะสมและเป็นไปได้มากที่สุด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของโครงการ

3. การมีส่วนร่วมปฏิบัติ คือ การเข้าร่วมจัดทำโครงการดังกล่าวตามแผนที่วางไว้ให้ ล่วงไป

4. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ คือ ร่วมในการรับผลประโยชน์ที่ได้จากการ จัดทำกิจกรรมหรือโครงการที่ได้วางแผนและปฏิบัติไว้

5. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล คือ การเข้าร่วมประเมินผลการทำงานของสมาชิก และของกลุ่มเพื่อทราบปัญหาและหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงให้ประสบผลสำเร็จให้ดียิ่งขึ้น

จากแนวคิดต่าง ๆ สามารถสรุปขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้ การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการวางแผน
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ
3. การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์
4. การมีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผล

2.1.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมมีหลายปัจจัย ที่นักวิชาการ นักวิจัย หลายท่านได้เสนอไว้ ได้แก่

ชูเกียรติ ภัยลี (2536) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม มีด้วยกัน 3 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยส่วนบุคคล การมีส่วนร่วมของบุคคลขึ้นอยู่กับความพร้อมของตนเอง ในการ ที่จะเข้าใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้โดยการสังเกต และการเข้าใจในสิ่งเร้า ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจ ที่ทัศนคติ

2. ปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการ อาศัยในชุมชนหรือหมู่บ้าน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การประกอบอาชีพ รายได้ รายจ่าย

3. ปัจจัยด้านการติดต่อสื่อสาร ได้แก่ การรับรู้ หรือการทราบข้อมูลข่าวสาร

วิทยา กันตถาวร (2547) ได้เสนอปัจจัยของการมีส่วนร่วมไว้ 2 ประการ คือ

1. ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำนา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน แหล่งข่าวสารด้านการเกษตรที่ได้รับ

2. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ในครัวเรือน รายจ่ายในครัวเรือน หนี้สินใน

ครัวเรือน ขนาดพื้นที่ทำนา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า และจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีต่อโครงการและกิจกรรมการพัฒนาที่ยึด หลักเศรษฐกิจพอเพียง ได้มีผู้ศึกษาไว้ ดังนี้

ศศิพร ปาณิกบุตร (2544) ได้ศึกษา เรื่องปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของเกษตรกรในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ ทำการศึกษาถึงลักษณะทั่วไปทางสังคม เศรษฐกิจ การได้รับข่าวสารและความรู้ในความเข้าใจทฤษฎีใหม่ กับการดำเนินชีวิตในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่ดำเนินชีวิตในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ และไม่ได้ดำเนินชีวิตในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ ผลการวิจัยพบว่า

1. เกษตรกรที่ดำเนินชีวิตในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ มีรายได้ จำนวนที่ดินถือครองมากกว่าผู้ไม่ได้ดำเนินชีวิตในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่

2. เกษตรกรที่ดำเนินชีวิตในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐมากกว่าผู้ไม่ได้ดำเนินชีวิตในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ และเข้าใจเกี่ยวกับ รูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ ได้รับข่าวสารและมีความรู้ความเข้าใจมากกว่าผู้ไม่ได้ดำเนินชีวิตในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่

3. ระดับการศึกษา ขนาดครัวเรือน การเป็นสมาชิกของกลุ่มทางสังคม รายได้ รายจ่าย การถือครองที่ดิน การได้รับข่าวสาร และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่ มีความสัมพันธ์กับการเลือกดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่

ทรงชัย ดิยานนท์ (2542) ทำการศึกษาทัศนของเกษตรกรในการสร้างความมั่นคงทางรายได้ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ปฏิบัติกิจกรรมตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ครอบครัวยุคน้อย รู้จักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงถึงร้อยละ 69.7 โดยรับรู้จากแหล่งข้อมูลโทรทัศน์ ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการอบรมความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และไม่เคยไปดูงานด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ สำหรับความรู้ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการบริโภคส่วนใหญ่เข้าใจว่า แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องเกี่ยวกับการกินอยู่อย่างประหยัด เหมาะสมกับรายได้ ในด้านสิ่งแวดล้อม การผลิตด้วยแรงงานคนแทนเครื่องจักร เป็นการช่วยลดมลภาวะทำให้สิ่งแวดล้อมในเรื่องสุขภาพอนามัยดีขึ้น การบริโภคอาหารที่ปราศจากสารเคมี ทำให้มีสุขภาพอนามัยดี และโดยรวมแล้วเกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับสูง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

2.1.4 ระดับการมีส่วนร่วม

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งยังมีที่คิดเปลี่ยนแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (2537) แบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น

3 ระดับ ตามบริบทที่เหมาะสมกับประเทศไทย คือ

1. ระดับเป็นผู้ใช้ประโยชน์ เป็นการเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง ด้วยการรับประโยชน์เพียงอย่างเดียว ถือว่าเป็นระดับต่ำสุดของการมีส่วนร่วม หน่วยงานราชการไทยมักมีประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในระดับนี้ และที่ก่อกำเนิดทั้งหมดนี้คือ การมีส่วนร่วม

2. ระดับเป็นผู้ให้ความร่วมมือ ระดับนี้ประชาชน หรือหน่วยงานอื่นที่เข้ามาเกี่ยวข้อง โดยการให้ความร่วมมือในเรื่องต่าง ๆ เท่าที่จะให้ได้ หน่วยงานต่าง ๆ มักมีส่วนร่วมกับประชาชน หรือระหว่างกันและกันในระดับนี้ และเข้าใจว่านี่คือเนื้อหาทั้งหมดของการมีส่วนร่วม

3. ระดับเป็นผู้ตัดสินใจ ระดับนี้ซึ่งถือว่าเป็นระดับสูงสุด ประชาชนจะเป็นผู้ศึกษาสถานการณ์ และตัดสินใจที่จะดำเนินการในเรื่องต่างๆ ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน การประเมิน และการแบ่งปันผลประโยชน์นักพัฒนาอาจเป็นเพียงผู้ให้คำแนะนำ หรือหุ้นส่วน ในฐานะที่เท่าเทียมกัน

International Association for Public Participation (2007) ได้ศึกษาและพัฒนากรอบความคิดเกี่ยวกับ ระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชน หรือ Public Participation Spectrum ซึ่งประกอบด้วย 5 ระดับ คือ (ภาพที่ 2.1)

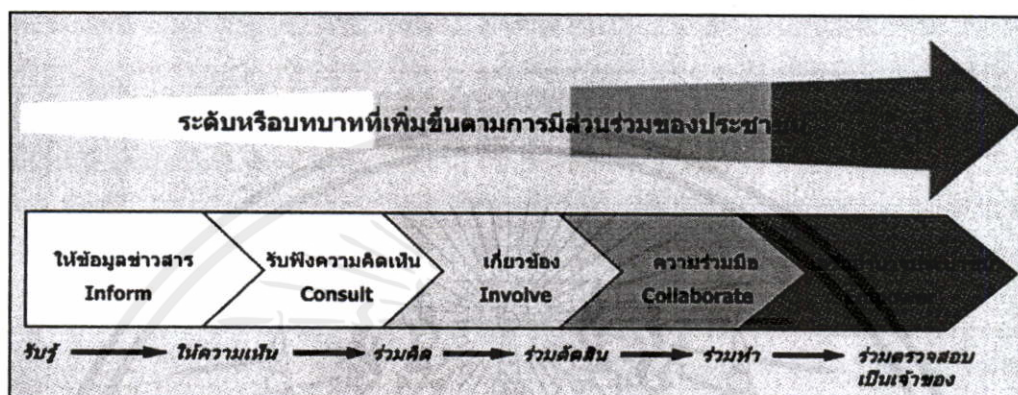
ระดับที่ 1 การให้ข้อมูลข่าวสาร (Inform) ถือเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่ำที่สุด แต่เป็นระดับที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นก้าวแรกของการที่ประชาชนเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิทธิพื้นฐานของประชาชนในการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงานของภาครัฐ โดยหน่วยงานภาครัฐมีหน้าที่ในการนำเสนอข้อมูลที่เป็นจริง ถูกต้อง ทันสมัย และประชาชนสามารถเข้าถึงได้

ระดับที่ 2 การรับฟังความคิดเห็น (Consult) เป็นกระบวนการที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริงและความคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การรับฟังความคิดเห็น การสำรวจความคิดเห็น การจัดเวทีสาธารณะ การแสดงความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

ระดับที่ 3 การเกี่ยวข้อง (Involve) เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน หรือร่วมเสนอแนะแนวทางที่นำไปสู่การตัดสินใจ เพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชนว่าข้อมูลความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนจะถูกนำไปพิจารณาเป็นทางเลือกในการบริหารงานของภาครัฐ เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาประเด็นนโยบายสาธารณะ ประชาพิจารณ์ การจัดตั้งคณะทำงานเพื่อเสนอแนะประเด็นนโยบาย เป็นต้น

ระดับที่ 4 ความร่วมมือ (Collaborate) เป็นการให้กลุ่มประชาชน ผู้แทนภาคประชาสังคมมีส่วนร่วม โดยเป็นหุ้นส่วนกับภาครัฐในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ และมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เช่น คณะกรรมการที่มีฝ่ายประชาชนร่วมเป็นกรรมการ เป็นต้น

ระดับที่ 5 การเสริมอำนาจแก่ประชาชน (Empower) เป็นขั้นที่ให้บทบาทประชาชนในระดับสูงที่สุด โดยให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ เช่น การลงประชามติในประเด็นสาธารณะต่างๆ โครงการกองทุนหมู่บ้านที่มอบอำนาจให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจทั้งหมด เป็นต้น

ภาพที่ 2.1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ที่มา : International Association for Public Participation (2007)

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2544) แบ่งระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 7 ระดับ คือ (ภาพที่ 2.2)

ระดับ 1 ไม่มีส่วนร่วมเลย เป็นลักษณะที่ทางหน่วยงานของรัฐเข้าไป ดำเนินการให้ประชาชนทั้งหมด หรือบางครั้งบังคับประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมโดยไม่มีทางเลือกเลยได้ เพราะประชาชนเกรงความผิดที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งเกรงว่าจะต้องสูญเสียผลประโยชน์บางประการ เช่น การถูกปรับ การถูกเพ่งเล็งจากทางราชการ แต่ถ้าหลีกเลี่ยงได้ ประชาชนจะไม่เข้ามามีส่วนร่วม

ระดับ 2 มีส่วนร่วมน้อยมาก ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเพราะมีสิ่งล่อใจ หรือผลประโยชน์บางประการที่จะได้รับ เช่น ได้รับเงินค่าตอบแทนจากการใช้แรงงาน ได้มีโอกาสไปทัศนศึกษาออกสถานที่ การได้มีชื่อเสียง ฯลฯ แต่ตัวประชาชนเองมิได้มีความเต็มใจต่อกิจกรรม ดังนั้น เมื่อไรก็ตามที่ประชาชนเห็นว่าตนเองไม่ได้รับประโยชน์เพียงพอที่จะเข้ามามีส่วนร่วมก็จะไม่เข้ามามีส่วนร่วม

ระดับ 3 มีส่วนร่วมน้อย ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเพราะถูกชักจูงใจ โดยโฆษณาประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ ที่มุ่งเน้นเห็นถึงผลดี และผลประโยชน์ที่จะได้รับซึ่งไม่ได้คำนึงถึงความต้องการของประชาชนท้องถิ่น และประชาชนมิได้มีส่วนเสนอความเห็นใด ๆ ทั้งสิ้น ถ้าประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมแล้วได้รับผลประโยชน์อาจให้ความร่วมมือต่อไป

ระดับ 4 มีส่วนร่วมปานกลาง ทางราชการจะทำการสอบถามประชาชนถึงความต้องการของท้องถิ่น และสภาพข้อเท็จจริงที่เป็นอยู่ แล้วทางราชการจะนำข้อมูลที่ได้เหล่านี้ ไปทำการกำหนดแผนงานเพื่อให้ประชาชนปฏิบัติตาม ซึ่งแผนงานที่กำหนดขึ้นนี้บางครั้งอาจไม่ตรงตามความประสงค์ของประชาชนได้

ระดับ 5 มีส่วนร่วมค่อนข้างสูง ทางราชการจะมีการยอมรับให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมค่อนข้างสูงโดยเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นต่าง ๆ รวมทั้งแนวทางแก้ไขปัญหาความประสงค์ของประชาชน แต่การตัดสินใจในการกำหนดแผนงานจริง ๆ ยังขึ้นอยู่กับอำนาจและหน้าที่ของทางราชการ

ระดับ 6 มีส่วนร่วมสูง ทางราชการจะเปิดโอกาสอย่างมากให้ประชาชนแสดงข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกิจกรรมที่มีส่วนร่วมจากประชาชนโดยใกล้ชิด การดำเนินการขึ้นอยู่กับมติของประชาชนเองว่าจะแก้ไขปัญหามุมชนอย่างไร

ระดับ 7 มีส่วนร่วมในอุดมคติ ประชาชนในท้องถิ่นจะร่วมมือดำเนินการด้วยตนเอง โดยตลอดนับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสิ้นสุดการดำเนินงาน เป็นการอาศัยพื้นฐานความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นเอง จึงได้รับการร่วมมือจากประชาชนเป็นอย่างดี ทางราชการอาจเข้ามามีส่วนร่วมในแง่ของการช่วยเหลือหรือสนับสนุนสิ่งที่เกินความสามารถของประชาชน เท่านั้น

ตัดสินใจด้วยตนเอง

เสนอโครงการ

เสนอความคิดเห็น

ถูกสัมภาษณ์

ถูกชักชวน

ถูกล่อใจ

ถูกบังคับ

7 มีส่วนร่วมในอุดมคติ

6 มีส่วนร่วมระดับสูง

5 มีส่วนร่วมค่อนข้างสูง

4 มีส่วนร่วมปานกลาง

3 มีส่วนร่วมน้อย

2 มีส่วนร่วมน้อยมาก

1 ไม่มีส่วนร่วมเลย

ภาพที่ 2.2 การมีส่วนร่วมในอุดมคติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรณีสืบค้นเพื่อการวิจัยเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้
ที่มา : เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2544)

สมพิศ การสมบุญ (2544) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี โดยศึกษาระดับการมีส่วนร่วมไว้ 5 ระดับ คือ ระดับที่ 1 มีส่วนร่วมน้อยที่สุด ระดับที่ 2 มีส่วนร่วมน้อย ระดับที่ 3 มีส่วนร่วมปานกลาง ระดับที่ 4 มีส่วนร่วมมาก และระดับที่ 5 มีส่วนร่วมมากที่สุด พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในเรื่องการวางแผน การจัดสรรทรัพยากร การกระตุ้นการทำงาน การประสานงาน และการประเมินในระดับปานกลาง

เสนอ เถาว์ชาติ (2546) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดภูเก็ต โดยศึกษาระดับการมีส่วนร่วมไว้ 5 ระดับ คือ ระดับที่ 1 มีส่วนร่วมน้อยที่สุด ระดับที่ 2 มีส่วนร่วมน้อย ระดับที่ 3 มีส่วนร่วมปานกลาง ระดับที่ 4 มีส่วนร่วมมาก และระดับที่ 5 มีส่วนร่วมมากที่สุด พบว่า ผู้บริหาร ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนบุคคล มีส่วนร่วมในระดับมาก ผู้แทนองค์กรชุมชน ศิษย์เก่าและผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมจำแนกตาม เพศ อายุ และระดับการศึกษา พบว่า เพศชายมีส่วนร่วมในระดับมาก เพศหญิงมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ช่วงอายุ 20 – 30 ปี และ 51 – 60 ปี มีส่วนร่วมในระดับมาก ระดับการศึกษาปริญญาตรีและโท มีส่วนร่วมในระดับมาก

จารึก วิไลแก้ว (2544) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย โดยศึกษาระดับการมีส่วนร่วมไว้ 5 ระดับ คือ ระดับที่ 1 มีส่วนร่วมน้อยที่สุด ระดับที่ 2 มีส่วนร่วมน้อย ระดับที่ 3 มีส่วนร่วมปานกลาง ระดับที่ 4 มีส่วนร่วมมาก และระดับที่ 5 มีส่วนร่วมมากที่สุด พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อยมาก

2.1.5 วิธีการวัดการมีส่วนร่วม

อนงค์ พัฒนจักร (2535) ได้แบ่งวิธีการวัดการมีส่วนร่วมได้เป็น 4 แบบ คือ

1. วัดตามประเภทของขั้นตอนการมีส่วนร่วม ในขั้นตอนเริ่มพัฒนาการค้นหา ปัญหา และสาเหตุการกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ ขั้นตอนการวางแผน ขั้นตอนการดำเนินการ ขั้นตอนรับผลประโยชน์ และขั้นตอนประเมินผล

2. วัดตามลำดับความเข้มของการมีส่วนร่วม โดยแบ่งเป็นระดับการตัดสินใจ ระดับความร่วมมือ และระดับการใช้ประโยชน์

3. จำแนกตามประเภทของผู้มีส่วนร่วม ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ บุคคลในท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ และเจ้าหน้าที่ต่างชาติ

4. จำแนกตามรูปแบบการมีส่วนร่วมแบ่งออกเป็นการมีส่วนร่วมทางตรง และการมีส่วนร่วมทางอ้อม

Chapin (1977) ได้เสนอเครื่องชี้วัดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนทางสังคม โดยได้กำหนดระดับความสำคัญของการมีส่วนร่วมกิจกรรมของสมาชิกในองค์กร ดังนี้

1. การมีความสนใจในกิจกรรมและการเข้าร่วมประชุม
2. การให้การสนับสนุนช่วยเหลือ
3. การเป็นสมาชิกและกรรมการ
4. การเป็นเจ้าหน้าที่

2.1.6 ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วม

ทวี นาคบุตร (2545) ได้กล่าวถึงอุปสรรคที่ทำให้คนจนไม่มีส่วนร่วมไว้ว่าประมาณ 20 ปีที่แล้วหาก มีการพูดถึงปัญหาของชาวบ้านก็จะมีการกล่าวถึงอยู่ 3-4 ปัญหา คือ โง่ (ไม่มีการศึกษาหรือระดับการศึกษาต่ำ) จน (สภาพทางเศรษฐกิจไม่ดี) เจ็บ (สุขภาพไม่ดี เจ็บป่วยอยู่เสมอ) และจ้อง (ขาดอำนาจต่อรอง มีชีวิตอยู่ภายใต้ความหวาดกลัว หรือไม่มีส่วนร่วมในกิจการใดๆ)

Cohen and Uphof (1977) ก็ได้กล่าวถึงอุปสรรค ของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในแง่ของปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1. อายุและเพศ เพศชายในสังคมที่ผู้ชายเป็นใหญ่จะมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ มากกว่า ฝ่ายหญิง และช่วงอายุที่กระตุ้นให้ประชาชนต้องการมีส่วนร่วมมากที่สุดคือช่วงวัยทำงาน
2. สถานภาพในครอบครัว ผู้ที่เป็นผู้นำในครอบครัว มักสนใจที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ส่วนผู้ที่ไม่เป็นอะไรเลยมักไม่ค่อยสนใจที่จะร่วมกิจกรรมใด ๆ กับใคร
3. ระดับการศึกษา ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำจะต้องการมีส่วนร่วมหากได้รับรู้เรื่องราวต่าง ๆ จนเข้าใจดี ส่วนผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงจะสามารถเข้ามีส่วนร่วมด้วยตนเอง
4. สถานภาพทางสังคม เช่น ชั้นทางสังคม (ผู้ใหญ่อำนาจ) ทางศาสนา (พุทธ อิสลาม ฯลฯ) มีผลทำให้บุคคลมีความสนใจหรือถูกผลักดันทางอ้อมให้ต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน
5. อาชีพ ผู้ที่มีอาชีพมั่นคงและยังเป็นอาชีพที่พบปะกับผู้คนมาก ๆ ยิ่งช่วยให้บุคคลต้องการหรือมีโอกาสมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน
6. รายได้ และทรัพย์สิน หากบุคคลมีรายได้และทรัพย์สินมากพอควรก็พอจะแบ่งเวลาให้กับกิจกรรมสาธารณประโยชน์ได้ ส่วนผู้ที่ร่ำรวยมาก ๆ ก็จะร่วมกิจกรรมเพื่อต้องการชื่อเสียงและการยอมรับ
7. ระยะเวลาในท้องถิ่น และระยะเวลาที่อยู่ในโครงการ การที่มีถิ่นพำนักอยู่ในที่ใด และได้ร่วมงานนาน ๆ ย่อมทำให้เกิดความผูกพันและเกิดพันธกรณีที่ต้องการร่วมในกิจกรรมของชุมชน

8. พื้นที่ดินที่ถือครอง และสถานภาพการทำงาน ผู้เป็นเจ้าของที่ดินและเป็นเจ้าของกิจการย่อมต้องการเข้าร่วมในกิจการของชุมชน

ฉลาดชาย รมิตานนท์ (2527) พบว่า อุปสรรคในการมีส่วนร่วมของกลุ่มชาวนามี 3 ด้าน ได้แก่

1. อุปสรรคด้านการเมือง เกิดจากการไม่ได้กระจายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่ประชาชน โครงสร้างอำนาจทางการเมือง การปกครอง การบริหาร และเศรษฐกิจตกอยู่ในกำมือของทหาร นายทุน และข้าราชการ

2. อุปสรรคด้านเศรษฐกิจ เกิดจากการขาดความสามารถในการพึ่งตนเองอำนาจต่อรองมีน้อย กระบวนการผลิต และปัจจัยการผลิตอยู่ภายใต้ระบบทุนนิยม

3. อุปสรรคด้านวัฒนธรรม ชาวนายากจนอยู่ได้ความสัมพันธ์ของระบบอุปถัมภ์

กล่าวโดยสรุป ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ ปัญหาด้านนโยบายและองค์กรของรัฐ คือ อำนาจในการตัดสินใจที่รวมอยู่ที่ศูนย์กลาง ไม่ได้กระจายอำนาจให้แก่ประชาชนอย่างแท้จริง ปัญหาด้านเศรษฐกิจ และสภาพทั่วไปของประชาชน

การที่จะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งของการพัฒนานั้นเริ่มต้นจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแสดงความคิดเห็นถึงความต้องการที่แท้จริงและเร่งด่วนของชุมชน โดยจะต้องสร้างขวัญกำลังใจให้ประชาชนรู้สึกอยากร่วมมือร่วมใจในการพัฒนา สร้างความเป็นผู้นำให้รู้จักร่วมคิด ร่วมฟังความคิดเห็นจากบุคคลอื่น และช่วยแก้ไขปัญหาร่วมกันตัดสินใจ สรุปผลไปตามความต้องการร่วมกัน โดยต้องให้ทุกคนรู้สึกมีส่วนร่วมทั้งในการริเริ่มพัฒนา การวางแผน การดำเนินงาน การใช้ประโยชน์ และติดตามประเมินผลของการพัฒนาร่วมกัน

2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจ

2.2.1 ความหมายของความรู้ความเข้าใจ

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจนั้น ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้นำเสนอเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีดังกล่าว ดังนี้

บุญชม ศรีสะอาด (2537) ให้ความหมายของความรู้ว่า เป็นความสามารถของสมองในอันที่จะทรงไว้ซึ่งเรื่องราวต่าง ๆ ที่บุคคลได้รับเข้าไปในสมอง และการวัดว่าบุคคลมีความสามารถในการคัดสรรเพื่อการจำเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากน้อยเพียงใดนั้น สามารถวัดได้จากความสามารถในการระลึกออกของบุคคลนั้น ไม่ว่าจะระลึกขึ้นใหม่หรือจากบันทึก และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สุภาพ นัตรารณณ์ (2539) กล่าวว่า ความรู้ คือ ความสามารถในการจดจำ การทวนความทรงจำ การจัดกลุ่ม ตัดสิน วิเคราะห์ รู้แบบแผน โครงสร้างและทฤษฎีในสิ่งที่ได้ศึกษา

Bloom (1956) ได้อธิบายความหมายของความรู้ความเข้าใจไว้ว่า “ความรู้” หมายถึง การเรียนรู้ที่เน้นถึงความจำและการระลึกได้ที่มีต่อความคิด วัตถุและปรากฏการณ์ต่าง ๆ เป็นความจำที่เริ่มจากสิ่งง่าย ๆ ที่เป็นอิสระแก่กัน ไปจนถึงความจำในสิ่งที่ยุ่งยากซับซ้อน และมีความสัมพันธ์ต่อกัน ส่วน “ความเข้าใจ” เป็นการรวมจุดมุ่งหมาย พฤติกรรม หรือการตอบสนองที่เป็นตัวแทนความเข้าใจของข้อความที่บรรจุไว้ในการสื่อความหมาย มีอยู่ 3 ประเภท คือ การแปล การตีความและการสรุปเพื่อการทำนาย

จากความหมายของความรู้และความเข้าใจดังกล่าว สรุปได้ว่า ความรู้ คือ ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้รับจากการศึกษา ค้นคว้า หรือสังเกต แล้วรวบรวมเป็นความจำเก็บสะสมไว้ แสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่ระลึกได้ หรือสิ่งที่จำออกมาให้ปรากฏสังเกตได้และวัดได้ โดยอาศัยความสามารถและทักษะทางสติปัญญา ส่วนความเข้าใจ หมายถึง เมื่อได้รับความรู้แล้ว ผู้ที่ได้รับความรู้จะเกิดความเข้าใจ เมื่อเกิดความเข้าใจแล้วจะแสดงพฤติกรรมออกมาในรูปของการแปลความ การตีความและการคาดคะเน

2.2.2 การวัดความรู้ความเข้าใจ

ชวาล แพรัตนกุล (2526) กล่าวถึงวิธีการจะวัดว่าใครมีความรู้ในเรื่องนั้นหรือไม่ สามารถทำโดยตั้งคำถามที่เกี่ยวกับเนื้อเรื่อง วิธีการ และความรู้รวบยอดของเรื่องราวนั้น ๆ โดยจะถามแต่เพียงอย่างเดียวหรือครบทั้งสามอย่างก็ได้ ถ้าสามารถตอบถูกต้องก็เรียกว่าเป็นผู้มีความรู้ในเรื่องนั้น ถ้านึกไม่ออกเพราะลืมหรือตอบผิด ก็เรียกว่าเป็นผู้ไม่มีความรู้ จึงอาจกล่าวได้ว่าคนที่มีความรู้คือผู้ที่จำเนื้อเรื่องนั้นได้และสามารถระลึกทั้งสามสิ่งนั้นออกมาได้นั่นเอง

อดิศักดิ์ ชื่นชู (2542) การวัดความรู้ในส่วนมากนิยมใช้แบบทดสอบ ซึ่งแบบทดสอบนี้เป็นเครื่องมือประเภทข้อเขียนที่นิยมใช้กันทั่ว ๆ ไป แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ แบบความเรียงหรือแบบอัตนัย กับแบบปรนัย

1. แบบอัตนัยหรือแบบความเรียง (Essay Type/Subjective Test) โดยเขียนตอบเป็นข้อความสั้น ๆ ไม่เกิน 1-2 บรรทัด หรือเป็นข้อ ๆ ตามความเหมาะสม

2. แบบปรนัย (Objective Test) แบ่งเป็น

2.1 แบบเติมคำหรือเติมข้อความให้สมบูรณ์

2.2 แบบถูก-ผิด

2.3 แบบตัวเลือก

2.4 แบบจับคู่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ การนำเอกสารนี้ไปใช้โดยไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งผู้เผยแพร่เอกสารนี้สงวนเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.5 แบบเลือกตอบ

แบบทดสอบที่ดีต้องมีความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นสูง สามารถที่จะจำแนกบุคคลที่มีความรู้กับบุคคลที่ไม่มีความรู้ออกจากกันได้จริง ไม่ว่าแบบทดสอบนั้นจะเป็นแบบอัตนัยหรือปรนัย

2.3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อสื่อสาร

2.3.1 ความหมายของการติดต่อสื่อสาร

ทรงพล ภูมิพรัตน์ (2541) กล่าวว่า การติดต่อสื่อสาร คือ การสื่อความเข้าใจหรือสื่อความหมาย ได้แก่ การถ่ายทอดความคิดเห็น เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันในระหว่างมวลชน เครื่องมือสื่อสารที่จะสื่อความหมายไปถึงคนหมู่มากได้อย่างรวดเร็ว นั้น ได้แก่ การตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ การส่งวิทยุ การออกโทรทัศน์ และภาพยนตร์ เป็นต้น ในการสื่อสารจะต้องมีวงจรการสื่อสารอันประกอบด้วย ประการหนึ่ง ผู้ส่งสาร ประการที่สอง สารที่ส่ง ประการที่สาม ผู้รับสาร

เรียม ศรีทอง (2542) กล่าวว่า การติดต่อสื่อสาร เป็นกระบวนการรับและการถ่ายทอดข้อมูลอันได้แก่ ข้อเท็จจริง ความคิด ความรู้สึก ทักษะคติ หรือเนื้อหาสาระต่าง ๆ ที่บุคคลมีความเกี่ยวข้องกันจากบุคคลไปสู่บุคคล หรือจากบุคคลไปสู่กลุ่ม หรือจากกลุ่มไปสู่กลุ่ม เพื่อสร้างความเข้าใจ การชักจูงใจ หรือมุ่งให้ความรู้ หรือทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่ประสงค์

2.3.2 วิธีการติดต่อสื่อสาร

ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543) กล่าวว่า การติดต่อสื่อสารมี 2 ระบบ ซึ่งแต่ละระบบจะได้ผลแตกต่างกัน

1. การสื่อสารระบบทางเดียว (One-Way Communication) เป็นการติดต่อสื่อสาร ในลักษณะที่ผู้ส่งเป็นผู้ให้ข่าว เช่น การออกวิทยุ ออกข่าว หนังสือพิมพ์ ออกรายการโทรทัศน์ ผู้รับไม่ได้มีโอกาสที่จะได้ซักถามข้อสงสัย จึงไม่มีปฏิริยาป้อนกลับ

2. การสื่อสารระบบสองทาง (Two – Way Communication) เป็นการสื่อสารที่ผู้รับสารมีการตอบสนอง และมีปฏิริยาป้อนกลับไปยังผู้ส่งสาร มีการเปิดโอกาสให้ผู้รับได้สอบถามข้อข้องใจแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและอภิปรายร่วมกัน รวมทั้งมีการศึกษาหารือกันได้ด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4 ศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

กรมส่งเสริมการเกษตร (2550) ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ไว้ดังนี้

2.4.1 จุดมุ่งหมายของศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

1. เป็นจุดนัดพบในการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกร อาสาสมัครเกษตร และเจ้าหน้าที่
2. เป็นจุดเรียนรู้ด้านการเกษตร ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง
3. เพื่อให้เกษตรกรได้เรียนรู้และสามารถนำไปปฏิบัติในด้านการผลิตพืช สัตว์ ประมง ฯลฯ ให้มีอาหารบริโภคพอเพียงในครัวเรือน

2.4.2 กิจกรรมและวิธีการดำเนินงาน

1. ประชุมหรือประชาคมระดับตำบลชี้แจงทำความเข้าใจศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง
2. รับสมัครเกษตรกร เข้ามาเรียนรู้ในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้
  - 2.1 มีความสมัครใจเข้าร่วมเรียนรู้ และ / หรือต้องการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง
  - 2.2 มีความเชื่อมั่นในแนวคิดพึ่งพาตนเอง
  - 2.3 มีเวลา (เพื่อตนเองและส่วนรวม) และยินดีที่จะมาเรียนรู้ร่วมกันในเวลาที่เรียนรู้ทุกครั้ง
  - 2.4 ยินดีนำแผนที่ได้จากเวทีเรียนรู้ ไปปฏิบัติในฟาร์มของตนเอง
3. การดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง
  - 3.1 คัดเลือกแปลง/ฟาร์ม ที่มีศักยภาพและเหมาะสม เพื่อพัฒนาเป็นศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง
  - 3.2 จัดทำข้อมูลพื้นฐานของศูนย์ เช่น ผังฟาร์ม ปฏิทินการปลูกพืช/เลี้ยงสัตว์/ประมง ต้นทุนและผลตอบแทน ป้ายแปลง ข้อมูลแปลง ข้อมูลวิชาการต่าง ๆ ข้อมูลภูมิปัญญาในท้องถิ่น (เอกสาร ฯลฯ) และจัดทำเอกสาร สื่อประกอบการถ่ายทอดความรู้ หลักสูตร วิชาชีพเฉพาะเรื่อง / ความรู้ในเรื่องของกิจกรรมที่ดำเนินการในฟาร์ม (ตามความต้องการของชุมชนในแต่ละศูนย์ ฯ โดยใช้

ทรัพยากรและภูมิปัญญาในท้องถิ่น การผลิตที่ปลอดภัยและยั่งยืน) เช่น เทคโนโลยีการผลิต การบริหารจัดการ การแปรรูป การตลาด ต้นทุน / ผลตอบแทน ฯลฯ

3.3 จัดกระบวนการเรียนรู้แก่กลุ่มเป้าหมาย โดยการจัดเวทีเรียนรู้ให้กับเกษตรกรที่เข้ามาเรียนรู้ ใช้กระบวนการเรียนรู้ตามแนวทางของโรงเรียนเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรได้มาเรียนรู้ร่วมกัน คิด วิเคราะห์ และสังเคราะห์ แนวทางการดำเนินกิจกรรมการเกษตรตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ร่วมกัน และนำไปปฏิบัติในแปลงของตนเอง แล้วนำปัญหาอุปสรรคที่พบ มาหารือและหาทางแก้ไขปัญหา และนำไปปฏิบัติ ซึ่งจะต้องมีการจัดเวทีเรียนรู้หลายครั้ง รวมทั้งมีการศึกษาดูงานในแปลงที่ประสบความสำเร็จ

4. การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ กิจกรรมของศูนย์
5. การติดตามและประเมินผล
6. สรุปผลการดำเนินงาน
7. การรายงานผลการดำเนินงาน ไปยังสำนักงานเกษตรอำเภอ

2.4.3 การนำเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ใน ศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

กรมส่งเสริมการเกษตร(2550) กล่าวถึง การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการพัฒนาการเกษตรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ควรมีหลักการดังต่อไปนี้

1. หลักเศรษฐกิจพอเพียง ที่ควรนำมาใช้ในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง มี 5 ประการ ดังนี้

1.1 มีความเชื่อในแนวความคิดพึ่งตนเอง

1.2 มีความเข้าใจคำว่า “ บูรณาการ ” โดยไม่ยึดเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นสรณะ สามารถเลือกเรื่องที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ และสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์ ซึ่งไม่มีสูตรสำเร็จ เป็นการขับเคลื่อนไปให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง

1.3 เคารพในภูมิปัญญา โดยเคารพว่าภูมิปัญญาเกิดจากการเรียนรู้ร่วมกัน ไม่ใช่เชื่อว่าสิ่งที่ตนเองคิดนั้นถูกต้อง เพราะฉะนั้นจึงต้องมีการเรียนรู้ร่วมกันผ่านศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

1.4 เคารพในระบบนิเวศน์ เข้าใจความสมบูรณ์และให้คุณค่ากับความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศน์

1.5 มีความเข้าใจแก่นของ “ สังคมมีสุข ” และให้ความสำคัญกับครอบครัวและชุมชน

2. ปัจจัยแห่งความสำเร็จของเกษตรกร ประกอบด้วย 7 ประการ

2.1 เกษตรกรต้องสนใจ ในการประกอบอาชีพการเกษตร

2.2 ต้องรู้จักตนเองและรู้ศักยภาพตนเอง

2.3 มีความรู้ สามารถจัดการองค์ความรู้ ทดลอง ทดสอบ รวมถึงหาวิทยากรที่

เหมาะสม

2.4 รู้จักออม ประหยัด

2.5 มีกัลยาณมิตร เพื่อสร้างเครือข่ายรวมพลังกัน

2.6 มีคุณธรรม จริยธรรม

2.7 มีความขยันและอดทน

3. วิธีทำงานที่ได้ผล หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องจะต้องเข้าไปสนับสนุนการปฏิบัติงานของปราชญ์ชาวบ้าน เช่น ทำตามความต้องการในแผนแม่บทชุมชน มากกว่าจะเป็นตัวหลักในการพัฒนา เหมือนที่ผ่านมานในอดีต

2.4.4 หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

การพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาทโดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผนการตัดสินใจและการกระทำ

2.4.5 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2542) กล่าวไว้ว่า เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอนและขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มี

สติปัญญา และความรอบคอบเพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วน ดังนี้ (ภาพที่ 2.3)

1. กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤต เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

2. คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

3. คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ พร้อม ๆ กัน ดังนี้

3.1 ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดี ที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

3.2 ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

3.3 การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

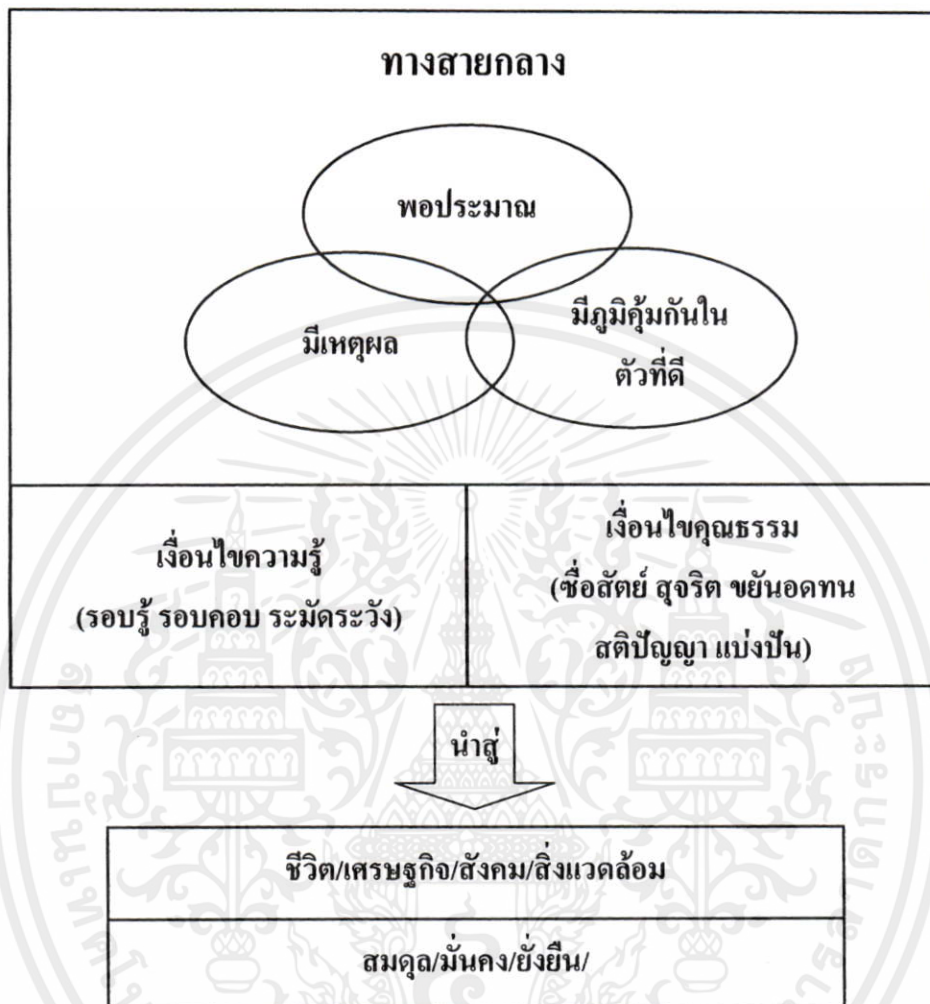
4. เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

4.1 เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

4.2 เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วยมีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์และมีความอดทน มีความเพียรใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

5. แนวทางปฏิบัติ / ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้สำหรับอาจารย์และบุคลากรในมหาวิทยาลัยเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.3 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2549)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดชลบุรี เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตาม ดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ เกษตรกรที่เป็นสมาชิกศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2550 ทั้งหมด จำนวน 920 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างได้ 280 คน ซึ่งได้แสดงการคำนวณตามสูตรของ Yamane (1973) และกำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างแยกตามรายอำเภอได้ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{สูตร} \quad n &= \frac{N}{1 + Ne^2} \\ \text{เมื่อ} \quad n &= \text{จำนวนกลุ่มตัวอย่าง} \\ N &= \text{จำนวนประชากร} \\ e &= \text{ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ เท่ากับ 0.05} \\ \text{แทนค่า} \quad n &= \frac{920}{1 + 920(0.05)^2} \\ &= 278.79 \end{aligned}$$

จากการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane ได้ค่าเท่ากับ 279 คน และสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดการเก็บจำนวนตัวอย่าง 280 คน ดำเนินการแบ่งสัดส่วนแยกตามอำเภอ ได้ดังตารางที่ 3.1 จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย แยกตามอำเภอ โดยใช้โปรแกรมสุ่มตัวอย่าง (Computer Method) ของ ธานินทร์ ศิลป์จารุ (2550)

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างแยกรายอำเภอ

ที่	อำเภอ	จำนวนประชากร	จำนวนตัวอย่าง
1.	เมืองชลบุรี	80	24
2.	บ้านบึง	80	24
3.	พานทอง	80	24
4.	พนัสนิคม	80	24
5.	บ่อทอง	110	34
6.	หนองใหญ่	110	34
7.	กิ่ง อำเภอกะฉันทร์	80	24
8.	บางละมุง	110	34
9.	สัตหีบ	80	24
10.	ศรีราชา	110	34
รวม		920	280

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากการศึกษา เอกสาร วัตถุประสงค์การวิจัย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเป็นเกษตรกรที่จบ การศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่าและมีเวลาน้อยในการที่จะอ่านและตอบแบบสอบถามด้วย ตนเอง ผู้วิจัยจึงเลือกใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือซึ่งประกอบด้วย คำถามปลายปิด (Close - Ended Questions) และ คำถามปลายเปิด (Open - Ended Questions) มีขั้นตอน การสร้างแบบ สัมภาษณ์ และการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

3.2.1 การสร้างแบบสัมภาษณ์ กำหนดข้อมูลที่ต้องการในประเด็นต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ ของการวิจัย แล้วจึงกำหนดตัวชี้วัดและมาตรวัดข้อมูลในแต่ละประเด็นตามที่ได้กำหนดไว้ แล้วจึง นำข้อมูลตามประเด็นตัวชี้วัดและมาตรวัดมาสร้างเป็นข้อคำถาม แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพการเกษตร พื้นที่ถือครองทำการเกษตร ระยะเวลาในการทำ การเกษตร รายได้ การเป็นหนี้สิน ระยะทางจากบ้านถึงศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และการเป็นสมาชิกกลุ่ม ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิดและปลายเปิด มีคำตอบให้และเติมคำในช่องว่าง

ส่วนที่ 2 ปัจจัยด้านการติดต่อสื่อสาร ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ ช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคล ช่องทางสื่อสารมวลชน ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด มีคำตอบให้เลือก เพื่อวัดช่องทางการสื่อสารด้านเศรษฐกิจพอเพียง และความถี่ในการรับข่าวสารด้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยเกณฑ์การให้คะแนนแบ่งเป็น 5 ระดับ ระดับ มากกว่า 7 ครั้ง/เดือน ระดับ 6-7 ครั้ง/เดือน ระดับ 4-5 ครั้ง/เดือน ระดับ 2-3 ครั้ง/เดือน ระดับ 4-5 ครั้ง/เดือน และไม่ได้รับข่าวสาร

ส่วนที่ 3 ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วยคำถามที่ใช้ทดสอบความรู้ความเข้าใจในเรื่องความพอประมาณ ความมีเหตุผล และความมีภูมิคุ้มกัน ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิดมีคำตอบให้เลือก เป็นแบบ ถูก หรือ ผิด โดยผู้วิจัย ให้คะแนน 2 ค่า คือ ถูก และผิด ซึ่งถ้าตอบถูกต้อง ให้คะแนนเท่ากับ 1 คะแนน และถ้าตอบผิด ให้คะแนนเท่ากับ 0 คะแนน

ส่วนที่ 4 การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิดมีคำตอบให้เลือก โดยผู้วิจัย กำหนด ให้คะแนน 5 ค่า คือ 5 = ระดับ มีส่วนร่วมมากที่สุด 4 = ระดับ มีส่วนร่วมมาก 3 = ระดับ มีส่วนร่วมปานกลาง 2 = ระดับ มีส่วนร่วมน้อย และ 1 = ระดับ มีส่วนร่วมน้อยที่สุด

ส่วนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะ เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิดมีคำตอบให้เลือก และแบบปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบสามารถตอบคำถามได้โดยเสรี (Free Response)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2.2 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ หลังจากผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์เสร็จแล้ว ผู้วิจัยได้ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อขอคำแนะนำ และ ข้อเสนอแนะในการตรวจสอบ ความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ให้มีความสมบูรณ์ ถูกต้องครบถ้วน ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มประชากร จำนวน 30 ราย ที่ศูนย์เรียนรู้ การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง เขตบางแค กรุงเทพมหานคร เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

แบบสัมภาษณ์ใน ส่วนที่ 3 ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ใช้ วิธีของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson 20 : K-R20) ดังนี้ (สมจิต โยธะคง, 2547)

$$\text{สูตร} \quad r = \frac{n}{n-1} \left(1 - \frac{\sum p_i q_i}{S_r^2} \right)$$

เมื่อ r = ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อถือได้ของเครื่องมือที่ใช้วัด

n = จำนวนข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์

p_i = สัดส่วนของผู้ตอบที่ตอบแบบสัมภาษณ์ที่ i ได้ถูกต้อง

q_i = สัดส่วนของผู้ตอบที่ตอบแบบสัมภาษณ์ที่ i ไม่ถูกต้อง

$$(q_i = 1 - p_i)$$

S_r^2 = ค่าความแปรปรวนของคะแนนจากข้อคำถามทุกข้อ

ได้ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่นของเครื่องมือในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ความพอประมาณเท่ากับ 0.85 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความมีเหตุผลเท่ากับ 0.86 ความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับความมีภูมิคุ้มกันเท่ากับ 0.83 และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงใน ภาพรวมเท่ากับ 0.86

แบบสัมภาษณ์ใน ส่วนที่ 4 การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตาม แนวเศรษฐกิจพอเพียงใช้ วิธีสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Coefficient - α) ของครอนบาค (Cronbach's Coefficient Alpha) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) เท่ากับ 0.97 มีสูตรในการคำนวณ ดังนี้ (สมจิต โยธะคง, 2547)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

$$\text{สูตร} \quad \alpha = \frac{n}{n-1} \left(1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right)$$

เมื่อ α = ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อถือได้ของเครื่องมือที่ใช้วัด
 n = จำนวนข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์
 S_i^2 = ผลรวมของความแปรปรวนของคะแนนที่วัดได้จากแต่ละข้อ
 S_t^2 = ค่าความแปรปรวนของคะแนนจากข้อคำถามทุกข้อ

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยการสัมภาษณ์เกษตรกร จำนวน 280 ราย ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

3.3.1 ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากเกษตรจังหวัดชลบุรี เพื่อขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอ ระดับตำบล ในการประสานงานกับเกษตรกร ในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งจัดทำแผนนัดพบเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนด โดยวิธีการสัมภาษณ์จากเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดชลบุรี จำนวน 10 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอบ้านบึง อำเภอพานทอง อำเภอพนัสนิคม อำเภอบ่อทอง อำเภอหนองใหญ่ กิ่งอำเภอกะจันทร์ อำเภอบางละมุง อำเภอสัตหีบ อำเภอศรีราชา

3.3.2 ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนามด้วยตนเอง โดยการออกไปสัมภาษณ์เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอำเภอในช่วงเดือนธันวาคม 2551 ถึง เดือน เมษายน 2552

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์และวิเคราะห์ทางสถิติ ดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์คุณลักษณะพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับครู ใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะตีพิมพ์ในทางอื่น ก็กึ่งทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ช่องทางการสื่อสารด้านเศรษฐกิจพอเพียง และความถี่ในการรับข่าวสารด้านเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ใช้เกณฑ์ในการวิเคราะห์ และแปลผลข้อมูล ดังนี้ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536)

คะแนน 4.50 - 5.00	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	ได้รับข่าวสารมากที่สุด
คะแนน 3.50 - 4.49	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	ได้รับข่าวสารมาก
คะแนน 2.50 - 3.49	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	ได้รับข่าวสารปานกลาง
คะแนน 1.50 - 2.49	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	ได้รับข่าวสารน้อย
คะแนน 0.50 - 1.49	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	ได้รับข่าวสารน้อยที่สุด
คะแนน 0.00 - 0.49	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	ไม่ได้รับข่าวสาร

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผล ดังนี้

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล และภูมิคุ้มกัน ซึ่งมีข้อคำถามอย่างละ 10 ข้อ ใช้เกณฑ์ในการกำหนด และแปลผลข้อมูล (Learning of Mastery ของ Bloom อ้างถึงในพิชราภรณ์ สิทธิพงษ์. 2545) ดังนี้

คะแนน 6.7 - 10.0	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	มีความรู้ความเข้าใจมาก
คะแนน 3.3 - 6.6	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	มีความรู้ความเข้าใจปานกลาง
คะแนน 0.0 - 3.2	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	มีความรู้ความเข้าใจน้อย

สำหรับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมใช้เกณฑ์ในการวิเคราะห์ และแปลผลข้อมูล ดังนี้

คะแนน 21 - 30	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	มีความเข้าใจมาก
คะแนน 11 - 20	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	มีความเข้าใจปานกลาง
คะแนน 1 - 10	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	มีความเข้าใจน้อย

ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วม

1. หาค่าเฉลี่ยรายกลุ่มของการมีส่วนร่วม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

2. หาค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในภาพรวม และใช้เกณฑ์ในการวิเคราะห์ และแปลผลข้อมูล ดังนี้

คะแนน 4.20 - 5.00	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	มีส่วนร่วมมากที่สุด
คะแนน 3.40 - 4.19	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	มีส่วนร่วมมาก
คะแนน 2.60 - 3.39	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	มีส่วนร่วมปานกลาง
คะแนน 1.80 - 2.59	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	มีส่วนร่วมน้อย
คะแนน 1.00 - 1.79	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	มีส่วนร่วมน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยการมีส่วนร่วมของเกษตรกรกับระดับการมีส่วนร่วมในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดชลบุรี โดยใช้สถิติ t-test และ ANOVA และวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe'

4. หาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงกับการมีส่วนร่วมในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดชลบุรี โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามที่ใช้ในการศึกษา โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนความสัมพันธ์ (ยุทธ ไกรวรรณ. 2549) ดังนี้

0.00 - 0.20	มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำที่สุด
0.21 - 0.40	มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ
0.41 - 0.60	มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง
0.61 - 0.80	มีความสัมพันธ์ในระดับสูง
0.81 - 1.00	มีความสัมพันธ์ในระดับสูงมาก

ส่วนที่ 5 วิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะ โดยใช้การหาค่าความถี่ และร้อยละ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

ผลและวิจารณ์ผลการวิจัย

การวิจัย การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

4.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

4.2 ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

4.3 การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

4.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

4.5 การทดสอบสมมติฐาน

4.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

จากการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพการเกษตร พื้นที่ถือครองทำการเกษตร ระยะเวลาในการทำการเกษตร รายได้จากการทำการเกษตรเฉลี่ยต่อปี การมีหนี้สิน ระยะเวลาในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ลักษณะการเดินทางไปร่วมโครงการศูนย์เรียนรู้การเกษตร การเป็นสมาชิกกลุ่ม และการติดต่อสื่อสาร ดังตารางที่ 4.1 – 4.3

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

(N = 280)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	164	58.6
หญิง	116	41.4
2. อายุ (ปี)		
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 30	20	7.2
31 - 40	83	29.6
41 - 50	82	29.3
51 ปีขึ้นไป	95	33.9
อายุสูงสุด 74 ปี ต่ำสุด 18 ปี , อายุเฉลี่ย = 46.48 ปี , ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 10.79		
3. สถานภาพการสมรส		
โสด	34	12.1
สมรส	224	80.0
หม้าย/หย่าร้าง	22	7.9
4. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	132	47.1
มัธยมศึกษาตอนต้น	64	22.9
มัธยมศึกษาตอนปลาย	66	23.6
อนุปริญญาหรือสูงกว่า	18	6.4
5. การประกอบอาชีพการเกษตร		
การเกษตรเชิงเดี่ยว	44	15.7
ไร่นาสวนผสม	102	36.4
เกษตรผสมผสาน	134	47.9

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

(N = 280)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
6. พื้นที่ถือครองทำการเกษตร (ไร่)		
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10	168	60.0
11 – 20	62	22.2
21 – 30	29	10.4
31 ไร่ขึ้นไป	21	7.4
พื้นที่ถือครองทำการเกษตรสูงสุด 132 ไร่ , ต่ำสุด 1 ไร่ , เฉลี่ย = 14.28 ไร่ , ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 15.82		
7. ระยะเวลาในการทำการเกษตร (ปี)		
ต่ำกว่า 10	128	45.7
11 – 20	88	31.4
21 – 30	41	14.6
31 ปี ขึ้นไป	23	8.3
ระยะเวลาในการทำการเกษตรสูงสุด 45 ปี , ต่ำสุด 1 ปี , เฉลี่ย = 15.85 ปี , ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 9.79		
8. รายได้จากการทำการเกษตรต่อปี (บาท)		
ต่ำกว่า 10,000	9	3.2
10,001 – 50,000	152	54.3
50,001 – 100,000	89	31.8
100,001 บาทขึ้นไป	30	10.7
รายได้สูงสุด 400,000 บาท , ต่ำสุด 5,000 บาท , เฉลี่ย = 63,591.07 บาท , ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 61,120.07		
9. การมีหนี้สิน		
มี	201	71.8
ไม่มี	79	28.2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

(N = 280)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
10. ระยะทางจากบ้านถึงศูนย์เรียนรู้การเกษตร		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 กิโลเมตร	250	89.3
6 กิโลเมตรขึ้นไป	30	10.7
ระยะทางสูงสุด 15 กิโลเมตร , ต่ำสุด 100 เมตร , เฉลี่ย = 2.99 กิโลเมตร , ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 2.41		
11. ลักษณะการเดินทางไปร่วมโครงการศูนย์เรียนรู้การเกษตร		
มาคนเดียว	266	94.9
มาเป็นกลุ่ม/หมู่คณะ	14	5.1
12. การเป็นสมาชิกกลุ่ม		
ไม่เป็น	36	12.9
เป็น*	244	87.1
กลุ่มเกษตรกร	118	48.4
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	102	41.8
กลุ่มส่งเสริมอาชีพ	150	61.5
กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	84	34.4
กลุ่มสหกรณ์	78	32.0
สมาชิกโครงการสายใยรักแห่งครอบครัวฯ	60	24.6
อื่น ๆ กองทุนหมู่บ้าน	16	6.6

* ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

จากตารางที่ 4.1 กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาแสดงรายละเอียด ดังนี้

4.1.1 เพศ

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิงโดยร้อยละ 58.6 เป็น

เพศชาย และร้อยละ 41.4 เป็นเพศหญิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1.2 อายุ

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีอายุ 51 ปีขึ้นไปมากที่สุด ร้อยละ 33.9 รองลงมา มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี ร้อยละ 29.6 มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี ร้อยละ 29.3 มีอายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี ร้อยละ 7.2 โดยมีอายุสูงสุด 74 ปี ต่ำสุด 18 ปี และเฉลี่ย 46.48 ปี

4.1.3 สถานภาพการสมรส

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 80.0 มีสถานภาพสมรส รองลงมา ร้อยละ 12.1 มีสถานภาพโสด ร้อยละ 7.9 มีสถานภาพหม้าย/หย่าร้าง

4.1.4 ระดับการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 47.1 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่ามากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 23.6 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 22.9 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 6.4 จบการศึกษาระดับอนุปริญาหรือสูงกว่า

4.1.5 การประกอบอาชีพการเกษตร

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 47.9 มีอาชีพทำการเกษตรผสมผสานมากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 36.4 ทำไร่นาสวนผสม และร้อยละ 15.7 ทำการเกษตรเชิงเดี่ยว

4.1.6 พื้นที่ถือครองทำการเกษตร

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 60.0 มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ มากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 22.2 มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรระหว่าง 11 – 20 ไร่ ร้อยละ 10.4 มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรระหว่าง 21 - 30 ไร่ และร้อยละ 7.4 มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตร 31 ไร่ขึ้นไป โดยมีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรสูงสุด 132 ไร่ ต่ำสุด 1 ไร่ เฉลี่ย 14.28 ไร่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1.7 ระยะเวลาในการทำการเกษตร

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 45.7 มีระยะเวลาในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10 ปีมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 31.4 ประกอบอาชีพเกษตรกรรมระหว่าง 11 – 20 ปี ร้อยละ 14.6 ประกอบอาชีพการเกษตรระหว่าง 21 – 30 ปี และร้อยละ 8.3 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม 31 ปีขึ้นไป โดยมีระยะเวลาในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมสูงสุด 45 ปี ต่ำสุด 1 ปี เฉลี่ย 15.85 ปี

4.1.8 รายได้จากการทำการเกษตรต่อปี

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 54.3 มีรายได้จากการทำการเกษตรระหว่าง 10,001 – 50,000 บาทมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 31.8 มีรายได้จากการทำการเกษตรระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท ร้อยละ 10.7 มีรายได้จากการทำการเกษตร 100,001 บาทขึ้นไป และร้อยละ 3.2 มีรายได้ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท โดยมีรายได้สูงสุด 400,000 บาท ต่ำสุด 5,000 บาท เฉลี่ย 63,591.07 บาท

4.1.9 การมีหนี้สิน

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 71.8 มีหนี้สิน และร้อยละ 28.2 ไม่มีหนี้สิน

4.1.10 ระยะทางจากบ้านถึงศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 89.3 ระบุระยะทางจากบ้านถึงศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงต่ำกว่าหรือเท่ากับ 5 กิโลเมตร และร้อยละ 10.7 ระบุระยะทาง 6 กิโลเมตรขึ้นไป โดยมีระยะทางจากบ้านถึงศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงสูงสุด 15 กิโลเมตร ต่ำสุด 100 เมตร และเฉลี่ย 2.99 กิโลเมตร

4.1.11 ลักษณะการเดินทางไปร่วมโครงการศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการศึกษา ลักษณะการเดินทางไปร่วมโครงการของเกษตรกรพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 93.6 เดินทางมาคนเดียว และร้อยละ 5.0 เดินทางมาเป็นกลุ่ม/หมู่คณะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับบริการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1.12 การเป็นสมาชิกกลุ่ม

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 87.1 เป็นสมาชิกกลุ่ม มีเพียงร้อยละ 12.9 ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม โดยร้อยละ 61.5 เป็นสมาชิกกลุ่มส่งเสริมอาชีพ รองลงมาร้อยละ 48.4 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ร้อยละ 41.8 เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 34.4 เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 32.0 เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์ ร้อยละ 24.6 เป็นสมาชิกโครงการสายใยรักแห่งครอบครัวฯ และร้อยละ 6.6 เป็นสมาชิกอื่น ๆ ไม่ระบุ

4.1.13 การติดต่อสื่อสาร

4.1.13.1 ช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคล

การได้รับข่าวสารความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงจากบุคคลต่าง ๆ ผ่านช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคล ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (เกษตรตำบล) เพื่อนบ้าน และบุคคลในครอบครัวรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของการได้รับข่าวสารความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามความถี่ของช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคล

(N = 280)

ช่องทางการสื่อสาร ระหว่างบุคคล	ระดับความถี่						$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
	5	4	3	2	1	0			
1. ผู้ว่าราชการ จังหวัด	10 (3.6)	8 (2.9)	12 (4.3)	34 (12.1)	104 (37.1)	112 (40.0)	1.04	1.24	ได้รับข่าวสาร น้อยที่สุด
2. นายอำเภอ	12 (4.3)	6 (2.1)	54 (19.3)	60 (21.4)	58 (20.7)	90 (32.2)	1.51	1.39	ได้รับข่าวสาร น้อย
3. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	42 (15.0)	30 (10.7)	108 (38.6)	62 (22.1)	24 (8.6)	14 (5.0)	2.87	1.31	ได้รับข่าวสาร ปานกลาง
4. เจ้าหน้าที่ ส่งเสริมการเกษตร (เกษตรตำบล)	34 (12.1)	58 (20.7)	130 (46.5)	32 (11.4)	24 (8.6)	2 (0.7)	3.14	1.10	ได้รับข่าวสาร ปานกลาง
5. เพื่อนบ้าน	32 (11.4)	26 (9.3)	76 (27.2)	90 (32.1)	16 (5.7)	40 (14.3)	2.46	1.45	ได้รับข่าวสาร น้อย
6. บุคคลใน ครอบครัว	28 (10.0)	44 (15.7)	92 (32.9)	50 (17.9)	24 (8.5)	42 (15.0)	2.56	1.50	ได้รับข่าวสาร ปานกลาง
เฉลี่ย							1.94	0.88	ได้รับข่าวสาร น้อย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น โปรดอย่าเผยแพร่ไปใช้ในวงกว้างโดยไม่ได้รับอนุญาต
ไม่ว่ากรณีใดๆ อีกทั้งห้ามมิให้ใช้ข้อมูลนี้เพื่อวัตถุประสงค์อื่นใดของเอกสารทุกครั้งที่ตีพิมพ์

จากตารางที่ 4.2 การได้รับข่าวสารความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงจากบุคคลต่าง ๆ ผ่านช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคล พบว่า โดยภาพรวมเกษตรกรได้รับข่าวสารความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงจากบุคคลต่าง ๆ น้อย (ค่าเฉลี่ย 1.94) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า เกษตรกรได้รับข่าวสารความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ระดับปานกลาง จำนวน 3 ช่องทาง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (เกษตรตำบล) (ค่าเฉลี่ย 3.14) กำนันผู้ใหญ่บ้าน (ค่าเฉลี่ย 2.87) และบุคคลในครอบครัว (ค่าเฉลี่ย 2.56) ได้รับข่าวสารความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ระดับน้อย จำนวน 2 ช่องทาง ได้แก่ เพื่อนบ้าน (ค่าเฉลี่ย 2.46) และนายอำเภอ (ค่าเฉลี่ย 1.51) และได้รับข่าวสารความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ระดับน้อยที่สุด ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด (ค่าเฉลี่ย 1.04)

4.1.13.2 ช่องทางการสื่อสารมวลชน

การได้รับข่าวสารความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงจากบุคคลต่าง ๆ ผ่านช่องทางการสื่อสารมวลชนประกอบด้วย วิทยุ หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต และเอกสารเผยแพร่ทางการเกษตร รายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของการได้รับข่าวสารความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงจากสื่อมวลชนต่าง ๆ จำแนกตามความถี่ของช่องทางการสื่อสารมวลชน

(N = 280)

ช่องทางการสื่อสารมวลชน	ระดับความถี่						$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
	5	4	3	2	1	0			
1. วิทยุ	104 (37.1)	26 (9.3)	50 (17.9)	54 (19.3)	22 (7.9)	24 (8.5)	3.23	1.68	ได้รับข่าวสาร ปานกลาง
2. หนังสือพิมพ์	84 (30.0)	32 (11.4)	60 (21.4)	54 (19.3)	22 (7.9)	28 (10.0)	3.06	1.65	ได้รับข่าวสาร ปานกลาง
3. โทรทัศน์	126 (45.0)	28 (10.0)	74 (26.4)	26 (9.3)	4 (1.4)	22 (7.9)	3.64	1.53	ได้รับข่าวสาร มาก
4. อินเทอร์เน็ต	2 (0.7)	10 (3.6)	24 (8.6)	24 (8.6)	74 (26.4)	146 (52.1)	0.87	1.17	ได้รับข่าวสาร น้อยที่สุด
5. เอกสารเผยแพร่ ทางการเกษตร	10 (3.6)	22 (7.9)	86 (30.7)	90 (32.1)	46 (16.4)	26 (9.3)	2.22	1.20	ได้รับข่าวสาร น้อย

เอกสารนี้เป็นเฉลี่ยที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้ได้รับข่าวสาร
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีคนนำไปใช้

จากตารางที่ 4.3 การได้รับข่าวสารความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงจากสื่อมวลชนผ่านช่องทางการสื่อสารมวลชน พบว่า โดยภาพรวมในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.17) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า เกษตรกรได้รับข่าวสารความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงจากสื่อมวลชน ในระดับมากกว่าโทรทัศน์ (ค่าเฉลี่ย 3.64) ระดับปานกลางจากวิทยุ (ค่าเฉลี่ย 3.23) และจากหนังสือพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 3.06) ระดับน้อยจากเอกสารเผยแพร่ทางการเกษตร และ ระดับน้อยที่สุดจากอินเทอร์เน็ต (ค่าเฉลี่ย 0.87)

4.2 ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ๆ ละ 10 ข้อ ได้แก่ ด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล และด้านความมีภูมิคุ้มกัน รายละเอียด ดังนี้

4.2.1 ความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงด้านภาพรวม

จากการศึกษาความรู้ความเข้าใจเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล และด้านความมีภูมิคุ้มกัน พบว่า โดยภาพรวมเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 25.73) โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านความมีภูมิคุ้มกัน (ค่าเฉลี่ย 9.04) ความมีเหตุผล (ค่าเฉลี่ย 8.46) และความพอประมาณ (ค่าเฉลี่ย 8.22) (ตารางที่ 4.4)

ตารางที่ 4.4 ระดับความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงด้านภาพรวม

(N = 280)			
ความรู้ความเข้าใจด้านภาพรวม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความรู้ความเข้าใจ
1. ด้านความพอประมาณ	8.22	1.33	มาก
2. ด้านความมีเหตุผล	8.46	0.64	มาก
3. ด้านความมีภูมิคุ้มกัน	9.04	1.05	มาก
เฉลี่ยรวม ทั้ง 3 ด้าน	25.73	2.51	มาก

เมื่อพิจารณาความรู้ความเข้าใจเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงด้านภาพรวม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 99.3 มีความรู้ความเข้าใจระดับมาก และร้อยละ 0.7 มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนสูงสุด 29 คะแนน ต่ำสุด 19 คะแนน เฉลี่ย 25.73 คะแนน (ตารางที่ 4.5)

เอกสารนี้เป็นเอกสารสงวนลิขสิทธิ์สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์อื่นใด การนำเอกสารนี้ไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาตถือว่าผิดกฎหมาย

ตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละจำแนกตามระดับความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง
ด้านภาพรวม

(N = 280)		
ระดับความรู้ความเข้าใจด้านภาพรวม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
น้อย (1 – 10 คะแนน)	-	-
ปานกลาง (11 – 20 คะแนน)	2	0.7
มาก (21 – 30 คะแนน)	278	99.3

คะแนนสูงสุด 29 คะแนน ต่ำสุด 19 คะแนน เฉลี่ย 25.73 คะแนน S.D 2.51

4.2.2 ความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ

จากตารางที่ 4.6 ความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ พบว่า โดยภาพรวมเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก (เฉลี่ยรวม 8.22) โดยมีความรู้ความเข้าใจมากที่สุดร้อยละ 99.3 ในเรื่อง 1) การทำไร่นาสวนผสมและเกษตรผสมผสาน เป็นจุดเริ่มต้นเศรษฐกิจพอเพียง 2) การลดต้นทุนในการทำการเกษตรโดยการใช้ปัจจัยภายในท้องถิ่น เช่น มูลสัตว์ ซากพืช เศษฟาง เป็นความพอประมาณด้านเศรษฐกิจ 3) การปลูกผักสวนครัวไว้รับประทานในครัวเรือน ช่วยลดค่าใช้จ่าย และ 4) เศรษฐกิจพอเพียงที่สมบูรณ์ คือ การดำรงชีวิตอย่างไม่เดือดร้อนมีความเป็นอยู่อย่างประมาณตน คิดเป็นร้อยละ 99.3 จำนวนเท่ากันทั้ง 4 ประเด็น รองลงมาร้อยละ 96.4 มีความรู้ในเรื่อง การเรียนรู้รายรับ – รายจ่าย บัญชีครัวเรือนช่วยให้ท่านมีความพอประมาณ ร้อยละ 87.3 สามารถกู้หนี้ยืมสินมาเพื่อขยายกิจกรรมทางการเกษตร และสามารถที่จะใช้หนี้เงินกู้ได้โดยไม่เดือดร้อนตนเองและผู้อื่น ร้อยละ 82.9 การมีชีวิตที่พอเพียงต้องพึ่งตนเองเป็นหลัก ร้อยละ 80.0 การก่อกองที่ไม่เกิดรายได้ ขัดต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และมีความรู้ความเข้าใจน้อยในเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงส่งเสริมให้ผลิตเพื่อบริโภคเท่านั้น ไม่ส่งเสริมการผลิตเพื่อค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 44.3 และการทำการเกษตรมาก ๆ ทำให้มีเงินมาก ถึงแม้ต้องยืมเงินผู้อื่น คิดเป็นร้อยละ 37.1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.6 จำนวนและร้อยละจำแนกตามความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง
ด้านความพอประมาณ

(N = 280)

ประเด็น	ตอบถูก	ตอบผิด	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. การมีชีวิตที่พอเพียงต้องพึ่งตนเองเป็นหลัก	232(82.9)	48(17.1)	0.83	0.38	มาก
2. เศรษฐกิจพอเพียงส่งเสริมให้ผลิตเพื่อบริโภคเท่านั้น ไม่ส่งเสริมการผลิตเพื่อค้าขาย	124(44.3)	156(55.7)	0.44	0.50	ปานกลาง
3. การเรียนรู้รายรับ – รายจ่าย บัญชีครัวเรือนช่วยให้ท่านมีความพอประมาณ	270(96.4)	10(3.6)	0.96	0.19	มาก
4. เศรษฐกิจพอเพียงที่สมบูรณ์ คือ การดำรงชีวิตอย่างไม่เดือดร้อนมีความเป็นอยู่อย่างประมาณคน	278(99.3)	2(0.7)	0.99	0.08	มาก
5. การก่อกองหนี้ที่ไม่เกิดรายได้ ชักค่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	224(80.0)	56(20.0)	0.80	0.40	มาก
6. การปลูกผักสวนครัวไว้รับประทานในครัวเรือน ช่วยลดค่าใช้จ่าย	278(99.3)	2(0.7)	0.99	0.08	มาก
7. ท่านสามารถกู้หนี้ยืมสินมาเพื่อขยายกิจการทางการเกษตร และสามารถที่จะใช้หนี้เงินกู้ได้โดยไม่เดือดร้อนตนเองและผู้อื่น	236(87.3)	44(15.7)	0.84	0.37	มาก
8. การลดต้นทุนในการทำการเกษตร โดยการใช้ปัจจัยภายในท้องถิ่น เช่น มูลสัตว์ ชากพืช เศษฟาง เป็นความพอประมาณด้านเศรษฐกิจ	278(99.3)	2(0.7)	0.99	0.08	มาก
9. การทำการเกษตรมาก ๆ ทำให้มีเงินมาก ถึงแม้ต้องยืมเงินผู้อื่น	104(37.1)	176(62.9)	0.37	0.48	ปานกลาง
10. การทำไร่นาสวนผสมและเกษตรผสมผสานเป็นจุดเริ่มต้นเศรษฐกิจพอเพียง	278(99.3)	2(0.7)	0.99	0.84	มาก
เฉลี่ยรวม ทั้ง 10 ประเด็น			8.22	1.33	มาก

เมื่อพิจารณาความรู้ความเข้าใจเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 82.9 มีความรู้ความเข้าใจระดับมาก และร้อยละ 17.1 มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนสูงสุด 10 คะแนน ต่ำสุด 5 คะแนน เฉลี่ย 8.22 คะแนน (ตารางที่ 4.7)

เอกสารนี้เป็นทรัพย์สินทางปัญญาของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ การนำเอกสารนี้ไปใช้โดยไม่ผ่านการคัดค้านจากเจ้าของลิขสิทธิ์ หรือการนำเอกสารนี้ไปใช้โดยไม่ผ่านการคัดค้านจากเจ้าของลิขสิทธิ์ หรือการนำเอกสารนี้ไปใช้โดยไม่ผ่านการคัดค้านจากเจ้าของลิขสิทธิ์

ตารางที่ 4.7 จำนวนและร้อยละจำแนกตามระดับความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง
ด้านความพอประมาณ

(N = 280)		
ระดับความรู้ความเข้าใจด้านความพอประมาณ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ปานกลาง	48	17.1
มาก	232	82.9

คะแนนสูงสุด 10 คะแนน ต่ำสุด 5 คะแนน เฉลี่ย 8.22 คะแนน

4.2.3 ความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงด้านความมีเหตุผล

จากตารางที่ 4.8 ความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงด้านความมีเหตุผลพบว่า โดยภาพรวมเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก (รวมเฉลี่ย 8.46) โดยเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจมากที่สุดในเรื่อง การอบรม สั่งสอน แนะนำ ตักเตือน ให้ความรู้ในเรื่องการประหยัด ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ ฯลฯ แก่บุตรและญาติพี่น้อง เป็นแนวทางหนึ่งของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (ร้อยละ 100.0) รองลงมา ร้อยละ 99.3 มีความรู้ในเรื่อง การวางแผนก่อนทำกิจกรรมใด ๆ ทำให้ประหยัดเวลา และช่วยลดรายจ่าย และพื้นที่ ๆ เกิดภัยธรรมชาติทุกปี ควรเว้นการทำเกษตร ในช่วงนั้น เท่ากันทั้ง 2 ประเด็น ร้อยละ 98.6 มีความรู้ในเรื่อง สภาวะเศรษฐกิจไม่ดี สินค้าขึ้นราคาเช่น ในปัจจุบันนี้ การทำอาชีพเสริม เช่น การแปรรูป จะช่วยให้มีความพอเพียงได้ และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถทำให้เกิดจิตสำนึกในการใช้จ่ายแบบพอดี ไม่ฟุ้งเฟ้อ เท่ากันทั้ง 2 ประเด็น ร้อยละ 97.1 มีความรู้ในเรื่อง การลด ละ เลิก เหล้า บุหรี่ เป็นการปฏิบัติตนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ร้อยละ 81.4 มีความรู้ในเรื่อง ความมีเหตุผลด้านเศรษฐกิจพอเพียงได้ด้วยการลดรายจ่าย ฟุ่มเฟือย ร้อยละ 65.0 มีความรู้ในเรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของคนจนและเกษตรกร เท่านั้น ไม่สามารถใช้ได้กับบุคคลทั่วไป และมีความรู้ที่น้อยที่สุดในเรื่อง การซื้อหอยได้ดิน ไม่ขัดกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คิดเป็นร้อยละ 54.3 และร้อยละ 52.9 มีความรู้ในเรื่อง การปฏิบัติตนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ต้องไม่นำเทคโนโลยี / นวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.8 จำนวนและร้อยละจำแนกตามความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง
ด้านความมีเหตุผล

(N = 280)

ประเด็น	ตอบถูก	ตอบผิด	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของคนจนและเกษตรกรเท่านั้น ไม่สามารถใช้ได้กับบุคคลทั่วไป	182(65.0)	98(35.0)	0.65	0.48	ปานกลาง
2. ท่านมีความมีเหตุผลด้านเศรษฐกิจพอเพียงได้ด้วยการลดรายจ่ายฟุ่มเฟือย	228(81.4)	52(18.6)	0.81	0.39	มาก
3. การซื้อหอยได้ดิน ไม่ขัดกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	152(54.3)	128(45.7)	0.54	0.50	ปานกลาง
4. การลด ละ เลิก เหล้าบุหรี่ เป็นการปฏิบัติตนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง	272(97.1)	8(2.9)	0.97	0.17	มาก
5. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถทำให้เกิดจิตสำนึกในการใช้จ่ายแบบพอดี ไม่ฟุ้งเฟ้อ	276(98.6)	4(1.4)	0.99	0.12	มาก
6. การปฏิบัติตนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ต้องไม่นำเทคโนโลยีนวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้	148(52.9)	132(47.1)	0.53	0.50	ปานกลาง
7. การวางแผนก่อนทำกิจกรรมใด ๆ ทำให้ประหยัดเวลา และช่วยลดรายจ่าย	278(99.3)	2(0.7)	0.99	0.08	มาก
8. ท่านคิดว่าในสภาวะเศรษฐกิจไม่ดี สินค้าขึ้นราคาเช่นในปัจจุบันนี้ การทำอาชีพเสริม เช่น การแปรรูป จะช่วยให้มีความพอเพียงได้	276(98.6)	4(1.4)	0.99	0.12	มาก
9. พื้นที่ ๆ เกิดภัยธรรมชาติทุกปี ควรเว้นการทำเกษตรในช่วงนั้น	278(99.3)	2(0.7)	0.99	0.08	มาก
10. การอบรม สั่งสอน แนะนำ ตกเตือน ให้ความรู้ในเรื่องการประหยัดไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ ฯลฯ แก่บุตรและญาติพี่น้อง เป็นแนวทางหนึ่งของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	280(100.0)	-	1.00	0.00	มาก
เฉลี่ยรวม ทั้ง 10 ประเด็น			8.46	0.64	มาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า เมื่อพิจารณาความรู้ความเข้าใจเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงด้านความมีเหตุผล พบว่าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งยังเป็นให้คิดแปลองเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีควรนำไปใช้ เกษตรกรร้อยละ 98.6 มีความรู้ความเข้าใจระดับมาก และร้อยละ 1.4 มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนสูงสุด 10 คะแนน ต่ำสุด 6 คะแนน เฉลี่ย 8.46 คะแนน (ตารางที่ 4.9)

ตารางที่ 4.9 จำนวนและร้อยละจำแนกตามระดับความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความมีเหตุผล

(N = 280)		
ระดับความรู้ความเข้าใจด้านความมีเหตุผล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ปานกลาง	4	1.4
มาก	276	98.6

คะแนนสูงสุด 10 คะแนน ต่ำสุด 6 คะแนน เฉลี่ย 8.46 คะแนน

4.2.4 ความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงด้านความมีภูมิคุ้มกัน

จากตารางที่ 4.10 ความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงด้านความมีภูมิคุ้มกัน พบว่า โดยภาพรวมเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก (เฉลี่ยรวม 9.04) โดยเกษตรกรร้อยละ 99.3 มีความรู้ในเรื่อง 1) การออมทรัพย์เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันด้านเศรษฐกิจพอเพียง 2) การพูดคุยปรึกษาปัญหาภายในครอบครัว เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับสมาชิกในครัวเรือน และ 3) ความสามัคคี ก่อให้เกิดความสุขในชุมชน เท่ากันทั้ง 3 ประเด็น รองลงมาร้อยละ 98.6 มีความรู้ในเรื่อง การเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เป็นทางเลือกของชีวิตที่ดีขึ้น ทำให้รู้เท่าทันเหตุการณ์ เป็นประโยชน์แก่ การดำรงชีวิต และ การทำบัญชีฟาร์ม เป็นการตรวจสอบการลงทุนและผลตอบแทนเท่ากันทั้ง 2 ประเด็น ร้อยละ 97.9 มีความรู้ในเรื่อง ภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่ดี ควรรักษาและสืบทอดแก่ลูกหลาน และชุมชน ร้อยละ 96.4 มีความรู้ในเรื่อง การสืบสานประเพณีอันดีงาม ควรดำรงไว้เพื่อลูกหลาน ร้อยละ 94.3 มีความรู้ในเรื่อง การปฏิบัติตามหลักศาสนาเป็นการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ร้อยละ 80.7 มีความรู้ในเรื่อง การเข้าร่วมกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน ช่วยให้ท่านมีความพร้อมในการรับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นได้ และมีความรู้ที่น้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 40.0 ในเรื่อง การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ชัดต่อแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.10 จำนวนและร้อยละจำแนกตามความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง
ด้านความมีภูมิคุ้มกัน

(N = 280)

ประเด็น	ตอบถูก	ตอบผิด	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. การออมทรัพย์เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันด้านเศรษฐกิจพอเพียง	278(99.3)	2(0.7)	0.99	0.08	มาก
2. การเข้าร่วมกลุ่มต่างๆ ในชุมชน ช่วยให้ท่านมีความพร้อมในการรับสถานการณ์ต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นได้	226(80.7)	54(19.3)	0.81	0.40	มาก
3. การปฏิบัติตามหลักศาสนาเป็นการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง	264(94.3)	16(5.7)	0.94	0.23	มาก
4. การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ชัดต่อแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	112(40.0)	168(60.0)	0.40	0.49	ปานกลาง
5. การพูดคุยปรึกษาปัญหาภายในครอบครัว เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับสมาชิกในครัวเรือน	278(99.3)	2(0.7)	0.99	0.08	มาก
6. การเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เป็นทางเลือกของชีวิตที่ดีขึ้น ทำให้รู้เท่าทันเหตุการณ์ เป็นประโยชน์แก่การดำรงชีวิต	276(98.6)	4(1.4)	0.99	0.12	มาก
7. การสืบสานประเพณีอันดีงาม ควรดำรงไว้เพื่อลูกหลาน	270(96.4)	10(3.6)	0.96	0.19	มาก
8. ภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่ดี ควรรักษาและสืบทอดแก่ลูกหลานและชุมชน	274(97.9)	6(2.1)	0.98	0.15	มาก
9. การทำบัญชีฟาร์ม เป็นการตรวจสอบการลงทุนและผลตอบแทน	276(98.6)	4(1.4)	0.99	0.12	มาก
10. ความสามัคคี ก่อให้เกิดความสุขในชุมชน	278(99.3)	2(0.7)	0.99	0.84	มาก
เฉลี่ยรวม ทั้ง 10 ประเด็น			9.04	1.05	มาก

เมื่อพิจารณาความรู้ความเข้าใจเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงด้านความมีภูมิคุ้มกัน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 98.6 มีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก ร้อยละ 0.7 มีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลางและน้อย เท่ากันทั้ง 2 ประเด็น โดยมี คะแนนสูงสุด 10 คะแนน ต่ำสุด 1 คะแนน เฉลี่ย 9.04 คะแนน (ตารางที่ 4.11)

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น ขอสงวนสิทธิ์ในเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.11 จำนวนและร้อยละจำแนกตามระดับความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง
ด้านความมีภูมิคุ้มกัน

(N = 280)		
ระดับความรู้ความเข้าใจด้านความมีภูมิคุ้มกัน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
น้อย	2	0.7
ปานกลาง	2	0.7
มาก	276	98.6

คะแนนสูงสุด 10 คะแนน ต่ำสุด 1 คะแนน เฉลี่ย 9.04 คะแนน

4.3 การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงแบ่งออกเป็น 4 ด้านคือ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล รายละเอียดดังนี้

4.3.1 ภาพรวมระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงภาพรวม

ระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. การมีส่วนร่วมในการวางแผน	3.19	0.82	ปานกลาง
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ	3.08	0.79	ปานกลาง
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.22	0.93	ปานกลาง
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล	3.10	0.89	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม (Grand Mean)	3.15	0.74	ปานกลาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อการศึกษาเท่านั้น โดยอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 4.12 ระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับปานกลาง (เฉลี่ยรวม 3.15) เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมดเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ดังนี้ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (ค่าเฉลี่ย 3.22) การมีส่วนร่วมในการวางแผน (ค่าเฉลี่ย 3.19) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 3.10) และการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย 3.08)

4.3.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน

ตารางที่ 4.13 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

(N = 280)

การมีส่วนร่วมในการวางแผน	ระดับการมีส่วนร่วม					$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดกิจกรรมด้านต่างๆต่อไปนี้น่ามากน้อยเพียงใด								
1.1. ด้านการผลิตพืช เช่น ไม้ผล, พืชผัก, พืชไร่	24 (8.6)	98 (35.0)	116 (41.4)	30 (10.7)	12 (4.3)	3.33	0.93	ปานกลาง
1.2. ด้านสัตว์ เช่น ปลูกสัตว์ประมง ฝึ และแมลงเศรษฐกิจ	16 (5.7)	92 (32.9)	104 (37.1)	30 (10.7)	38 (13.6)	3.06	1.10	ปานกลาง
1.3. การจัดการฟาร์ม เช่น การวิเคราะห์และวางแผนการผลิต การตลาดการทำบัญชี	10 (3.6)	104 (37.1)	116 (41.4)	26 (9.3)	24 (8.6)	3.18	0.96	ปานกลาง
1.4. อื่นๆ (เช่น การผลิตสินค้าอินทรีย์, การผลิตนอกฤดู การใช้สารเคมีที่ถูกต้อง)	14 (5.0)	108 (38.6)	100 (35.7)	28 (10.0)	30 (10.7)	3.17	1.04	ปานกลาง
รวม						3.19	0.92	ปานกลาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไปว่ากรณีใดๆทั้งนี้ทั้งนั้นให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารที่จัดทำไว้

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

(N = 280)

การมีส่วนร่วมในการวางแผน	ระดับการมีส่วนร่วม					$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
2. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดสถานที่อบรม ถ่ายทอด และหรือศึกษาดูงาน และวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในกิจกรรมศูนย์ฯ	14 (5.0)	112 (40.0)	110 (39.3)	32 (11.4)	12 (4.3)	3.30	0.89	ปานกลาง
3. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดลำดับกิจกรรมการเกษตร และค้นหาปัญหา สาเหตุมากน้อยเพียงใด	18 (6.4)	64 (22.9)	162 (57.8)	24 (8.6)	12 (4.3)	3.19	0.84	ปานกลาง
4. ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหา มากน้อยเพียงใด	14 (5.0)	68 (24.3)	170 (60.7)	14 (5.0)	14 (5.0)	3.19	0.81	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม (Grand Mean)						3.19	0.82	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.13 ระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์การเรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนพบว่า โดยภาพรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง (เฉลี่ยรวม 3.19) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการผลิตพืช เช่น ไม้ผล , พืชผัก , พืชไร่ (ค่าเฉลี่ย 3.33) มีส่วนร่วมในการกำหนดสถานที่อบรม ถ่ายทอด และหรือศึกษาดูงาน และวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในกิจกรรมศูนย์ฯ (ค่าเฉลี่ย 3.30) การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหา (ค่าเฉลี่ย 3.19) และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับกิจกรรมการเกษตร และค้นหาปัญหา สาเหตุมากน้อยเพียงใด (ค่าเฉลี่ย 3.19) เท่ากันทั้ง 2 ประเด็น การจัดการฟาร์ม เช่น การวิเคราะห์และวางแผนการผลิต การตลาดการทำบัญชี (ค่าเฉลี่ย 3.18) อื่น ๆ (เช่น การผลิตสินค้าอินทรีย์ , การผลิตนอกฤดู การใช้สารเคมีที่ถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย 3.17) และด้านสัตว์ เช่น ปศุสัตว์ ประมง ผึ้ง และแมลงเศรษฐกิจ (ค่าเฉลี่ย 3.06)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.3.3 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ

ตารางที่ 4.14 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

(N = 280)

การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ	ระดับการมีส่วนร่วม					$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1. ท่านมีส่วนร่วมในการอบรมถ่ายทอด และปฏิบัติงานในกิจกรรมต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด								
1.1 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านการผลิตพืช								
1.1.1 แนะนำให้ใช้พันธุ์ดี	36 (12.9)	58 (20.7)	144 (51.4)	14 (5.0)	28 (10.0)	3.21	1.06	ปานกลาง
1.1.2 การจัดการดิน น้ำ ปุ๋ย อย่างเหมาะสม	14 (5.0)	100 (35.7)	126 (45.0)	18 (6.4)	22 (7.9)	3.24	0.94	ปานกลาง
1.1.3 การจัดการศัตรูพืชแบบ ผสมผสาน	16 (5.7)	82 (29.3)	144 (51.4)	16 (5.7)	22 (7.9)	3.19	0.93	ปานกลาง
1.1.4 การเก็บเกี่ยวในระยะเวลา ที่เหมาะสมและถูกวิธี	32 (11.4)	68 (24.3)	146 (52.1)	12 (4.3)	22 (7.9)	3.27	0.99	ปานกลาง
1.1.5 ปฏิบัติการหลังการเก็บ เกี่ยวถูกวิธี เช่น มีการคัด เกรดการลดความชื้น ใช้ บรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสม ฯลฯ	30 (10.7)	64 (22.8)	154 (55.0)	8 (2.9)	24 (8.6)	3.24	0.99	ปานกลาง
รวม						3.23	0.92	ปานกลาง
1.2 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านสัตว์ (ปศุสัตว์ ประมง ผึ้ง และแมลงเศรษฐกิจ)								
1.2.1 ใช้พันธุ์ดีจากแหล่งพันธุ์ ที่เชื่อถือได้	32 (11.4)	56 (20.0)	156 (55.7)	8 (2.9)	28 (10.0)	3.20	1.02	ปานกลาง
1.2.2 การเตรียมโรงเรือน/บ่อ/ รัง ตามคำแนะนำ	28 (10.0)	62 (22.1)	152 (54.3)	8 (2.9)	30 (10.7)	3.18	1.02	ปานกลาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ	ระดับการมีส่วนร่วม					$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1.2.3 การกำจัดของเสียที่ถูก สุขอนามัย	28 (10.0)	66 (23.6)	144 (51.4)	14 (5.0)	28 (10.0)	3.19	1.03	ปานกลาง
1.2.4 เก็บผลผลิตในระยะเวลา ที่เหมาะสมตามการใช้ ประโยชน์	30 (10.7)	58 (20.7)	146 (52.1)	16 (5.7)	30 (10.7)	3.15	1.05	ปานกลาง
1.2.5 ปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ผลผลิตถูกวิธี เช่น การ สัลดน้ำผึ้งใช้บรรจุภัณฑ์ ที่เหมาะสม ฯลฯ	28 (10.0)	56 (20.0)	152 (54.3)	10 (3.6)	34 (12.1)	3.12	1.05	ปานกลาง
รวม						3.17	0.99	ปานกลาง
1.3 การมีส่วนร่วมในกิจกรรม ด้านการจัดการฟาร์ม								
1.3.1 มีการวิเคราะห์และ วางแผนการผลิต พืช และ สัตว์อย่างต่อเนื่องตลอดปี เพื่อลดความเสี่ยงใน การประกอบอาชีพ ทาง การเกษตร	24 (8.6)	68 (24.3)	148 (52.9)	16 (5.7)	24 (8.6)	3.19	0.98	ปานกลาง
1.3.2 มีการเชื่อมโยงการผลิต การตลาดภายในและหรือ ภายนอกจังหวัด	8 (2.9)	68 (24.3)	160 (57.1)	18 (6.4)	26 (9.3)	3.05	0.89	ปานกลาง
1.3.3 มีการคิดต้นทุนการผลิต รายได้ และกำไร	18 (6.4)	66 (23.6)	142 (50.7)	30 (10.7)	24 (8.6)	3.09	0.97	ปานกลาง
1.3.4 มีการจดบันทึกข้อมูล บัญชีฟาร์ม/บัญชี ครัวเรือน	14 (5.0)	58 (20.7)	156 (55.7)	26 (9.3)	26 (9.3)	3.03	0.94	ปานกลาง
รวม						3.09	0.86	ปานกลาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารงานวิจัยสำหรับใช้ในการเรียนการสอนเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ หากมีข้อสงสัย กรุณาติดต่อผู้จัดทำเอกสาร และต้องอ้างถึงถึงเจ้าของเอกสารที่จัดทำไว้

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

(N = 280)

การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ	ระดับการมีส่วนร่วม					$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1.4 การมีส่วนร่วมในกิจกรรม ด้านอื่น ๆ								
1.4.1 มีการผลิตสินค้าเกษตร อินทรีย์	10 (3.6)	88 (31.4)	122 (43.6)	16 (5.7)	44 (15.7)	3.01	1.07	ปานกลาง
1.4.2 มีการผลิตนอกฤดู	10 (3.6)	62 (22.1)	142 (50.7)	24 (8.6)	42 (15.0)	2.91	1.02	ปานกลาง
1.4.3 มีการเพิ่มมูลค่าสินค้า เกษตร และการแปรรูป ผลผลิตทางการเกษตร	12 (4.3)	94 (33.6)	110 (39.3)	22 (7.9)	42 (15.0)	3.04	1.09	ปานกลาง
1.4.4 มีการใช้สารเคมีที่ ถูกต้องและเหมาะสม	30 (10.7)	98 (35.0)	116 (41.4)	6 (2.1)	30 (10.7)	3.33	1.06	ปานกลาง
รวม						3.07	0.90	ปานกลาง
2. ท่านมีส่วนร่วมในการสนับสนุน ทรัพย์สินหรือวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่ต้องใช้ในการปฏิบัติงานมาก น้อยเพียงใด	13 (4.6)	72 (25.7)	149 (53.2)	22 (7.9)	24 (8.6)	3.10	0.93	ปานกลาง
3. มีการปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยน ความรู้และประสบการณ์	16 (5.7)	78 (27.9)	144 (51.4)	20 (7.1)	22 (7.9)	3.16	0.93	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม (Grand Mean)						3.15	0.82	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.14 ระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์การเรียนรู้การเกษตรตาม
แนวเศรษฐกิจพอเพียงด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติพบว่า โดยภาพรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ
ปานกลาง (เฉลี่ยรวม 3.15) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ
โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านการผลิตพืช มีระดับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติอยู่ใน
ระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.23) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง
ทุกข้อ ได้แก่ การเก็บเกี่ยวในระยะเวลาที่เหมาะสมและถูกวิธี (ค่าเฉลี่ย 3.27) การจัดการดิน น้ำ ปุ๋ย
อย่างเหมาะสม และปฏิบัติการหลังการเก็บเกี่ยวถูกวิธี เช่น มีการคัดเกรดการลดความชื้น ใช้บรรจุ

ภัณฑ์ที่เหมาะสม ฯลฯ (ค่าเฉลี่ย 3.24) เท่ากันทั้ง 2 จำนวน แนะนำให้ใช้พันธุ์ดี (ค่าเฉลี่ย 3.21) และการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน (ค่าเฉลี่ย 3.19)

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านสัตว์ (ปศุสัตว์ ประมง ฟัง และแมลงเศรษฐกิจ) พบว่า โดยภาพรวมการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.17) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีส่วนร่วมในระดับปานกลางทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ใช้พันธุ์ดีจากแหล่งพันธุ์ที่เชื่อถือได้ (ค่าเฉลี่ย 3.20) การกำจัดของเสียที่ถูกสุขอนามัย (ค่าเฉลี่ย 3.19) การเตรียมโรงเรือน/บ่อ/รัง ตามคำแนะนำ (ค่าเฉลี่ย 3.18) เก็บผลผลิตในระยะเวลาที่เหมาะสมตามการใช้ประโยชน์ (ค่าเฉลี่ย 3.15) และปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตถูกวิธี เช่น การสละน้ำผึ้งใช้บรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสม ฯลฯ (ค่าเฉลี่ย 3.12)

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านการจัดการฟาร์ม โดยภาพรวมการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.09) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ดังนี้ มีการวิเคราะห์และวางแผนการผลิต พืช และสัตว์อย่างต่อเนื่องตลอดปี เพื่อลดความเสี่ยงในการประกอบอาชีพทางการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.19) มีการคิดต้นทุนการผลิตรายได้ และกำไร (ค่าเฉลี่ย 3.09) และมีการเชื่อมโยงการผลิตการตลาดภายในและหรือภายนอกจังหวัด (ค่าเฉลี่ย 3.05) และมีการจดบันทึกข้อมูลบัญชีฟาร์ม / บัญชีครัวเรือน (ค่าเฉลี่ย 3.03)

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่น ๆ โดยภาพรวมการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.07) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ดังนี้ มีการใช้สารเคมีที่ถูกต้องและเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 3.33) มีการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร และการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.04) มีการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ (ค่าเฉลี่ย 3.01) และมีการผลิตนอกฤดู (ค่าเฉลี่ย 2.91) มีการปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ (ค่าเฉลี่ย 3.16) และมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากรหรือวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่ต้องใช้ในการปฏิบัติงาน (ค่าเฉลี่ย 3.10)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.3.4 การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์

ตารางที่ 4.15 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ของเกษตรกรในศูนย์การเรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

(N = 280)

การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์	ระดับการมีส่วนร่วม					$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1. มีแผนการผลิตพืช และสัตว์ที่แน่นอนต่อเนื่องตลอดปี	24 (8.6)	102 (36.4)	110 (39.3)	20 (7.1)	24 (8.6)	3.29	1.02	ปานกลาง
2. ทราบกระบวนการผลิตพืช และสัตว์รวมถึงการตลาด	18 (6.4)	98 (35.0)	102 (36.4)	38 (13.6)	24 (8.6)	3.17	1.03	ปานกลาง
3. สามารถจดบันทึกข้อมูลบัญชีฟาร์ม/ บัญชีครัวเรือนได้	22 (7.9)	82 (29.3)	114 (40.7)	34 (12.1)	28 (10.0)	3.13	1.06	ปานกลาง
4. ได้รับผลผลิตพืช และสัตว์ หลากหลายชนิดขึ้น	24 (8.5)	98 (35.0)	100 (35.7)	36 (12.9)	22 (7.9)	3.24	1.04	ปานกลาง
5. ได้รับผลผลิตพืช และสัตว์ สูงขึ้น	24 (8.6)	96 (34.2)	108 (38.6)	16 (5.7)	36 (12.9)	3.20	1.11	ปานกลาง
6. ผลผลิตพืช สัตว์หรือสินค้าเกษตร/แปรรูปขายได้ราคาสูงขึ้น	24 (8.6)	106 (37.8)	110 (39.3)	14 (5.0)	26 (9.3)	3.31	1.02	ปานกลาง
7. ได้รับปัจจัยการผลิตจากศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง	20 (7.1)	110 (39.3)	113 (40.4)	16 (5.7)	21 (7.5)	3.33	0.96	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม (Grand Mean)						3.22	0.93	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.15 ระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์การเรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์พบว่า โดยภาพรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง (เฉลี่ยรวม 3.22) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางทุกประเด็นโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ ได้รับปัจจัยการผลิตจากศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง (ค่าเฉลี่ย 3.33) ผลผลิตพืช สัตว์หรือสินค้าเกษตร / แปรรูปขายได้ราคาสูงขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.31) มีแผนการผลิตพืช และสัตว์ที่แน่นอนต่อเนื่องตลอดปี (ค่าเฉลี่ย 3.29) ได้รับผลผลิตพืช และสัตว์ หลากหลายชนิดขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.24) ได้รับผลผลิตพืช และสัตว์

สูงขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.20) ทราบกระบวนการผลิตพืช และสัตว์รวมถึงการตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.17) และสามารถจดบันทึกข้อมูลบัญชีฟาร์ม / บัญชีครัวเรือนได้ (ค่าเฉลี่ย 3.13)

4.3.5 การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

ตารางที่ 4.16 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลของเกษตรกรในศูนย์การเรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล	ระดับการมีส่วนร่วม					$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1. ร่วมติดตามความก้าวหน้าในกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง	12 (4.3)	68 (24.3)	154 (55.0)	22 (7.9)	24 (8.6)	3.08	0.91	ปานกลาง
2. ร่วมประชุมเพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานของศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง	14 (5.0)	74 (26.4)	142 (50.7)	26 (9.3)	24 (8.6)	3.10	0.95	ปานกลาง
3. เสนอปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ให้สมาชิกศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ได้ทราบ	8 (2.9)	92 (32.9)	126 (45.0)	30 (10.7)	24 (8.6)	3.11	0.94	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม (Grand Mean)						3.10	0.89	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.16 ระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์การเรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลพบว่า โดยภาพรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง (เฉลี่ยรวม 3.10) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางทุกประเด็น โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ เสนอปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ให้สมาชิกศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ได้ทราบ (ค่าเฉลี่ย 3.11) ร่วมประชุมเพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานของศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนว

เศรษฐกิจพอเพียง (ค่าเฉลี่ย 3.10) และ ร่วมติดตามความก้าวหน้าในกิจกรรม ต่าง ๆ ของศูนย์เรียนรู้ การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง (ค่าเฉลี่ย 3.08)

4.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

ตารางที่ 4.17 จำนวนและร้อยละจำแนกตามปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

ประเด็นปัญหา	(N = 280)			
	ไม่มีปัญหา		มีปัญหา	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. การมีส่วนร่วมในการวางแผน				
1.1 การกำหนดการประชุม วางแผน	266	95.0	14	5.0
1.2 การระดมความคิด ค้นหาปัญหา สาเหตุ และ จัดลำดับ ความสำคัญของปัญหากิจกรรมการเกษตร	262	93.6	18	6.4
1.3 การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น	266	95.0	14	5.0
1.4 ความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมต่างๆ ของ ศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง	264	94.3	16	5.7
1.5 การเข้าร่วมในการวางแผนของ ศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง	266	95.0	14	5.0
รวม	1,324	94.6	76.00	5.4
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ				
2.1 ด้านรายละเอียดและขั้นตอนการปฏิบัติงานใน ศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง	258	92.1	22	7.9
2.2 ด้านเงินทุนและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่จำเป็นในการ ปฏิบัติกิจกรรมของศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง	223	79.6	57	20.4
2.3 ด้านความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมการผลิตพืช	259	92.5	21	7.5
2.4 ด้านความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมการผลิตสัตว์	229	81.8	51	18.2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

ประเด็นปัญหา	(N = 280)			
	ไม่มีปัญหา		มีปัญหา	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
2.5 ด้านความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมการจัดการฟาร์ม	260	92.9	20	7.1
2.6 ด้านความสามารถในการแสดงออกเมื่อต้องการ แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์	264	94.3	16	5.7
รวม	1493	88.9	187.0	11.1
3. การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์				
3.1 การทำแผนการผลิตพืช และสัตว์	260	92.8	20	7.2
3.2 ด้านกระบวนการผลิตพืช และสัตว์รวมถึงการตลาด	222	79.3	58	20.7
3.3 การจดบันทึกข้อมูลบัญชีฟาร์ม/บัญชีครัวเรือน	257	90.7	26	9.3
3.4 ด้านผลผลิตพืชและสัตว์ที่ได้รับ	270	96.4	10	3.6
3.5 ราคาผลผลิตพืช สัตว์หรือสินค้าเกษตร/แปรรูป ที่ท่านขายได้	228	81.4	52	18.6
3.6 ปัจจัยการผลิต และสัตว์ ที่ได้รับตรงกับ ความต้องการ เช่น พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์	253	90.4	27	9.6
รวม	1490	88.5	193.0	11.5
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล				
4.1 ด้านรายละเอียดการติดตามความก้าวหน้าใน กิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์เรียนรู้การเกษตร ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง	228	81.4	52	18.6
4.2 ความกล้าในการให้ข้อมูลและซักถามปัญหาและ อุปสรรคในการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ให้แก่เจ้าหน้าที่	225	80.4	55	19.6
รวม	453	80.9	107.0	19.1
5. ปัญหาส่วนตัวของสมาชิกศูนย์เรียนรู้การเกษตร ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง				
5.1 เวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมใน ศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง	266	95.0	14	5.0
5.2 การสนับสนุนของครอบครัวในการให้ท่านเข้าร่วม กิจกรรมของศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจ พอเพียง	271	96.8	9	3.2
รวม	537	95.9	23	4.1

เอกสารนี้เป็น
ไม่ว่ากรณีใด

กิจกรรมของศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของท่านนั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

ประเด็นปัญหา	(N = 280)			
	ไม่มีปัญหา		มีปัญหา	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
6. การจัดกิจกรรมของศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง				
6.1 จำนวนของเจ้าหน้าที่ที่เข้าร่วมในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง	264	94.3	16	5.7
6.2 กิจกรรมของศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงตรงกับความต้องการของเกษตรกร	268	95.7	12	4.3
6.3 ระยะเวลาในการทำกิจกรรม	262	93.6	18	6.4
รวม	794	94.5	46	5.5
รวมทั้ง 6 ด้าน	6,091	90.6	632	9.4

จากตารางที่ 4.17 ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดชลบุรี ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหา มีปัญหาเพียง ร้อยละ 9.4 เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่าปัญหาด้านการติดตามประเมินผลมีปัญหามากที่สุด ร้อยละ 19.1 รองลงมาด้านการรับประโยชน์ ด้านการปฏิบัติ ด้านการจัดกิจกรรมของศูนย์ฯ ด้านการวางแผน และด้านปัญหาส่วนตัวของสมาชิก คิดเป็นร้อยละ 11.5, 11.1, 5.5, 5.4 และ 4.1 ตามลำดับ

4.5 การทดสอบสมมติฐาน

ในการทดสอบสมมติฐานครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐาน ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพการเกษตร พื้นที่ถือครองทำการเกษตร ระยะเวลาในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม รายได้ และการเป็นสมาชิกกลุ่ม ต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.1 เพศ ต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้เพื่อใช้ในห้องเรียนเท่านั้น ไม่อนุญาตให้เผยแพร่หรือใช้เพื่อการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ หากมีข้อสงสัยหรือต้องการข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่ออาจารย์ผู้สอน

ตารางที่ 4.18 การวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างเพศกับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรใน ศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

(N = 280)

ระดับการมีส่วนร่วม	ชาย (n=164)		หญิง (n=116)		t	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการวางแผน	3.15	0.83	3.24	0.82	-.885	.377
2. ด้านการปฏิบัติ	3.05	0.82	3.12	0.75	.687	.493
3. ด้านการรับผลประโยชน์	3.77	0.93	3.29	0.93	-1.054	.293
4. ด้านการติดตามประเมินผล	3.07	0.92	3.13	0.85	-.583	.560
รวม	3.11	0.78	3.20	0.69	-.937	.350

จากตารางที่ 4.18 ผลการทดสอบสมมติฐานระหว่างเพศกับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า โดยภาพรวมเพศต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 1.2 อายุต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.19 การวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างอายุกับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรใน ศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

(N = 280)

รายการ	df	SS	MS	F	Sig.
1. ด้านการวางแผน					
ระหว่างกลุ่ม	3	1.134	.378	.556	.645
ภายในกลุ่ม	276	187.641	.680		
รวม	279	188.775			
2. ด้านการปฏิบัติ					
ระหว่างกลุ่ม	3	1.685	.562	.897	.443
ภายในกลุ่ม	276	172.987	.627		
รวม	279	174.672			

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

(N = 280)

รายการ	df	SS	MS	F	Sig.
3. ด้านการรับผลประโยชน์					
ระหว่างกลุ่ม	3	9.109	3.036	3.608	.014*
ภายในกลุ่ม	276	232.255	.842		
รวม	279	241.364			
4. ด้านการติดตามประเมินผล					
ระหว่างกลุ่ม	3	4.993	1.664	2.122	.098
ภายในกลุ่ม	276	216.468	.784		
รวม	279	221.460			
5. ภาพรวม					
ระหว่างกลุ่ม	3	2.243	.748	1.372	.252
ภายในกลุ่ม	276	150.382	.545		
รวม	279	152.625			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.19 เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่าง อายุกับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า โดยภาพรวมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธีของ Scheffe' แสดงผลในตารางที่ 4.19

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.20 การเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ของเกษตรกรใน
ศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามอายุ

(N = 280)

อายุ (ปี)	n	$\bar{X}$	อายุ (ปี)			
			(1)	(2)	(3)	(4)
(1) ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 30	20	3.20	-			
(2) 31 - 40	83	3.48		-		*
(3) 41 - 50	82	3.99			-	
(4) 51 ปีขึ้นไป	95	3.03				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.20 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรพอเพียงเป็นรายคู่ พบว่า มีจำนวน 1 คู่ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ เกษตรกรที่มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี กับเกษตรกรที่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป โดยพบว่าเกษตรกรที่มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี ($\bar{X} = 3.48$) การมีส่วนร่วมในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์มากกว่ากลุ่มที่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป ($\bar{X} = 3.03$)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สมมติฐานที่ 1.3 สถานภาพการสมรสต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกร
ในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.21 การวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างสถานภาพการสมรสกับระดับการมีส่วนร่วม
ของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

(N = 280)

รายการ	df	SS	MS	F	Sig.
1. ด้านการวางแผน					
ระหว่างกลุ่ม	2	.501	.250	.368	.692
ภายในกลุ่ม	277	188.275	.680		
รวม	279	188.775			
2. ด้านการปฏิบัติ					
ระหว่างกลุ่ม	2	4.738	2.369	3.862	.022*
ภายในกลุ่ม	277	169.934	.613		
รวม	279	174.672			
3. ด้านการรับผลประโยชน์					
ระหว่างกลุ่ม	2	2.552	1.276	1.480	.229
ภายในกลุ่ม	277	238.812	.862		
รวม	279	241.364			
4. ด้านการติดตามประเมินผล					
ระหว่างกลุ่ม	2	.605	.303	.380	.684
ภายในกลุ่ม	277	220.855	.797		
รวม	279	221.460			
5. ภาพรวม					
ระหว่างกลุ่ม	2	1.277	.638	1.168	.312
ภายในกลุ่ม	277	151.348	.546		
รวม	279	152.625			

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ลงชื่อผู้รับทราบใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้า ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 4.21 เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่าง สถานภาพการสมรสกับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพบว่า โดยภาพรวมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธีของ Scheffe' แสดงผลในตารางที่ 4.22

ตารางที่ 4.22 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมปฏิบัติของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจำแนก ตามสถานภาพการสมรส (N = 280)

สถานภาพการสมรส	n	$\bar{X}$	สถานภาพการสมรส		
			(1)	(2)	(3)
(1) โสด	34	3.41	-	*	
(2) สมรส	224	3.05		-	
(3) หม้าย/หย่าร้าง	22	2.89			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.22 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรพอเพียงเป็นรายคู่ พบว่า มีจำนวน 1 คู่ ที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ เกษตรกรที่มีสถานภาพโสดกับสมรส โดยพบว่า เกษตรกรที่มีสถานภาพโสด ($\bar{X} = 3.41$) มีส่วนร่วมในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติมากกว่ากลุ่มที่มีสถานภาพสมรส ($\bar{X} = 3.05$)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สมมติฐานที่ 1.4 ระดับการศึกษาต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.23 การวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างระดับการศึกษากับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

(N = 280)

รายการ	df	SS	MS	F	Sig.
1. ด้านการวางแผน					
ระหว่างกลุ่ม	3	1.849	.616	.910	.436
ภายในกลุ่ม	276	186.926	.677		
รวม	279	188.775			
2. ด้านการปฏิบัติ					
ระหว่างกลุ่ม	3	4.082	1.361	2.201	.088
ภายในกลุ่ม	276	170.590	.618		
รวม	279	174.672			
3. ด้านการรับผลประโยชน์					
ระหว่างกลุ่ม	3	10.785	3.595	4.303	.005**
ภายในกลุ่ม	276	230.579	.835		
รวม	279	241.364			
4. ด้านการติดตามประเมินผล					
ระหว่างกลุ่ม	3	5.617	1.872	2.394	.069
ภายในกลุ่ม	276	215.844	.782		
รวม	279	221.460			
5. ภาพรวม					
ระหว่างกลุ่ม	3	2.222	.741	1.359	.256
ภายในกลุ่ม	276	150.403	.545		
รวม	279	152.625			

เอกสารนี้เป็นลิขสิทธิ์ของศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษาด้านการเกษตร ไม่อนุญาตให้拿去ใช้ประโยชน์ด้านการค้า

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 4.23 เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่าง ระดับการศึกษากับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า โดยภาพรวมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธีของ Scheffe' แสดงผลในตารางที่ 4.24

ตารางที่ 4.24 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามระดับการศึกษา

(N = 280)

ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	ระดับการศึกษา			
			(1)	(2)	(3)	(4)
(1) ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	132	3.15	-			
(2) มัธยมศึกษาตอนต้น	64	3.46		-		*
(3) มัธยมศึกษาตอนปลาย	66	3.29			-	
(4) อนุปริญญาหรือสูงกว่า	18	2.64				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.24 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรพอเพียงเป็นรายคู่ พบว่า มีจำนวน 1 คู่ ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ เกษตรกรที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นกับเกษตรกรที่จบการศึกษาระดับอนุปริญญาตรีหรือสูงกว่า โดยพบว่า เกษตรกรที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ($\bar{X} = 3.46$) มีส่วนร่วมในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์มากกว่ากลุ่มที่จบการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือสูงกว่า ($\bar{X} = 2.64$)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สมมติฐานที่ 1.5 การประกอบอาชีพการเกษตรต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.25 การวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างการประกอบอาชีพการเกษตรกับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

(N = 280)

รายการ	df	SS	MS	F	Sig.
1. ด้านการวางแผน					
ระหว่างกลุ่ม	2	9.234	4.617	7.123	.001**
ภายในกลุ่ม	277	179.541	.648		
รวม	279	188.775			
2. ด้านการปฏิบัติ					
ระหว่างกลุ่ม	2	14.002	7.001	12.070	.000**
ภายในกลุ่ม	277	160.671	.580		
รวม	279	174.672			
3. ด้านการรับผลประโยชน์					
ระหว่างกลุ่ม	2	8.028	4.014	4.765	.009**
ภายในกลุ่ม	277	233.337	.542		
รวม	279	241.364			
4. ด้านการติดตามประเมินผล					
ระหว่างกลุ่ม	2	18.683	9.341	12.761	.000**
ภายในกลุ่ม	277	202.777	.732		
รวม	279	221.460			
5. ภาพรวม					
ระหว่างกลุ่ม	2	11.148	5.574	10.913	.000**
ภายในกลุ่ม	277	141.477	.511		
รวม	279	152.625			

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ การใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ทางการค้า

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 4.25 เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่าง การประกอบอาชีพการเกษตรกับ ระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธีของ Scheffe' แสดงผลในตารางที่ 4.26 - 4.30

ตารางที่ 4.26 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมวางแผนของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามการประกอบอาชีพการเกษตร

(N = 280)

การประกอบอาชีพการเกษตร	n	$\bar{X}$	การประกอบอาชีพการเกษตร		
			(1)	(2)	(3)
(1) เกษตรแบบเชิงเดี่ยว	44	2.96	-	*	
(2) ไร่นาสวนผสม	102	3.08		-	*
(3) เกษตรผสมผสาน	134	3.42			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.26 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมด้านการวางแผนของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรพอเพียงจำแนกตามการประกอบอาชีพการเกษตรเป็นรายคู่พบว่า มี 2 คู่ ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ

คู่ที่ 1 เกษตรกรที่มีการประกอบอาชีพการเกษตรเชิงเดี่ยวกับเกษตรกรที่มีอาชีพไร่นาสวนผสม โดยพบว่า เกษตรกรที่มีการประกอบอาชีพการเกษตรไร่นาสวนผสม ($\bar{X} = 3.42$) มีส่วนร่วมในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงด้านการมีส่วนร่วมวางแผนมากกว่ากลุ่มที่มีการประกอบอาชีพการเกษตรเกษตรเชิงเดี่ยว ($\bar{X} = 2.96$)

คู่ที่ 2 เกษตรกรที่มีการประกอบอาชีพการเกษตรไร่นาสวนผสมกับเกษตรกรที่มีอาชีพทำการเกษตรผสมผสาน โดยพบว่า เกษตรกรที่มีการประกอบอาชีพการเกษตร เกษตรผสมผสาน ($\bar{X} = 3.42$) มีส่วนร่วมในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงด้านการมีส่วนร่วมวางแผนมากกว่ากลุ่มที่มีการประกอบอาชีพการเกษตรทำไร่นาสวนผสม ($\bar{X} = 3.08$)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คิดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.27 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติของเกษตรกรใน
ศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามการประกอบอาชีพ
การเกษตร

(N = 280)

การประกอบอาชีพการเกษตร	n	$\bar{X}$	การประกอบอาชีพการเกษตร		
			(1)	(2)	(3)
(1) เกษตรแบบเชิงเดี่ยว	44	3.04	-		
(2) ไร่นาสวนผสม	102	3.36		-	*
(3) เกษตรผสมผสาน	134	2.87			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.27 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรใน
ศูนย์เรียนรู้การเกษตรพอเพียงเป็นรายคู่ พบว่า มีจำนวน 1 คู่ ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .05 คือ เกษตรกรที่มีการประกอบอาชีพการเกษตร ไร่นาสวนผสมกับเกษตรกรที่มี
การประกอบอาชีพการเกษตร เกษตรผสมผสาน โดยพบว่า เกษตรกรที่มีการประกอบอาชีพ
การเกษตร ไร่นาสวนผสม ($\bar{X} = 3.36$) มีส่วนร่วมในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจ
พอเพียงด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติมากกว่ากลุ่มที่มีการประกอบอาชีพการเกษตร เกษตร
ผสมผสาน ($\bar{X} = 2.87$)

ตารางที่ 4.28 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการรับผลประโยชน์
ในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามการประกอบอาชีพ
การเกษตร

(N = 280)

การประกอบอาชีพการเกษตร	n	$\bar{X}$	การประกอบอาชีพการเกษตร		
			(1)	(2)	(3)
(1) เกษตรแบบเชิงเดี่ยว	44	2.94	-	*	
(2) ไร่นาสวนผสม	102	3.42			
(3) เกษตรผสมผสาน	134	3.16			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่าการแปลหรือทำซ้ำ อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 4.28 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรใน ศูนย์เรียนรู้การเกษตรพอเพียงเป็นรายคู่ พบว่า มีจำนวน 1 คู่ ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 คือ เกษตรกรที่มีการประกอบอาชีพการเกษตร ทำการเกษตรเชิงเดียวกับ เกษตรกรที่มีการประกอบอาชีพการเกษตร ไร่นาสวนผสม โดยพบว่า เกษตรกรที่มีการประกอบอาชีพการเกษตร ไร่นาสวนผสม ($\bar{X} = 3.42$) มีส่วนร่วมในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มากกว่ากลุ่มที่มีการประกอบอาชีพการเกษตร ทำการเกษตรเชิงเดี่ยว ($\bar{X} = 2.94$)

ตารางที่ 4.29 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการติดตามประเมินผล ในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามการประกอบอาชีพการเกษตร

(N = 280)

การประกอบอาชีพการเกษตร	n	$\bar{X}$	การประกอบอาชีพการเกษตร		
			(1)	(2)	(3)
(1) เกษตรแบบเชิงเดี่ยว	44	3.00	-	*	
(2) ไร่นาสวนผสม	102	3.42		-	*
(3) เกษตรผสมผสาน	134	3.16			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.29 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรใน ศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงเป็นรายคู่ พบว่า มีจำนวน 2 คู่ ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ

คู่ที่ 1 เกษตรกรที่มีการประกอบอาชีพการเกษตรทำการเกษตรเชิงเดียวกับเกษตรกรที่มีการประกอบอาชีพการเกษตร ไร่นาสวนผสม โดยพบว่า เกษตรกรที่มีการประกอบอาชีพการเกษตร ไร่นาสวนผสม ($\bar{X} = 3.42$) มีส่วนร่วมในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลมากกว่ากลุ่มที่มีการประกอบอาชีพการเกษตรทำการเกษตรเชิงเดี่ยว ($\bar{X} = 3.00$)

คู่ที่ 2 เกษตรกรที่มีการประกอบอาชีพการเกษตร ไร่นาสวนผสมกับเกษตรกรที่มีการประกอบอาชีพการเกษตร เกษตรผสมผสาน โดยพบว่า เกษตรกรที่มีอาชีพ ไร่นาสวนผสม

($\bar{X} = 3.42$) มีส่วนร่วมในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลมากกว่ากลุ่มที่มีการประกอบอาชีพการเกษตรเกษตรผสมผสาน ($\bar{X} = 3.16$)

ตารางที่ 4.30 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมด้านภาพรวมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามการประกอบอาชีพการเกษตร

(N = 280)

การประกอบอาชีพการเกษตร	n	$\bar{X}$	การประกอบอาชีพการเกษตร		
			(1)	(2)	(3)
(1) เกษตรแบบเชิงเดี่ยว	44	2.98	-	*	
(2) ไร่นาสวนผสม	102	3.41		-	*
(3) เกษตรผสมผสาน	134	3.00			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.30 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงเป็นรายคู่ พบว่า จำนวน 2 คู่ ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ

คู่ที่ 1 เกษตรกรที่มีการประกอบอาชีพการเกษตรทำการเกษตรเชิงเดี่ยวกับเกษตรกรที่มีการประกอบอาชีพการเกษตรไร่นาสวนผสมโดยพบว่า เกษตรกรที่มีการประกอบอาชีพการเกษตรไร่นาสวนผสม ($\bar{X} = 3.41$) มีส่วนร่วมในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงด้านภาพรวมมากกว่ากลุ่มที่มีการประกอบอาชีพการเกษตรทำการเกษตรเชิงเดี่ยว ($\bar{X} = 2.98$)

คู่ที่ 2 เกษตรกรที่มีการประกอบอาชีพการเกษตรไร่นาสวนผสมกับเกษตรกรที่มีการประกอบอาชีพการเกษตรทำการเกษตรผสมผสาน โดยพบว่า เกษตรกรที่มีการประกอบอาชีพการเกษตรไร่นาสวนผสม ($\bar{X} = 3.41$) มีส่วนร่วมในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงด้านภาพรวมมากกว่ากลุ่มที่มีการประกอบอาชีพการเกษตร เกษตรผสมผสาน ($\bar{X} = 3.00$)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สมมติฐานที่ 1.6 พื้นที่ถือครองทำการเกษตรต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.31 การวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างพื้นที่ถือครองทำการเกษตรกับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

(N = 280)

รายการ	df	SS	MS	F	Sig.
1. ด้านการวางแผน					
ระหว่างกลุ่ม	3	10.913	3.638	5.733	.001**
ภายในกลุ่ม	276	175.133	.635		
รวม	279	186.046			
2. ด้านการปฏิบัติ					
ระหว่างกลุ่ม	3	3.935	1.312	1.990	.116
ภายในกลุ่ม	276	181.943	.659		
รวม	279	185.878			
3. ด้านการรับผลประโยชน์					
ระหว่างกลุ่ม	3	15.224	8.075	6.194	.000**
ภายในกลุ่ม	276	226.140	.819		
รวม	279	241.364			
4. ด้านการติดตามประเมินผล					
ระหว่างกลุ่ม	3	6.371	2.124	2.725	.045*
ภายในกลุ่ม	276	215.089			
รวม	279	221.460			
5. ภาพรวม					
ระหว่างกลุ่ม	3	7.304	2.435	4.624	.004**
ภายในกลุ่ม	276	145.321	.527		
รวม	279	152.625			

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ไม่ว่ากรณีใดๆทางสืบ อีกรหัสฉบับนี้ให้ดูดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.31 เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างพื้นที่ถือครองทำการเกษตรกับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน และการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านการมีส่วนร่วมติดตามประเมินผลจึงทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธีของ Scheffe' แสดงผลในตารางที่ 4.32 - 4.35

ตารางที่ 4.32 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมวางแผนของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามพื้นที่ถือครองทำการเกษตร

(N = 280)

พื้นที่ถือครองทำการเกษตร (ไร่)	n	$\bar{X}$	พื้นที่ถือครองทำการเกษตร (ไร่)			
			(1)	(2)	(3)	(4)
(1) ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10	168	3.06	-		*	
(2) 11 – 20	62	3.29		-		
(3) 21 – 30	29	3.68			-	
(4) 31 ไร่ขึ้นไป	21	3.36				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.32 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงเป็นรายคู่ พบว่า มีจำนวน 1 คู่ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ เกษตรกรที่มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ กับเกษตรกรที่มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรระหว่าง 21 – 30 ไร่ โดยพบว่า เกษตรกรที่มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรระหว่าง 21 – 30 ไร่ ($\bar{X} = 3.68$) มีส่วนร่วมในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงด้านการวางแผนมากกว่ากลุ่มที่มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ ($\bar{X} = 3.06$)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.33 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามพื้นที่ถือครองทำการเกษตร

(N = 280)

พื้นที่ถือครองทำการเกษตร (ไร่)	n	$\bar{X}$	พื้นที่ถือครองทำการเกษตร (ไร่)			
			(1)	(2)	(3)	(4)
(1) ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10	168	3.04	-	*		*
(2) 11 – 20	62	3.48		-		
(3) 21 – 30	29	3.43			-	
(4) 31 ไร่ขึ้นไป	21	3.66				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.33 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงเป็นรายคู่ พบว่า มีจำนวน 2 คู่ ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ

คู่ที่ 1 เกษตรกรที่มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรกับเกษตรกรที่มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ กับเกษตรกรที่มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรระหว่าง 11 – 20 ไร่ โดยพบว่าเกษตรกรที่มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรระหว่าง 11 – 20 ไร่ ($\bar{X} = 3.48$) มีส่วนร่วมในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงด้านการรับผลประโยชน์มากกว่ากลุ่มที่มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ ($\bar{X} = 3.04$)

คู่ที่ 2 เกษตรกรที่มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรกับเกษตรกรที่มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ กับเกษตรกรที่มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตร 31 ไร่ขึ้นไป โดยพบว่าเกษตรกรที่มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตร 31 ไร่ขึ้นไป ($\bar{X} = 3.66$) มีส่วนร่วมในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงด้านการรับผลประโยชน์มากกว่ากลุ่มที่มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ ($\bar{X} = 3.04$)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.34 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการติดตาม
ประเมินผลในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามพื้นที่
ถือครองทำการเกษตร

(N = 280)

พื้นที่ถือครองทำการเกษตร (ไร่)	n	$\bar{X}$	พื้นที่ถือครองทำการเกษตร (ไร่)			
			(1)	(2)	(3)	(4)
(1) ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10	168	2.90	-		*	
(2) 11 – 20	62	3.26		-		
(3) 21 – 30	29	3.64			-	
(4) 31 ไร่ขึ้นไป	21	3.20				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.34 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรใน
ศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงเป็นรายคู่ พบว่า มีจำนวน 1 คู่ ที่มีความแตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ เกษตรกรที่มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรต่ำกว่าหรือเท่ากับ
10 ไร่ กับเกษตรกรที่มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรระหว่าง 21 – 30 ไร่ โดยพบว่า เกษตรกรที่มีพื้นที่
ถือครองทำการเกษตรระหว่าง 21 – 30 ไร่ ($\bar{X} = 3.64$) มีส่วนร่วมในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนว
เศรษฐกิจพอเพียงด้านการติดตามประเมินผลมากกว่ากลุ่มที่มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรต่ำกว่าหรือ
เท่ากับ 10 ไร่ ($\bar{X} = 2.90$)

ตารางที่ 4.35 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของเกษตรกรด้านภาพรวมใน
ศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามพื้นที่ถือครอง
ทำการเกษตร

(N = 280)

พื้นที่ถือครองทำการเกษตร (ไร่)	n	$\bar{X}$	พื้นที่ถือครองทำการเกษตร (ไร่)			
			(1)	(2)	(3)	(4)
(1) ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10	168	3.02	-	*	*	
(2) 11 – 20	62	3.32		-		
(3) 21 – 30	29	3.42			-	
(4) 31 ไร่ขึ้นไป	21	3.30				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.35 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงเป็นรายคู่ พบว่า มีจำนวน 2 คู่ ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ

คู่ที่ 1 เกษตรกรที่มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ กับเกษตรกรที่มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรระหว่าง 11 – 20 ไร่ โดยพบว่า เกษตรกรที่มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรระหว่าง 11 – 20 ไร่ ($\bar{X} = 3.32$) มีส่วนร่วมในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงด้านภาพรวมมากกว่ากลุ่มที่มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ ($\bar{X} = 3.02$)

คู่ที่ 2 เกษตรกรที่มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ กับเกษตรกรที่มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรระหว่าง 21 – 30 ไร่ โดยพบว่า เกษตรกรที่มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรระหว่าง 21 – 30 ไร่ ($\bar{X} = 3.42$) มีส่วนร่วมในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงด้านภาพรวมมากกว่ากลุ่มที่มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ ($\bar{X} = 3.02$)

สมมติฐานที่ 1.7 ระยะเวลาในการทำการเกษตรต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.36 การวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างระยะเวลาในการทำการเกษตรกับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง (N = 280)

รายการ	df	SS	MS	F	Sig.
1. ด้านการวางแผน					
ระหว่างกลุ่ม	3	11.135	3.712	5.857	.001**
ภายในกลุ่ม	2.76	174.911	.634		
รวม	279	186.046			
2. ด้านการปฏิบัติ					
ระหว่างกลุ่ม	3	5.258	1.753	2.678	.047*
ภายในกลุ่ม	2.76	180.620	.654		
รวม	279	185.878			

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรอ้างอิงเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.36 (ต่อ)

(N = 280)

รายการ	df	SS	MS	F	Sig.
3. ด้านการรับผลประโยชน์					
ระหว่างกลุ่ม	3	4.780	1.593	1.859	.137
ภายในกลุ่ม	2.76	236.584	.857		
รวม	279	241.364			
4. ด้านการติดตามประเมินผล					
ระหว่างกลุ่ม	3	11.103	3.701	4.856	.003**
ภายในกลุ่ม	2.76	210.357	.762		
รวม	279	221.460			
5. ภาพรวม					
ระหว่างกลุ่ม	3	7.976	2.659	5.073	.002**
ภายในกลุ่ม	2.76	144.649	.524		
รวม	279	152.625			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.36 เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างระยะเวลาในการทำการเกษตรกับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน การติดตามประเมินผล และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านปฏิบัติ จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธีของ Scheffe' แสดงผลในตารางที่ 4.37 - 4.40

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.37 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมด้านการวางแผนของเกษตรกรใน ศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามระยะเวลาในการทำการเกษตร

(N = 280)

ระยะเวลาในการทำการเกษตร (ปี)	n	$\bar{X}$	ระยะเวลาในการทำการเกษตร (ปี)			
			(1)	(2)	(3)	(4)
(1) ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10	138	3.11	-			*
(2) 11 - 20	82	3.14		-		*
(3) 21 - 30	38	3.25			-	*
(4) 31 ปีขึ้นไป	22	3.85				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.37 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรใน ศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงเป็นรายคู่ พบว่า มีจำนวน 4 คู่ ที่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ

คู่ที่ 1 เกษตรกรที่มีระยะเวลาในการทำการเกษตรต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10 ปีกับเกษตรกรที่มี ระยะเวลาในการทำการเกษตร 31 ปีขึ้นไป โดยพบว่า เกษตรกรที่มีระยะเวลาในการทำการเกษตร 31 ปี ขึ้นไป ($\bar{X} = 3.85$) มีส่วนร่วมในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงด้านการ วางแผนมากกว่ากลุ่มที่มีระยะเวลาในการทำการเกษตรต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10 ปี ($\bar{X} = 3.11$)

คู่ที่ 2 เกษตรกรที่มีระยะเวลาในการทำการเกษตรระหว่าง 11 - 20 ปีกับเกษตรกรที่มี ระยะเวลาในการทำการเกษตร 31 ปีขึ้นไป โดยพบว่า เกษตรกรที่มีระยะเวลาในการทำการเกษตร 31 ปี ขึ้นไป ($\bar{X} = 3.85$) มีส่วนร่วมในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงด้านการ วางแผนมากกว่ากลุ่มที่มีระยะเวลาในการทำการเกษตรระหว่าง 11 - 20 ปี ($\bar{X} = 3.14$)

คู่ที่ 3 เกษตรกรที่มีระยะเวลาในการทำการเกษตรระหว่าง 21 - 30 ปีกับเกษตรกรที่มี ระยะเวลาในการทำการเกษตร 31 ปีขึ้นไป โดยพบว่า เกษตรกรที่มีระยะเวลาในการทำการเกษตร 31 ปี ขึ้นไป ($\bar{X} = 3.85$) มีส่วนร่วมในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงด้านการ วางแผนมากกว่ากลุ่มที่มีระยะเวลาในการทำการเกษตรระหว่าง 21 - 30 ปี ($\bar{X} = 3.25$)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.38 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติงานของเกษตรกรใน ศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามระยะเวลาในการทำการเกษตร

(N = 280)

ระยะเวลาในการทำการเกษตร (ปี)	n	$\bar{X}$	ระยะเวลาในการทำการเกษตร (ปี)			
			(1)	(2)	(3)	(4)
(1) ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10	138	3.14	-			
(2) 11 - 20	82	3.09		-		*
(3) 21 - 30	38	3.04			-	
(4) 31 ปีขึ้นไป	22	3.59				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.38 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรใน ศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงเป็นรายคู่ พบว่า มีจำนวน 1 คู่ ที่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ เกษตรกรที่มีระยะเวลาในการทำการเกษตรระหว่าง 11 – 20 ปี กับเกษตรกรที่มีระยะเวลาในการทำการเกษตร 31 ปีขึ้นไป โดยพบว่า เกษตรกรที่มีระยะเวลาในการ ทำการเกษตร 31 ปี ขึ้นไป ($\bar{X} = 3.59$) มีส่วนร่วมในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจ พอเพียงด้านการปฏิบัติมากกว่ากลุ่มที่มีระยะเวลาในการทำการเกษตรระหว่าง 11 – 20 ปี ($\bar{X} = 3.09$)

ตารางที่ 4.39 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของเกษตรกรด้านการติดตาม ประเมินผลในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามระยะเวลา ในการทำการเกษตร

(N = 280)

ระยะเวลาในการทำการเกษตร (ปี)	n	$\bar{X}$	ระยะเวลาในการทำการเกษตร (ปี)			
			(1)	(2)	(3)	(4)
(1) ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10	138	2.95	-			*
(2) 11 - 20	82	3.09		-		*
(3) 21 - 30	38	3.24			-	
(4) 31 ปีขึ้นไป	22	3.67				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 4.39 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรใน ศูนย์เรียนรู้การเกษตรพอเพียงเป็นรายคู่ พบว่า มีจำนวน 2 คู่ ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 คือ

คู่ 1 เกษตรกรที่มีระยะเวลาในการทำการเกษตรต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10 ปี กับเกษตรกรที่มี ระยะเวลาในการทำการเกษตร 31 ปีขึ้นไป โดยพบว่า เกษตรกรที่มีระยะเวลาในการทำการเกษตร 31 ปีขึ้นไป ($\bar{X} = 3.67$) มีส่วนร่วมในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงด้านการ ปฏิบัติมากกว่ากลุ่มที่มีระยะเวลาในการทำการเกษตรต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10 ปี ($\bar{X} = 2.95$)

คู่ 2 เกษตรกรที่มีระยะเวลาในการทำการเกษตรระหว่าง 11 – 20 ปี กับเกษตรกรที่มี ระยะเวลาในการทำการเกษตร 31 ปีขึ้นไป โดยพบว่า เกษตรกรที่มีระยะเวลาในการทำการเกษตร 31 ปีขึ้นไป ($\bar{X} = 3.67$) มีส่วนร่วมในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงด้านการ ปฏิบัติมากกว่ากลุ่มที่มีระยะเวลาในการทำการเกษตรต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10 ปี ($\bar{X} = 3.09$)

ตารางที่ 4.40 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมด้านภาพรวมของเกษตรกร ใน ศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามระยะเวลาในการทำ การเกษตร

(N = 280)

ระยะเวลาในการทำการเกษตร (ปี)	n	$\bar{X}$	ระยะเวลาในการทำการเกษตร (ปี)			
			(1)	(2)	(3)	(4)
(1) ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10	138	3.07	-			*
(2) 11 - 20	82	3.09		-		*
(3) 21 - 30	38	3.19			-	
(4) 31 ปีขึ้นไป	22	3.70				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.40 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรใน ศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงเป็นรายคู่ พบว่า มีจำนวน 2 คู่ ที่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ

คู่ที่ 1 เกษตรกรที่มีระยะเวลาในการทำการเกษตรต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10 ปี กับเกษตรกรที่มี ระยะเวลาในการทำการเกษตร 31 ปีขึ้นไป โดยพบว่า เกษตรกรที่มีระยะเวลาในการทำการเกษตร

31 ปีขึ้นไป ($\bar{X} = 3.70$) มีส่วนร่วมในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงด้านภาพรวมมากกว่ากลุ่มที่มีระยะเวลาในการทำการเกษตรต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10 ปี ($\bar{X} = 3.07$)

คู่ที่ 2 เกษตรกรที่มีระยะเวลาในการทำการเกษตรระหว่าง 11 - 20 ปี กับเกษตรกรที่มีระยะเวลาในการทำการเกษตร 31 ปีขึ้นไป โดยพบว่า เกษตรกรที่มีระยะเวลาในการทำการเกษตร 31 ปีขึ้นไป ($\bar{X} = 3.70$) มีส่วนร่วมในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงด้านภาพรวมมากกว่ากลุ่มที่มีระยะเวลาในการทำการเกษตรระหว่าง 11 - 20 ปี ($\bar{X} = 3.09$)

สมมติฐานที่ 1.8 รายได้ต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.41 การวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างรายได้กับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

(N = 280)

รายการ	df	SS	MS	F	Sig.
1. ด้านการวางแผน					
ระหว่างกลุ่ม	3	6.730	2.243	3.453	.017*
ภายในกลุ่ม	276	179.316	.650		
รวม	279	186.046			
2. ด้านการปฏิบัติ					
ระหว่างกลุ่ม	3	3.473	1.158	1.751	.157
ภายในกลุ่ม	276	182.405	.661		
รวม	279	185.878			
3. ด้านการรับผลประโยชน์					
ระหว่างกลุ่ม	3	2.731	.910	1.053	.370
ภายในกลุ่ม	276	238.633	.865		
รวม	279	241.364			
4. ด้านการติดตามประเมินผล					
ระหว่างกลุ่ม	3	1.936	.645	.811	.488
ภายในกลุ่ม	276	152.039	.551		
รวม	279	152.625			

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.41 (ต่อ)

(N = 280)					
รายการ	df	SS	MS	F	Sig.
5. ภาพรวม					
ระหว่างกลุ่ม	3	.586	.195	.354	.786
ภายในกลุ่ม	276	152.039	.551		
รวม	279	152.625			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.41 เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างรายได้กับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธีของ Scheffe' แสดงผลในตารางที่ 4.42

ตารางที่ 4.42 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมด้านการวางแผนของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามรายได้

รายได้ (บาท)	n	$\bar{X}$	รายได้			
			(1)	(2)	(3)	(4)
(1) ต่ำกว่า 10,000	9	3.10	-			
(2) 10,001 – 50,000	152	3.07		-	*	
(3) 50,001 – 100,000	89	3.39			-	
(4) 100,001 บาทขึ้นไป	30	3.36				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.42 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงเป็นรายคู่ พบว่า มีจำนวน 1 คู่ ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ เกษตรกรที่มีรายได้ระหว่าง 10,001 – 50,000 บาท กับเกษตรกรที่มีรายได้ระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท โดยพบว่า เกษตรกรที่มีรายได้ระหว่าง 50,001 –

100,000 ($\bar{X} = 3.39$) มีส่วนร่วมในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงด้านการวางแผนมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้ระหว่าง 10,001 – 50,000 บาท ($\bar{X} = 3.07$)

สมมติฐานที่ 1.9 การเป็นสมาชิกกลุ่มต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.43 การวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างการเป็นสมาชิกกลุ่มกับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

(N = 280)

ระดับการมีส่วนร่วม	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
1. ด้านการวางแผน					
เป็นสมาชิก	244	3.22	.80	1.917	.056
ไม่เป็นสมาชิก	36	2.94	.94		
2. ด้านการปฏิบัติ					
เป็นสมาชิก	244	3.13	.76	2.999	.003**
ไม่เป็นสมาชิก	36	2.71	.92		
3. ด้านการรับผลประโยชน์					
เป็นสมาชิก	244	3.30	.92	3.828	.000**
ไม่เป็นสมาชิก	36	2.68	.85		
4. ด้านการติดตามประเมินผล					
เป็นสมาชิก	244	3.16	.88	3.000	.003**
ไม่เป็นสมาชิก	36	2.69	.86		
5. ด้านภาพรวม					
เป็นสมาชิก	244	3.20	.73	3.453	.001**
ไม่เป็นสมาชิก	36	2.76	.68		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า จากตารางที่ 4.43 ผลการทดสอบสมมติฐานระหว่างการเป็นสมาชิกกลุ่มกับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า โดยภาพรวม

เกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในด้านการปฏิบัติ และการติดตามประเมินผลด้านการรับผลประโยชน์

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

สมมติฐานที่ 2.1 ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

ตารางที่ 4.44 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมกับระดับการมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ ของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

(N = 280)

การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง	r	Sig.
ด้านการวางแผน	-.053	.375
ด้านการปฏิบัติ	-.001	.993
ด้านการรับผลประโยชน์	-.162	.006**
ด้านการติดตามประเมินผล	-.086	.150
ด้านภาพรวม	-.079	.186

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.44 พบว่า ความรู้ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในด้านการรับผลประโยชน์ของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำในทิศทางลบ ($r = -.162$) ส่วนการมีส่วนร่วมในด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติและด้านติดตามประเมินผลไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สมมติฐานที่ 2.2 ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในด้านความพอประมาณมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

ตารางที่ 4.45 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในด้านความพอประมาณกับระดับการมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ ของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

(N = 280)

การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง	r	Sig.
ด้านการวางแผน	-.099	.097
ด้านการปฏิบัติ	-.149	.012*
ด้านการรับผลประโยชน์	-.118	.049*
ด้านการติดตามประเมินผล	-.200	.001**
ด้านภาพรวม	-.176	.003**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.45 พบว่า ความรู้ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในด้านความพอประมาณมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัติ และด้านการรับผลประโยชน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำในทิศทางลบ ($r = -.149, -.118$) และมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในด้านการติดตามประเมินผล และด้านภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำในทิศทางลบ ($r = -.200, -.178$) ส่วนในด้านการวางแผน ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สมมติฐานที่ 2.3 ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในด้านความ
มีเหตุผลมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนว
เศรษฐกิจพอเพียง

ตารางที่ 4.46 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในด้าน
ความมีเหตุผลกับระดับการมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ ของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การ
เกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

(N = 280)

การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตาม แนวเศรษฐกิจพอเพียง	r	Sig.
ด้านการวางแผน	-.107	.073
ด้านการปฏิบัติ	-.163	.006**
ด้านการรับผลประโยชน์	-.073	.224
ด้านการติดตามประเมินผล	-.122	.041*
ด้านภาพรวม	-.134	.024*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.46 พบว่า ความรู้ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในด้านความมีเหตุผลมี
ความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในด้านการติดตามและประเมินผล และด้านภาพรวมมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำในทิศทางลบ ($r = -.122$, $-.134$) และมี
ความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดย
มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำในทิศทางลบ ($r = -.163$) ส่วนในด้านการวางแผน ด้านการรับ
ผลประโยชน์ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สมมติฐานที่ 2.4 ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในด้านความ
มีภูมิคุ้มกันมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนว
เศรษฐกิจพอเพียง

ตารางที่ 4.47 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในด้าน
ความมีภูมิคุ้มกันกับระดับการมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ ของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้
การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

(N = 280)

การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตาม แนวเศรษฐกิจพอเพียง	r	Sig.
ด้านการวางแผน	-.065	.279
ด้านการปฏิบัติ	-.024	.689
ด้านการรับผลประโยชน์	-.183	.002**
ด้านการติดตามประเมินผล	-.116	.052
ด้านภาพรวม	-.093	.122

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.47 พบว่า ความรู้ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในด้านความมีภูมิคุ้มกัน
มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
โดยมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำในทิศทางลบ ($r = -.183$) ส่วนในด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติ
ด้านการติดตามประเมินผล และด้านภาพรวม ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.6 วิจารณ์ผลการวิจัย

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยมีข้อวิจารณ์ ดังนี้

4.6.1 ความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงตามกระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หมายถึง เป้าหมายหรือปรัชญาการดำเนินชีวิต เพื่อให้ประชาชนชาวไทยอยู่อย่างพอประมาณตน มีความพอเพียง พอดี พอกิน พอใช้ ยึดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ มัชฌิมาปฏิปทา ในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ มีดุลยภาพระหว่างชีวิตกับสิ่งต่างๆ ในสังคมที่ตั้งอยู่บนความมีเหตุมีผล ส่งผลให้เกษตรกรทุกคนให้ความสนใจและศึกษาเรียนรู้ ประกอบกับเกษตรกรได้เข้าร่วมโครงการศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และได้รับข่าวสารผ่านสื่อต่างๆ ในระดับมากกว่าโทรทัศน์ (ค่าเฉลี่ย 3.64) ระดับปานกลางจากวิทยุ (ค่าเฉลี่ย 3.23) และจากหนังสือพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 3.06) ระดับน้อยจากเอกสารเผยแพร่ทางการเกษตร และ ระดับน้อยที่สุดจากอินเทอร์เน็ต (ค่าเฉลี่ย 0.87) ทำให้ เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมากในด้านความมีภูมิคุ้มกัน ความมีเหตุผล และความพอประมาณ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ ธนพล สมักรการ (2550)

4.6.2 ระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

ระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.15) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลางทุกประเด็นเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ดังนี้ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างมากและส่วนใหญ่นำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตประจำวัน ส่งผลให้มีส่วนร่วมในศูนย์การเรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ทั้ง 5 ด้านมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่ ใช้นับคะแนนการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.6.3 การทดสอบสมมติฐาน

1. เพศต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานระหว่างเพศกับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า โดยภาพรวมเพศต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจุบันเพศชายและเพศหญิงมีความเสมอภาคกัน สามารถมีส่วนร่วมในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงได้เท่าเทียมกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ฉัตรชัย ดั่งจาก (2545) ที่พบว่า เพศชายหรือเพศหญิงไม่ได้ทำให้การมีส่วนร่วมในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงต่างกัน

2. อายุต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานระหว่าง อายุกับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า มีความแตกต่างกันในด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ โดย คู่ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ เกษตรกรที่มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี มีส่วนร่วมในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์มากกว่ากลุ่มที่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป ทั้งนี้เพราะเกษตรกรที่มีอายุช่วงดังกล่าวเป็นช่วงวัยกลางคน เป็นผู้ใหญ่มากขึ้นและพร้อมที่จะรับภาระต่างๆ มีความมุ่งมั่นกระตือรือร้นฝึกฝนประสบการณ์ และสร้างความสำเร็จในหน้าที่การงานของตน จึงทำให้มีส่วนร่วมในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่าเกษตรกรที่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป

3. สถานภาพการสมรสต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานระหว่างสถานภาพการสมรสกับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า มีความแตกต่างกันในด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ เกษตรกรที่มีสถานภาพโสดมีส่วนร่วมในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติมากกว่ากลุ่มที่มีสถานภาพสมรส ทั้งนี้เป็นเพราะเกษตรกรที่มีสถานภาพโสดมีเวลาหลังเลิกงาน ที่จะมามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง มากกว่าเกษตรกรที่มีสถานภาพสมรสเนื่องจากเวลาส่วนใหญ่ต้องคอยดูแลครอบครัว ในช่วงหลังเลิกงาน

4. ระดับการศึกษาต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานระหว่าง ระดับการศึกษากับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า มีความแตกต่างกันในด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ เกษตรกรที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีส่วนร่วมในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์มากกว่ากลุ่มที่จบการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือสูงกว่า เนื่องจากเกษตรกรที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีความรู้ไม่สูงมากนักเมื่อเทียบกับเกษตรกรที่จบการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือสูงกว่า ประกอบกับส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรในวัยกลางคน อายุระหว่าง 31 – 40 ปี จึงทำให้มีความสนใจใฝ่รู้ ศึกษาหาความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง นำความรู้ที่ได้กลับไปพัฒนาอาชีพการเกษตรของตนเองและครอบครัว ได้แก่ ได้รับปัจจัยการผลิตจากศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง (ค่าเฉลี่ย 3.33) ผลผลิตพืช สัตว์หรือสินค้าเกษตร/แปรรูปขาย ได้ราคาสูงขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.31) มีแผนการผลิตพืช และสัตว์ที่แน่นอนต่อเนื่องตลอดปี (ค่าเฉลี่ย 3.29) ได้รับผลผลิตพืช และสัตว์ หลากหลายชนิดขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.24) ได้รับผลผลิตพืช และสัตว์ สูงขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.20) ทราบกระบวนการผลิตพืช และสัตว์รวมถึงการตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.17) และ สามารถจดบันทึกข้อมูลบัญชีฟาร์ม/ บัญชีครัวเรือนได้ (ค่าเฉลี่ย 3.13)

5. การประกอบอาชีพการเกษตรต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน

ผลทดสอบสมมติฐานระหว่างการประกอบอาชีพการเกษตรกับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า

คู่ที่ 1 เกษตรกรที่มีการประกอบอาชีพไร่นาสวนผสม มีส่วนร่วมในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงด้านภาพรวมมากกว่ากลุ่มที่มีการประกอบอาชีพเกษตรแบบเชิงเดี่ยว เนื่องจากไร่นาสวนผสมเป็นระบบการเกษตรที่มีกิจกรรมการผลิตหลาย ๆ กิจกรรมเพื่อตอบสนองต่อการบริโภคหรือลดความเสี่ยงจากราคาและผลิตผลที่มีความไม่แน่นอน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางด้านเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่าการทำเกษตรเชิงเดี่ยว จึงทำให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่าการประกอบอาชีพเกษตรแบบเชิงเดี่ยว ที่ทำการเกษตรเพียงอย่างเดียวอย่างใดอย่างหนึ่ง มุ่งหวังผลกำไรและเรื่องของตัวเองเป็นหลัก

คู่ที่ 2 เกษตรกรที่มีการประกอบอาชีพการเกษตรไร่นาสวนผสมกับเกษตรกรที่มีการประกอบอาชีพการเกษตรทำการเกษตรผสมผสานโดยพบว่า เกษตรกรที่มีการประกอบอาชีพไร่นาสวนผสมมีส่วนร่วมในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงด้านภาพรวมมากกว่ากลุ่มที่มีการประกอบอาชีพเกษตรผสมผสาน เนื่องจากเกษตรกรทำการเกษตรไร่นาสวนผสมมีเวลาที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่าเกษตรกรที่ประกอบอาชีพ

เกษตรผสมผสาน ซึ่งต้องค่อยๆ แลพื้นที่การเกษตรของตนเองให้มีความเกื้อกูล มีประโยชน์ต่อกัน และกันให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

6. พื้นที่ถือครองทำการเกษตรต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน

ผลทดสอบสมมติฐานระหว่างพื้นที่ถือครองทางการเกษตรกับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า มีความแตกต่างกัน ในด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมติดตามประเมินผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วิทยา กันตถาวร (2547) กล่าวว่า ขนาดพื้นที่ทำนาต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการส่งเสริมการปลูกข้าวของสมาชิกศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนในเขตคลองสามวา กรุงเทพมหานครแตกต่างกัน

7. ระยะเวลาในการทำการเกษตรต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน

ผลทดสอบสมมติฐานระหว่างระยะเวลาในการทำการเกษตรกับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า มีความแตกต่างกันในด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน การติดตามประเมินผล และด้านการปฏิบัติ เนื่องจากเกษตรกรที่มีระยะเวลาในการทำการเกษตร 31 ปี ขึ้นไป จะเกิดความรัก ความผูกพัน ในวิถีชีวิตการเกษตร ในการมีส่วนร่วมในการวางแผน การติดตามประเมินผล และด้านการปฏิบัติ มากกว่าที่จะมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ซึ่งคล้ายคลึง กับงานวิจัย ของ ฉัตรชัย คิวงจาก (2545) เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาความคิดเห็นชุมชนคลองบางกอกน้อย จังหวัดนนทบุรี พบว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นเป็นเวลานานจะเกิดความรู้สึกรักผูกพัน รักและปกป้องท้องถิ่นตนเอง

8. รายได้ต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานระหว่างรายได้กับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า มีความแตกต่างกันในด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า เกษตรกรที่มีรายได้ระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท มีส่วนร่วมในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงด้านการวางแผนมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้ระหว่าง 10,001 – 50,000 บาท เนื่องจากเกษตรกรที่มีรายได้ระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท ต่อปี เป็นกลุ่มที่มีฐานะปานกลาง จึงทำให้กล้าคิดกล้าทำ ร่วมวางแผนกำหนดกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพตนเอง และสมาชิกในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง เช่น ร่วมวางแผน

กำหนดกิจกรรม กำหนดสถานที่อบรม ถ่ายทอดความรู้ และวัสดุอุปกรณ์ที่จะต้องใช้ในการฝึกอบรม พร้อมแสดงความคิดเห็น การทางแก้ปัญหาต่างๆ

9. การเป็นสมาชิกกลุ่มต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานระหว่างการเป็นสมาชิกกลุ่มกับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า โดยภาพรวมเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในด้านการปฏิบัติ และการติดตามประเมินผล ด้านการรับผลประโยชน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิพร ปาณิกบุตร (2544) เรื่องปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของเกษตรกรในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ ที่พบว่าเกษตรกรที่ดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่จะเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมกลุ่มต่างๆ มากกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้ดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ เนื่องจากการที่เกษตรกรเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมหลายกลุ่มแสดงให้เห็นว่ามีการติดต่อสัมพันธ์กัน หรือมีส่วนร่วมซึ่งกันและกัน

10. ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจภาพรวมในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจภาพรวมในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงกับระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า ความรู้ความเข้าใจภาพรวมในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในด้านการรับประโยชน์ของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์ในระดับน้อยในทิศทางลบ หมายถึง เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงน้อย มีส่วนร่วมในด้านการรับประโยชน์มาก และ เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมาก แต่มีส่วนร่วมในด้านการรับประโยชน์น้อย เนื่องจากเกษตรกรที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมาก ส่วนใหญ่จะมีความเอื้ออาทรดำรงชีวิตอย่างไม่เดือดร้อน ไม่หลงใหลไปตามกระแสวัตถุนิยม ดำเนินชีวิตไปในทางสายกลาง มีความเป็นอยู่อย่างพอประมาณ ตามฐานะ และตามอัตภาพ ไม่หวังผลประโยชน์ เอื้อเพื่อเพื่อแผ่ จึงเสียสละการรับประโยชน์ของตนให้เกษตรกรที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงน้อยได้มีโอกาสในการรับประโยชน์มากกว่า ได้แก่ การรับประโยชน์ในด้านการเพิ่มพูนความรู้เรื่องการวางแผนการตลาด การจัดบันทึกข้อมูลการทำบัญชีฟาร์ม บัญชีครัวเรือน รวมทั้งรับประโยชน์ด้านการผลิตพืช สัตว์ ที่ต่อเนื่องตลอดทั้งปี

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดชลบุรี 2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดชลบุรี และ 3) ศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดชลบุรี โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 280 คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน T-test F – test และ Correlation ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

ร้อยละ 58.6 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 46.48 ปี ร้อยละ 80.0 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 47.1 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ร้อยละ 47.9 มีการประกอบอาชีพการเกษตร ทำการเกษตรผสมผสาน มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตร เฉลี่ย 14.28 ไร่ มีประสบการณ์ในการทำ การเกษตรเฉลี่ย 15.85 ปี มีรายได้จากการทำการเกษตร เฉลี่ย 63,591.07 บาท ร้อยละ 71.8 มีหนี้สิน ระยะทางจากบ้านถึงศูนย์เรียนรู้เฉลี่ย 2.99 กิโลเมตร เกษตรกรร้อยละ 70.0 เดินทางโดยใช้ รถจักรยานยนต์ ร้อยละ 87.1 เป็นสมาชิกกลุ่ม โดยร้อยละ 53.6 เป็นสมาชิกกลุ่มส่งเสริมอาชีพ

5.1.2 ความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

ความรู้ความเข้าใจเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ความ เข้าใจภาพรวมอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 99.3 เมื่อพิจารณาแต่ละด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดย ความรู้ความเข้าใจในด้านความพอประมาณ (ค่าเฉลี่ย 82.9) ด้านความมีเหตุผล (ค่าเฉลี่ย 98.6) และ ด้านความมีภูมิคุ้มกัน (ค่าเฉลี่ย 98.6)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.1.3 การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

ระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.15) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลางทุกประเด็นเรียงลำดับจากค่ามากไปหาน้อยได้ดังนี้ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (ค่าเฉลี่ย 3.22) การมีส่วนร่วมในการวางแผน (ค่าเฉลี่ย 3.19) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 3.10) และการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย 3.08)

5.1.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 6.4 มีปัญหาในเรื่องการระดมความคิด ค้นหาปัญหา สาเหตุ และจัดลำดับความสำคัญของปัญหากิจกรรมการเกษตร รองลงมาร้อยละ 5.7 มีปัญหาในเรื่องความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 20.4 มีปัญหาในเรื่องเงินทุน และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่จำเป็นในการปฏิบัติกิจกรรมของศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง รองลงมาร้อยละ 18.2 มีปัญหาในเรื่อง ความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมการผลิตสัตว์

ด้านการมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 20.7 มีปัญหาในเรื่องกระบวนการผลิตพืช และสัตว์รวมถึงการตลาด รองลงมาร้อยละ 18.6 มีปัญหาในเรื่อง ราคาผลผลิตพืช สัตว์หรือสินค้าเกษตร/แปรรูปที่ท่านขายได้

ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 19.6 มีปัญหาในเรื่อง ความกล้าในการให้ข้อมูลและซักถามปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ให้แก่เจ้าหน้าที่ รองลงมาร้อยละ 18.6 มีปัญหาในเรื่อง รายละเอียดการติดตามความก้าวหน้าในกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

ด้านตัวสมาชิกศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 5.0 มีปัญหาในเรื่อง เวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง รองลงมาร้อยละ 3.2 มีปัญหาในเรื่อง การสนับสนุนของครอบครัวในการให้ท่านเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

ด้านการจัดการตามกิจกรรมเรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า เกษตรกรร้อยละ 6.4 มีปัญหาในเรื่อง ระยะเวลาในการทำกิจกรรม รองลงมาร้อยละ 5.7 มีปัญหาในเรื่อง จำนวนของเจ้าหน้าที่ ที่เข้าร่วมในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และร้อยละ

ละ 4.3 มีปัญหาในเรื่อง กิจกรรมของศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงตรงกับความต้องการของเกษตรกร

5.1.5 การทดสอบสมมติฐาน

การทดสอบสมมติฐานระหว่างระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า การประกอบอาชีพการเกษตร พื้นที่ถือครองทำการเกษตร ระยะเวลาทำการเกษตร การเป็นสมาชิกกลุ่ม และความรู้ความเข้าใจด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล ของเกษตรกรต่างกันจะทำให้มีระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน รายละเอียดดังตารางที่ 5.1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5.1 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

รายการ	ระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตาม แนวเศรษฐกิจพอเพียง				
	ภาพรวม	ด้านการ วางแผน	ด้านการ ปฏิบัติ	ด้านการรับ ผลประโยชน์	ด้านการ ติดตาม ประเมินผล
1. เพศ	-	-	-	-	-
2. อายุ	-	-	-	*	-
3. สถานภาพการสมรส	-	-	*	-	-
4. ระดับการศึกษา	-	-	-	**	-
5. การประกอบอาชีพการเกษตร	**	**	**	**	**
6. พื้นที่ถือครองทำการเกษตร	**	**	-	**	*
7. ระยะเวลาในการทำการเกษตร	**	**	*	-	**
8. รายได้	-	*	-	-	-
9. การเป็นสมาชิกกลุ่ม	**	-	**	**	**
10. ความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง ในภาพรวม	-	-	-	**	-
11. ความรู้ความเข้าใจในด้าน ความพอประมาณ	**	-	*	*	**
12. ความรู้ความเข้าใจในด้าน ความพอมีเหตุผล	*	-	**	-	*
13. ความรู้ความเข้าใจในด้าน ความมีภูมิคุ้มกัน	-	-	-	*	-

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัย การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยใคร่ขอเสนอข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่อาจจะเป็นประโยชน์ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ ดังนี้

5.2.1.1 การมีส่วนร่วมในด้านการวางแผน ควรมีการส่งเสริมการวางแผนในด้านสัตว์ เช่น ปศุสัตว์ ประมง ผึ้ง และแมลงเศรษฐกิจ โดยการกระตุ้นหรือให้มีการเรียนรู้ในเรื่องดังกล่าว ณ ศูนย์เรียนรู้เพื่อให้เกษตรกรได้มีโอกาสร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติจริง

5.2.1.2 การมีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัติ ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ผลผลิตดูวิถี เช่น การสลัดน้ำผึ้งใช้บรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสม ฯลฯ การมีส่วนร่วมในการมีการผลิตนอกฤดู เพื่อให้เกษตรกรได้เรียนรู้เทคนิค และวิธีการดังกล่าว สามารถนำกลับไปปฏิบัติได้ด้วยตนเอง

5.2.1.3 การมีส่วนร่วมในด้านการรับผลประโยชน์ ควรส่งเสริมและสนับสนุนความรู้ในเรื่อง การจดบันทึกข้อมูลบัญชีฟาร์ม / บัญชีครัวเรือน เพื่อให้เกษตรกรได้เรียนรู้และนำไปปฏิบัติในพื้นที่ของตนเอง

5.2.1.4 การมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรผู้ร่วมโครงการได้มีส่วนร่วมในด้านการติดตามความก้าวหน้าในกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ได้เรียนรู้ และเห็นผลการดำเนินงาน ตลอดจนจุดบกพร่องในการดำเนินงานโครงการ และหาแนวทางแก้ไข

5.2.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะในเรื่อง การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดชลบุรี ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จในการดำเนินงานโครงการศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อใช้ในการศึกษาเท่านั้น เมื่อผู้ใดเห็นว่าเป็นประโยชน์ในการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2550. ศูนย์เรียนรู้การเกษตรพอเพียง. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการเกษตร.
เกษม วัฒนชัย. 2545. การปฏิรูปการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติ.

เกียรติศักดิ์ เรือนทองดี. 2536. “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนา :
ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลสหกรณ์นิคม อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี”. วิทยานิพนธ์
วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาพัฒนาชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จารึก วิไลแก้ว. 2544. “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย”.
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. 2529. การบริหารงานพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

ฉลาดชาย รมิตานนท์. 2527. สภาพทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมของสังคม
หมู่บ้านชนบทกับการมีส่วนร่วมของประชาชน : วิเคราะห์กรณีหมู่บ้านภาคเหนือ.
กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภากการพิมพ์.

ฉัตรชัย คิ้วจาก. 2545. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
กรณีศึกษา : ความคิดเห็นชุมชนคลองบางกอกน้อย จังหวัดนนทบุรี”. วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ชวาล แพร์ตันกุล. 2526. เทคนิคการเขียนข้อสอบ. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

ชูเกียรติ ภัยลี. 2536. “การศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและ
ปราบปรามอาชญากรรมระหว่างเขตพื้นที่ที่มีการปฏิบัติงานกับพื้นที่ที่ไม่มีการปฏิบัติงาน
ของตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา”. วิทยานิพนธ์
วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ทรงชัย ดิยานนท์. 2542. “การศึกษาทัศนของเกษตรกรในการสร้างความมั่นคงทางรายได้ตาม
แนวเศรษฐกิจพอเพียง”. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาสังคมสงเคราะห์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่าการพิมพ์ ภูมิรัตน์. 2541. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษามหาวิทยาลัย
ศรีปทุม.

ทวี นาคบุตร. 2545. ปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษานอกระบบ. นนทบุรี :

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ธนพล สมักรการ. 2550. “ความรู้ความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลังเข้าร่วมโครงการ
ประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : ศึกษากรณีผู้เข้าอบรมพลังกายทิพย์เพื่อสุขภาพ
กรมขนส่งทหารอากาศ กองบัญชาการสนับสนุนทหารอากาศ”. วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ธานีรินทร์ ศิลปจารุ. 2550. การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. กรุงเทพฯ : วี. อินเตอร์พรินทร์.

บุญชม ศรีสะอาด. 2537. การพัฒนาการสอน. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาสน์.

บุญเรียง ขจรศิลป์. 2534. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ.
กรุงเทพฯ: พิสิกเซ็นเตอร์การพิมพ์.

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ. 2544. การวิจัยเพื่อการพัฒนาการส่งเสริมการเกษตร. สาขาส่งเสริม
การเกษตรและสหกรณ์ นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ปรารมภ์ ยานะวิมุติ. 2541. “การมีส่วนร่วมในกิจกรรมแปรรูปผลผลิตเกษตรของสมาชิก
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดยะลา”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาศึกษาศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2543. จิตวิทยอุตสาหกรรมการ. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพ.

ปิยะวดี สิงห์สุริย์. 2545. “บทบาทที่คาดหวังในการมีส่วนร่วมพัฒนาอาชีพเกษตรกรกรรม
ตามโครงการการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรตามกระบวนการ โรงเรียนเกษตรกรก้าวหน้า
ในพระราชดำริ รมณีสึกษาเกษตรกรเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พัชรารมภ์ สิทธิพงษ์. 2545. “ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่หน่วยงานนำร่องที่มีต่อระบบ
งบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ยุทธ ไกรวรรณ. 2549. สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. 2526. หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท. นนทบุรี :

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- เรียม ศรีทอง. 2542. พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาคน. กรุงเทพฯ : เวิร์คเวปเอดิเคชัน.
- ล้วน สายศและอังคณา สายศ. 2536. เทคนิคการวิจัยการศึกษา. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- วิทยา กันตถาวร. 2547. “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการปลูกข้าวของสมาชิกศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนในเขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ศศิพร ปาณิกบุตร. 2544. “ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของเกษตรกรในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่”. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาประยุกต์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ(สนอ.). 2537. คู่มือพัฒนา. อุบลราชธานี : ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- สมจิต โยชะคง. 2547. การสร้างเครื่องมือเพื่อการทำวิทยานิพนธ์ทางส่งเสริมการเกษตร. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สมพิศ การสมบูรณ์. 2544. “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุภาพ นัฏราภรณ์. 2539. การสอนคหกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุรีย์ ตันต์ศรีสุโรจน์. 2531. “การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของผู้นำเยาวชนในชุมชนคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เสนอ เถาว์ชาติ. 2546. “การมีส่วนร่วมของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดภูเก็ต”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2542. เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- _____. 2549. เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

- อนงค์ พัฒนจักร. 2535. “การมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ : กรณีศึกษา หมู่บ้านห้วยม่วง จังหวัดขอนแก่น”. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริม การเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อดิศักดิ์ ชื่นชู. 2542. “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อวิธีเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ : ศึกษา กรณีประชาชนในเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อภิชัย พันธเสน. 2539. **พัฒนาชนบทไทย : สมุทัย และมรรค แนวคิด ทฤษฎี และภาพรวมของ การพัฒนา**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- Bloom, B.S. 1956. “Taxonomy of Educational Objectives”. **Handbook I : Cognitive Domain**. New York : David Mckay Company.
- Chapin, F.S. 1977. “Social Participation and Social Intelligence”. **Research Design and Social Measurement**. New York : Academic Press.
- Cohen, M. and Uphoff, N.T. 1977. **Rural Development Participation : Concepts and Measures for Project Design Implementation and Evaluation**. Ithaca : Cornell University.
- _____. 1980. “Participation’s Place in Rural Development : Seeking Clarity Through Specificity”. **World Development**. Ithaca : Cornell University.
- Davis, K. and Newstrom, J.W. 1989. **Human Behavior at Work**. 8th ed. New York : McGraw – Hill.
- International Association for Public Participation. 2007. **Public Participation Spectrum**. Westminster : Westminster Company.
- World Health Organization. 1981. **Community Involvement in Health for Primary Health Care**. Geneva : WHO.
- Yamane, T. 1973. **Statistics : an Introductory Analysis**. Tokyo : Harper International Edition.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บแบบสัมภาษณ์การวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

๑๖ ธันวาคม 2551

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บแบบสัมภาษณ์การวิจัย

เรียน เกษตรจังหวัดชลบุรี

ด้วยนายสรณรงค์ ประทุมพันธ์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาพัฒนการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดชลบุรี" โดยทำการเก็บแบบสัมภาษณ์จากเกษตรกรที่เข้าร่วมในศูนย์เรียนรู้การเกษตรพอเพียง ในจังหวัดชลบุรี จำนวน 10 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอบ้านบึง อำเภอพานทอง อำเภอพนัสนิคม อำเภอบ่อทอง อำเภอหนองใหญ่ กิ่งอำเภอเกาะจันทร์ อำเภอบางละมุง อำเภอสัตหีบ และอำเภอศรีราชา ผลการวิจัยในครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงข้อมูลทางสังคมและเศรษฐกิจ ระดับการมีส่วนร่วม ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรพอเพียง จังหวัดชลบุรี ซึ่งคาดว่าจะประโยชน์ต่อหน่วยงานของท่านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งผู้ที่มีความสนใจโดยทั่วไป

ในการนี้จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านกรุณาแจ้งเจ้าหน้าที่ ที่เกี่ยวข้อง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบศูนย์เรียนรู้การเกษตรพอเพียงในระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับตำบลในอำเภอดังกล่าว ช่วยให้ความร่วมมือในการอำนวยความสะดวกในการเก็บแบบสัมภาษณ์การวิจัยในครั้งนี้ ทั้งนี้ นาย สรณรงค์ ประทุมพันธ์ จะประสานงานในรายละเอียดของการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ทิพวรรณ ลิ้มงูร)

ประธานหลักสูตรปริญญาโท สาขาวิชาพัฒนการเกษตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
งานบริหารและธุรกิจ
แม้ว่ากรณีนี้เพียงสั้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โทร. 0-2326-4106

โทรสาร 0-2326-4106

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์งานวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เลขที่

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่อง การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตร
ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดชลบุรี

คำอธิบาย

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดชลบุรี โดยคำตอบของท่านทุกข้อมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการศึกษาในครั้งนี้ และข้อมูลต่าง ๆ ที่ท่านตอบในแบบสัมภาษณ์นี้ จะถือเป็นความลับและใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หรือตอบข้อความลงในช่องว่าง ..... ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล

1. เพศ 1. ชาย 2. หญิง
2. อายุ ..... ปี (จำนวนเต็ม)
3. สถานภาพสมรส
 1. โสด 2. สมรส
 3. หม้าย 4. หย่า
4. ระดับการศึกษาสูงสุด
 1. ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า 2. มัธยมศึกษาตอนต้น
 3. มัธยมศึกษาตอนปลาย 4. อนุปริญญา/ปวส./ปวท.
 5. ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า 6. สูงกว่าปริญญาตรี
5. ปัจจุบันท่านประกอบอาชีพการเกษตรแบบใด
 1. การเกษตรเชิงเดี่ยว ได้แก่ .....
 2. ไร่นาสวนผสม ได้แก่ .....
 3. เกษตรผสมผสาน ได้แก่ .....
6. พื้นที่ถือครองทำการเกษตร จำนวน ..... ไร่ ..... งาน ..... ตารางวา
ไม่ว่ากรรมใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมีแหล่งแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้
7. ระยะเวลาในการทำการเกษตรกร ทำมาแล้ว ..... ปี

8. รายได้จากการทำการเกษตรเฉลี่ยต่อปี ..... บาท

9. ท่านมีหนี้สิน หรือไม่

1. มี

2. ไม่มี

10. ระยะทางจากบ้านถึงศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ..... กิโลเมตร

11. โดยทั่วไปท่านเดินทางไปร่วมโครงการศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง นี้โดย

11.1 มาคนเดียว

1. เดิน

2. รถจักรยาน

3. รถจักรยานยนต์

4. รถยนต์

5. อื่นๆ โปรดระบุ.....

11.2 มาเป็นกลุ่ม/หมู่คณะ

1. เดิน

2. รถจักรยาน

3. รถจักรยานยนต์

4. รถยนต์

5. อื่นๆ โปรดระบุ.....

12. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มอื่นๆ นอกจากเป็นสมาชิกของศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง อีกบ้างหรือไม่

12.1 เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. กลุ่มเกษตรกร

2. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

3. กลุ่มส่งเสริมอาชีพ

4. กลุ่มวิสาหกิจชุมชน

5. กลุ่มสหกรณ์

6. สมาชิกโครงการสายใยรักแห่งครอบครัวฯ

7. อื่นๆ โปรดระบุ.....

12.2 ไม่เป็น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนที่ 2 ปัจจัยด้านการติดต่อสื่อสาร

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคำตอบที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

2.1 ช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคล ท่านได้รับข่าวสาร ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง จากบุคคลต่าง ๆ ต่อไปนี้บ่อยครั้งเพียงใด

5 = มากกว่า 7 ครั้ง/เดือน

4 = 6-7 ครั้ง/เดือน

3 = 4-5 ครั้ง/เดือน

2 = 2-3 ครั้ง/เดือน

1 = 1 ครั้ง/เดือน

ช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคล	ระดับความถี่					ไม่ได้รับ ข่าวสาร
	5	4	3	2	1	
1. ผู้ว่าราชการจังหวัด						
2. นายอำเภอ						
3. กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน						
4. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร(เกษตรตำบล)						
5. เพื่อนบ้าน						
6. บุคคลในครอบครัว						
7. อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)						

2.2 ช่องทางสื่อสารมวลชน ท่านได้รับข่าวสาร ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง จากสื่อต่อไปนี้บ่อยครั้งเพียงใด

5 = มากกว่า 7 ครั้ง/เดือน

4 = 6-7 ครั้ง/เดือน

3 = 4-5 ครั้ง/เดือน

2 = 2-3 ครั้ง/เดือน

1 = 1 ครั้ง/เดือน

ช่องทางการสื่อสารมวลชน	ระดับความถี่					ไม่ได้รับ ข่าวสาร
	5	4	3	2	1	
1. วิทยุ						
2. หนังสือพิมพ์						
3. โทรทัศน์						
4. อินเทอร์เน็ต						
5. เอกสารเผยแพร่ทางการเกษตร เช่น แผ่นพับ โบปลิว ฯลฯ						
6. อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)						

ส่วนที่ 3 ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องว่าง.....หน้าข้อความที่ท่านคิดว่า ถูก

โปรดทำเครื่องหมาย (X) ลงในช่องว่าง.....หน้าข้อความที่ท่านคิดว่า ผิด

ส่วนที่ 3.1 ความรู้ความเข้าใจในด้านความพอประมาณ

- .... ✓ .....1 การมีชีวิตที่พอเพียงต้องพึ่งตนเองเป็นหลัก
- .... X .....2 เศรษฐกิจพอเพียงส่งเสริมให้ผลิตเพื่อบริโภคเท่านั้น ไม่ส่งเสริมการผลิตเพื่อค้าขาย
- .... ✓ .....3 การเรียนรู้รายรับ – รายจ่าย บัญชีครัวเรือนช่วยให้ท่านมีความพอประมาณ
- .... ✓ .....4 เศรษฐกิจพอเพียงที่สมบูรณ์ คือ การดำรงชีวิตอย่างไม่เดือดร้อนมีความเป็นอยู่อย่างประมาณตน
- .... ✓ .....5 การก่อหนี้ที่ไม่เกิดรายได้ ขัดต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- .... ✓ .....6 การปลูกผักสวนครัวไว้รับประทานในครัวเรือน ช่วยลดค่าใช้จ่าย
- .... ✓ .....7 ท่านสามารถกู้หนี้ยืมสินมาเพื่อขยายกิจกรรมทางการเกษตร และสามารถที่จะใช้หนี้เงินกู้ได้โดยไม่เดือดร้อนตนเองและผู้อื่น
- .... ✓ .....8 การลดต้นทุนในการทำการเกษตร โดยการใช้ปัจจัยภายในท้องถิ่น เช่น มูลสัตว์ ซากพืช เศษฟาง เป็นความพอประมาณด้านเศรษฐกิจ
- .... X .....9 การทำการเกษตรมาก ๆ ทำให้มีเงินมาก ถึงแม้ต้องยืมเงินผู้อื่น
- .... ✓ .....10 การทำไร่นาสวนผสมและเกษตรผสมผสาน เป็นจุดเริ่มต้นเศรษฐกิจพอเพียง

ส่วนที่ 3.2 ความรู้ความเข้าใจในด้านความมีเหตุผล

- ... X ...11 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของคนจนและเกษตรกรเท่านั้น ไม่สามารถใช้ได้กับบุคคลทั่วไป
- .... ✓ ...12 ท่านมีความมีเหตุผลด้านเศรษฐกิจพอเพียงได้ด้วยการลดรายจ่ายฟุ่มเฟือย
- ... X ...13 การซื้อหอยได้ดิน ไม่ขัดกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- .... ✓ ...14 การลด ละ เลิก เหล้าบุหรี่ เป็นการปฏิบัติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง
- .... ✓ ...15 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถทำให้เกิดจิตสำนึกในการใช้จ่ายแบบพอดี ไม่ฟุ้งเฟ้อ
- ... X ...16 การปฏิบัติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ต้องไม่นำเทคโนโลยี/นวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้
- .... ✓ ...17 การวางแผนก่อนทำกิจกรรมใด ๆ ทำให้ประหยัดเวลา และช่วยลดรายจ่าย
- .... ✓ ...18 ท่านคิดว่าในสถานะเศรษฐกิจไม่ดี สินค้าขึ้นราคาเช่นในปัจจุบันนี้ การทำอาชีพเสริม เช่น การแปรรูป จะช่วยให้มีความพอเพียงได้
- .... ✓ ...19 พื้นที่ ๆ เกิดภัยธรรมชาติทุกปี ควรเว้นการทำเกษตรในช่วงนั้น
- .... ✓ ...20 การอบรม สั่งสอน แนะนำ ดักเตือน ให้ความรู้ในเรื่องการประหยัดไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ ฯลฯ แก่บุตรและญาติพี่น้อง เป็นแนวทางหนึ่งของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ส่วนที่ 3.3 ความรู้ความเข้าใจในด้านความมีภูมิคุ้มกัน

- ....✓ ...21 การอบรมทรัพยากรเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันด้านเศรษฐกิจพอเพียง
- ....✓ ...22 การเข้าร่วมกลุ่มต่างๆ ในชุมชน ช่วยให้ท่านมีความพร้อมในการรับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นได้
- ....✓ ...23 การปฏิบัติตามหลักศาสนาเป็นการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
- ... X ...24 การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ขัดต่อแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง
- ....✓ ...25 การพูดคุยปรึกษาปัญหาภายในครอบครัว เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับสมาชิกในครัวเรือน
- ....✓ ...26 การเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เป็นทางเลือกของชีวิตที่ดีขึ้น ทำให้รู้เท่าทันเหตุการณ์ เป็นประโยชน์แก่การดำรงชีวิต
- ....✓ ...27 การสืบสานประเพณีอันดีงาม ควรดำรงไว้เพื่อลูกหลาน
- ....✓ ...28 ภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่ดี ควรรักษาและสืบทอดแก่ลูกหลานและชุมชน
- ....✓ ...29 การทำบัญชีฟาร์ม เป็นการตรวจสอบการลงทุนและผลตอบแทน
- ....✓ ...30 ความสามัคคี ก่อให้เกิดความสุขในชุมชน

ส่วนที่ 4 การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่กำหนดให้ด้านขวามือที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

- 5 = มีส่วนร่วมมากที่สุด   4 = มีส่วนร่วมมาก   3 = มีส่วนร่วมมากปานกลาง
- 2 = มีส่วนร่วมมาน้อย   1 = มีส่วนร่วมมาน้อยที่สุด

การมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม				
	5	4	3	2	1
1. การมีส่วนร่วมในการวางแผน					
1.1 ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดกิจกรรมด้านต่างๆ ต่อไปนี้ มาน้อยเพียงใด					
1.1.1 ด้านการผลิตพืช เช่น ไม้ผล , พืชผัก , พืชไร่					
1.1.2 ด้านสัตว์ เช่น ปศุสัตว์ ประมง ผึ้ง และแมลงเศรษฐกิจ					
1.1.3 การจัดการฟาร์ม เช่น การวิเคราะห์และวางแผนการผลิต การตลาด การทำบัญชี					
1.1.4 อื่นๆ (เช่น การผลิตสินค้าอินทรีย์ , การผลิตนอกฤดู การใช้สารเคมีที่ถูกต้อง)					
1.2 ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดสถานที่อบรม ถ่ายทอด และหรือศึกษาดูงาน ไม่และวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ ในกิจกรรมศูนย์ฯ ใดๆ และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้					
1.3 ท่านมีส่วนร่วมในการ จัดลำดับ กิจกรรมการเกษตร และค้นหาปัญหา สาเหตุมาน้อยเพียงใด					
1.4 ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหา มาน้อยเพียงใด					

การมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม				
	5	4	3	2	1
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ					
2.1 ท่านมีส่วนร่วมในการอบรมถ่ายทอด และปฏิบัติงานในกิจกรรมต่อไปนี้ อย่างน้อยเพียงใด					
2.1.1 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้าน การผลิตพืช					
2.1.1.1 แนะนำให้ใช้พันธุ์ดี					
2.1.1.2 การจัดการดิน น้ำ ปุ๋ย อย่างเหมาะสม					
2.1.1.3 การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน					
2.1.1.4 การเก็บเกี่ยวในระยะเวลาที่เหมาะสมและถูกวิธี					
2.1.1.5 ปฏิบัติการหลังการเก็บเกี่ยวถูกวิธี เช่น มีการคัดเกรด การลดความชื้น ใช้บรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสม ฯลฯ					
2.1.2 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้าน สัตว์ (ปศุสัตว์ ประมง ผึ้ง และแมลงเศรษฐกิจ)					
2.1.2.1 ใช้พันธุ์ดีจากแหล่งพันธุ์ที่เชื่อถือได้					
2.1.2.2 การเตรียมโรงเรือน/บ่อ/รัง ตามคำแนะนำ					
2.1.2.3 การกำจัดของเสียที่ถูกสุขอนามัย					
2.1.2.4 เก็บผลผลิตในระยะเวลาที่เหมาะสมตามการใช้ประโยชน์					
2.1.2.5 ปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตถูกวิธี เช่น การสลัดน้ำผึ้ง ใช้บรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสม ฯลฯ					
2.1.3 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการฟาร์ม					
2.1.3.1 มีการวิเคราะห์และวางแผนการผลิต พืช และสัตว์ อย่างต่อเนื่องตลอดปี เพื่อลดความเสี่ยงในการประกอบ อาชีพ ทางเกษตร					
2.1.3.2 มีการเชื่อมโยงการผลิตการตลาดภายในและหรือ ภายนอกจังหวัด					
2.1.3.3 มีการคิดต้นทุนการผลิต รายได้ และกำไร					
2.1.3.4 มีการจดบันทึกข้อมูลบัญชีฟาร์ม/บัญชีครัวเรือน					

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้สำหรับครู ใช้งานเพื่อการศึกษเท่านั้น ไม่อนุญาติให้นำไปใช้ประโยชน์อื่นการ่า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม				
	5	4	3	2	1
2.1.4 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่น ๆ					
2.1.4.1 มีการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์					
2.1.4.2 มีการผลิตนอกฤดู					
2.1.4.3 มีการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร และการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร					
2.1.4.4 มีการใช้สารเคมีที่ถูกต้องและเหมาะสม					
2.2 ท่านมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากรหรือวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่ต้องใช้ในการปฏิบัติงานมากน้อยเพียงใด					
2.3 มีการปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์					
3. การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์					
3.1 มีแผนการผลิตพืช และสัตว์ที่แน่นอนต่อเนื่องตลอดปี					
3.2 ทราบกระบวนการผลิตพืช และสัตว์รวมถึงการตลาด					
3.3 สามารถจดบันทึกข้อมูลบัญชีฟาร์ม/ บัญชีครัวเรือน ได้					
3.4 ได้รับผลผลิตพืช และสัตว์ หลากหลายชนิดขึ้น					
3.5 ได้รับผลผลิตพืช และสัตว์ สูงขึ้น					
3.6 ผลผลิตพืช สัตว์หรือสินค้าเกษตร/แปรรูปขายได้ราคาสูงขึ้น					
3.7 ได้รับปัจจัยการผลิตจากศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง					
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล					
4.1 ร่วมติดตามความก้าวหน้าในกิจกรรม ต่างๆ ของศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง					
4.2 ร่วมประชุมเพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานของศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง					
4.3 เสนอปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ให้สมาชิกศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ได้ทราบ					

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์การเรียนรู้การเกษตรตาม

แนวเศรษฐกิจพอเพียง

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องด้านหลังข้อความที่กำหนด หรือเติมคำลงในช่องว่างที่กำหนดไว้
ตามความคิดเห็นของท่าน

ประเด็นปัญหา	ไม่มี ปัญหา	มีปัญหา	ข้อเสนอแนะ
1. การมีส่วนร่วมในการวางแผน			
1.1 การกำหนดการประชุม วางแผน			
1.2 การระดมความคิด ค้นหาปัญหา สาเหตุ และจัดลำดับ ความสำคัญของปัญหากิจกรรมการเกษตร			
1.3 การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น			
1.4 ความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมต่างๆ ของ ศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง			
1.5 การเข้าร่วมในการวางแผนของ ศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง			
1.6 อื่นๆ (โปรดระบุ .....))			
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ			
2.1 ด้านรายละเอียดและขั้นตอนการปฏิบัติงานใน ศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง			
2.2 ด้านเงินทุนและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่จำเป็นในการ ปฏิบัติกิจกรรมของศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง			
2.3 ด้านความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมการผลิตพืช			
2.4 ด้านความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมการผลิตสัตว์			
2.5 ด้านความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมการจัดการฟาร์ม			
2.6 ด้านความสามารถในการแสดงออกเมื่อต้องการแลกเปลี่ยน ความรู้และประสบการณ์			
2.7 อื่นๆ (โปรดระบุ .....))			
3. การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์			
3.1 การทำแผนการผลิตพืช และสัตว์			
3.2 ด้านกระบวนการผลิตพืช และสัตว์รวมถึงการตลาด			
3.3 การจดบันทึกข้อมูลบัญชีฟาร์ม/บัญชีครัวเรือน			

ประเด็นปัญหา	ไม่มีปัญหา	มีปัญหา	ข้อเสนอแนะ
3. การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ (ต่อ)			
3.4 ด้านผลผลิตพืชและสัตว์ที่ได้รับ			
3.5 ราคาผลผลิตพืช สัตว์หรือสินค้าเกษตร/แปรรูป ที่ท่านขายได้			
3.6 ปัจจัยการผลิต และสัตว์ ที่ได้รับตรงกับความต้องการ เช่น พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์			
3.7 อื่นๆ (โปรดระบุ			
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล			
4.1 ด้านรายละเอียดการติดตามความก้าวหน้าในกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง			
4.2 ความกล้าในการให้ข้อมูลและซักถามปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ให้แก่เจ้าหน้าที่			
4.3 อื่นๆ (โปรดระบุ			
5. ตัวสมาชิกศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง			
5.1 เวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง			
5.2 การสนับสนุนของครอบครัวในการให้ท่านเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง			
5.3 อื่นๆ (โปรดระบุ			
6. การจัดการกิจกรรมเรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง			
6.1 จำนวนของเจ้าหน้าที่ ที่เข้าร่วมในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง			
6.2 กิจกรรมของศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงตรงกับความต้องการของเกษตรกร			
6.3 ระยะเวลาในการทำกิจกรรม			
6.4 อื่นๆ (โปรดระบุ			

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ข้อเสนอแนะอื่นๆ ในศูนย์เรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง .....

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ - สกุล	นายสรณรงค์ ประทุมนันท์
วัน เดือน ปีเกิด	5 กรกฎาคม 2525
ที่อยู่	133 ซอยร่มเกล้า 27 แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร 10520
ประวัติการศึกษา	ปีการศึกษา 2547 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาพืชไร่ คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ประสบการณ์การทำงาน	
พ.ศ. 2547	ตำแหน่งนักเกษตร (ลูกจ้างชั่วคราว) สำนักงานเกษตรเขตลาดกระบัง กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
พ.ศ. 2548-2549	ตำแหน่งนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร (พนักงานราชการ) สำนักงานเกษตรเขตลาดกระบัง กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
พ.ศ. 2550 - 2551	ตำแหน่งนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเกษตรอำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
พ.ศ. 2552-ปัจจุบัน	ตำแหน่งนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร สำนักงานเกษตรกรุงเทพมหานคร กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้